Kauniaisten lukion opetussuunnitelma 2021

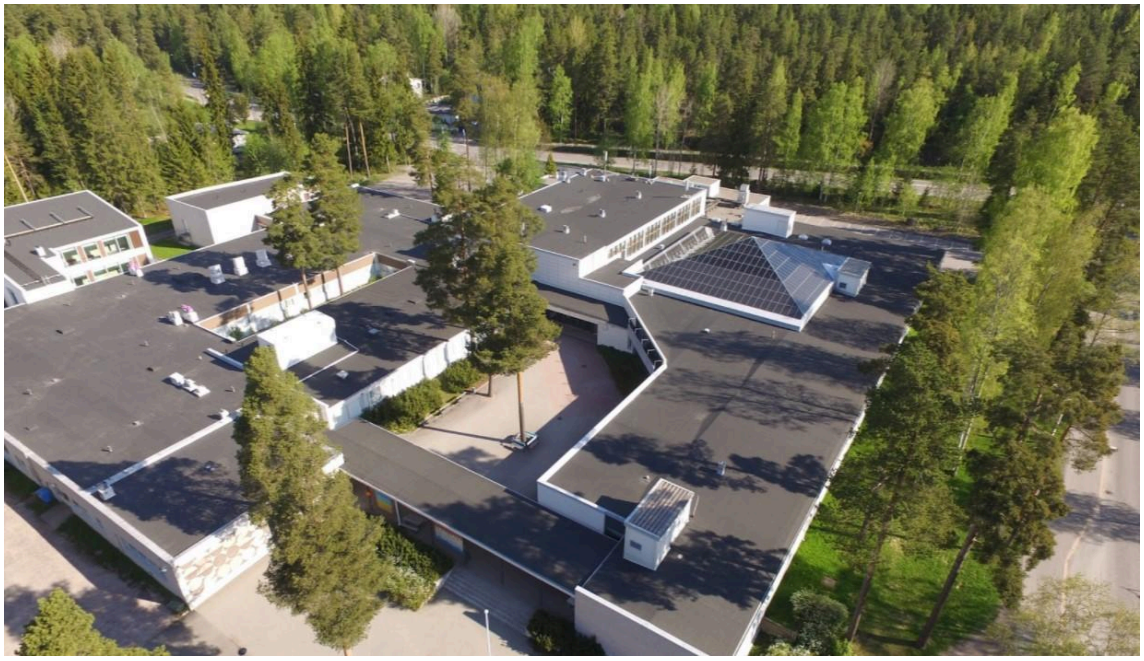

Nimi	Kauniaisten lukion opetussuunnitelma 2021
Tiivistelmä	Tämä on Kauniaisten lukion opetussuunnitelma 2021, joka ohjailee Kuniaisten lukion toimintaa sekä opetusta yhdessä lukiolain, lukioasetuksen, oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä valtioneuvoston asetuksen lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta kanssa.
Kunta	Kauniainen
Koulu	Kauniaisten lukio
Hyväksymispäivämäärä	11.5.2021
Pdf luotu	15.6.2021

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö. 1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen. 1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö. 2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta. 4
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä. 4
2.2. Arvoperusta. 4
3. Opetuksen toteuttaminen. 7
3.1. Opintojen rakenne. 7
3.2. Oppimiskäsitys. 7
3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät. 8
3.4. Toimintakulttuuri. 9
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö. 12
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys. 13
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen. 17
4.1. Ohjaus. 17
4.1.1. Ohjaussuunnitelma. 19
Ohjauksen tehtävät ja tavoitteet. 19
Ohjauksen järjestäminen. 19
Ohjauksen toimijat ja työnjako. 19
Ohjaus siirtymävaiheessa. 23
Ohjauksen menetelmät ja työtavat. 23
Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa. 24
Ohjaustoiminnan arviointi. 24
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki. 24
4.2.1. Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille. 26
4.2.2. Tukitoimien tarpeen arvioiminen. 26
4.2.3. Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. 26
4.2.4. Tuen toteuttaminen. 26
4.2.5. Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi. 27
4.2.6. Yhteistyö, vastuut ja työnjako. 27
4.3. Opiskeluhuolto. 28
4.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet. 29
4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen. 32

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä. . . . 36
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä. . . . 37
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi. . . . 41
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa. . . . 41
5.2. Opintojakson arviointi. . . . 42
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät. . . . 42
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot. . . . 43
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi. . . . 43
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa. . . . 44
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen. . . . 44
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi. . . . 45
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi. . . . 46
5.4. Lukion oppimäärän suoritus. . . . 47
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus. . . . 48
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot. . . . 48
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat. . . . 51
6. Lukiolaisen bisneskoulu ja bisneslinja. . . . 52
7. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. . . . 53
7.1. Opetuksen yleiset tavoitteet. . . . 53
7.2. Laaja-alainen osaaminen. . . . 54
8. Oppiaineet. . . . 60
8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI). . . . 60
8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1). . . . 61
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1). . . . 63
Kieli ja tekstitietoisuus sekä Vuorovaikutus 1, 2 op (ÄI2-3). . . . 64
Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4). . . . 66
Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5). . . . 67
Kirjoittaminen 1 sekä Vuorovaikutus 2, 2 op (ÄI6-7). . . . 68
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8). . . . 69
Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9). . . . 70
Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10). . . . 71
Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11). . . . 72
Meidän koulu, 2 op (ÄI12KU8). . . . 73
Teatterintekijät, 2 op (ÄI13). . . . 73
Luova kirjoittaja, 2 op (ÄI14). . . . 74

Lukupiiri, 2 op (ÄI15). 75
Kielenhuolto, 1 op (ÄI16). 76
8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6). 77
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21). 80
Kieli- ja tekstitietoisuus sekä Vuorovaikutus 1, 2 op (S22-23). . . . 81
Kirjallisuus 1, 2 op (S24). 82
Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25). 83
Kirjoittaminen 1 sekä Vuorovaikutus 2, 2 op (S26-27). 85
Kirjallisuus 2, 2 op (S28). 86
Vuorovaikutus 3, 2 op (S29). 87
Kirjoittaminen 2, 2 op (S210). 88
Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211). 89
8.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU). 90
8.2.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1). 94
Kieli-identiteetti ja vuorovaikutustaidot, 4 op (RUA1-2). 94
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3). 96
Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4). 97
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5). 97
Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6). 98
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7). 99
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8). 100
Inför studentexamen, 2 op (RUA9). 101
Sveriges många ansikten, 2 op (RUA10). 101
Affärssvenska, 2 op (BK17). 102
8.2.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1). 102
Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja ruotsi arjessani, 4 op (RUB11-12). 102
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13). 104
Ympäristömme, 2 op (RUB14). 104
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15). 105
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16). 106
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17). 107
Tukea ruotsin perustaitoihin, 1 op (RUB18). 108
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (RUB19). 109
Sveriges många ansikten, 2 op (RUB20). 109
Affärssvenska, 2 op (BK17). 110
8.3. Vieraat kielet (VK). 110
8.3.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1). 115

Kieli-identiteetti ja monimuotoinen englanti, 4 op (ENA1-2). . . . 115
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3). 117
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4). 117
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5). 118
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6). . . 119
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7). 120
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8). 121
English basics, 1 op (ENA9). 122
Reading and writing, 2 op (ENA10). 122
Abikurssi, 2 op (ENA11). 123
Business English, 2 op (BK16). 123
8.3.2. Vieraat kielet, saksa, A-oppimäärä (SAA). 123
Kieli-identiteetti ja vuorovaikutustaidot, 4 op (SAA1-2). 123
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SAA3). 125
Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SAA4). 126
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (SAA5). 126
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SAA6). 127
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SAA7). 128
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SAA8). 129
Saksan abikurssi, 2 op (SAA9). 130
8.3.3. Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä (RAB2). 130
Perustason alkeet 3, 2 op (RAB21). 130
Perustaso 1, 2 op (RAB22). 131
Perustaso 2, 2 op (RAB23). 132
Perustaso 3, 2 op (RAB24). 133
Perustaso 4, 2 op (RAB25). 133
Perustaso 5, 2 op (RAB26). 134
Perustason jatko 1, 2 op (RAB27). 135
Perustason jatko 2, 2 op (RAB28). 136
8.3.4. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2). 137
Perustason alkeet 3, 2 op (SAB21). 137
Perustaso 1, 2 op (SAB22). 138
Perustaso 2, 2 op (SAB23). 139
Perustaso 3, 2 op (SAB24). 139
Perustaso 4, 2 op (SAB25). 140
Perustaso 5, 2 op (SAB26). 141
Perustason jatko 1, 2 op (SAB27). 142

Perustason jatko 2, 2 op (SAB28). 143
8.3.5. Vieraat kielet, venäjä, B2-oppimäärä (VEB2). 143
Perustason alkeet 3, 2 op (VEB21). 144
Perustaso 1, 2 op (VEB22). 144
Perustaso 2, 2 op (VEB23). 145
Perustaso 3, 2 op (VEB24). 145
Perustaso 4, 2 op (VEB25). 146
Perustaso 5, 2 op (VEB26). 146
Perustason jatko 1, 2 op (VEB27). 147
Perustason jatko 2, 2 op (VEB28). 147
8.3.6. Vieraat kielet, espanja, B3-oppimäärä (EAB3). 148
Perustason alkeet 1, 2 op (EAB31). 148
Perustason alkeet 2, 2 op (EAB32). 149
Perustason alkeet 3, 2 op (EAB33). 150
Perustaso 1, 2 op (EAB34). 151
Perustaso 2, 2 op (EAB35). 152
Perustaso 3, 2 op (EAB36). 152
Perustaso 4, 2 op (EAB37). 153
Perustaso 5, 2 op (EAB38). 154
8.3.7. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3). 155
Perustason alkeet 1, 2 op (SAB31). 155
Perustason alkeet 2, 2 op (SAB32). 156
Perustason alkeet 3, 2 op (SAB33). 157
Perustaso 1, 2 op (SAB34). 158
Perustaso 2, 2 op (SAB35). 158
Perustaso 3, 2 op (SAB36). 159
Perustaso 4, 2 op (SAB37). 160
Perustaso 5, 2 op (SAB38). 161
Perustason jatko 1, 2 op (SAB39). 162
Perustason jatko 2, 2 op (SAB310). 162
8.3.8. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3). 163
Perustason alkeet 1, 2 op (RAB31). 163
Perustason alkeet 2, 2 op (RAB32). 164
Perustason alkeet 3, 2 op (RAB33). 165
Perustaso 1, 2 op (RAB34). 166
Perustaso 2, 2 op (RAB35). 167
Perustaso 3, 2 op (RAB36). 168
Perustaso 4, 2 op (RAB37). 168

Perustaso 5, 2 op (RAB38). 169
Perustason jatko 1, 2 op (RAB39). 170
Perustason jatko 2, 2 op (RAB310). 171
8.3.9. Vieraat kielet, venäjä, B3-oppimäärä (VEB3). 171
Perustason alkeet 1, 2 op (VEB31). 172
Perustason alkeet 2, 2 op (VEB32). 173
Perustason alkeet 3, 2 op (VEB33). 173
Perustaso 1, 2 op (VEB34). 174
Perustaso 2, 2 op (VEB35). 175
Perustaso 3, 2 op (VEB36). 176
Perustaso 4, 2 op (VEB37). 177
Perustaso 5, 2 op (VEB38). 177
Perustason jatko 1, 2 op (VEB39). 178
Perustason jatko 2, 2 op (VEB310). 179
8.4. Matematiikka (MA). 180
8.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY). 182
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1). 182
8.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA). 184
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2). 184
Geometria, 2 op (MAA3). 185
Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4). 187
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5). 189
Derivaatta, 3 op (MAA6). 191
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7). 192
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8). 194
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9). 196
3D-geometria, 2 op (MAA10). 198
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11). 199
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12). 201
Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA13). 203
Matematiikan opiskelutaidot ja perusteet, 1 op (MAA14). 204
Pitkän matematiikan työkurssi, 2 op (MAA15). 206
Analyysin työkurssi, 2 op (MAA16). 208
Diskreetti matematiikka, 2 op (MAA17). 209
8.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB). 211
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2). 211
Geometria, 2 op (MAB3). 212
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4). 214

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5). 216
Talousmatematiikka, 2 op (MAB6-7). 218
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8). 220
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9). 221
Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10). 223
Matematiikan opiskelutaidot ja perusteet, 1 op (MAB11). 225
Lyhyen matematiikan työkurssi, 2 op (MAB12). 226
Tilastollisen matematiikan työkurssi, 2 op (MAB13). 228
8.5. Biologia (BI). 229
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1). 232
Ekologia ja ihmisen vaikutus ekosysteemiin, 2 op (BI2-3). 233
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4). 234
Ihmisen biologia, 2 op (BI5). 235
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6). 236
Biologian työkurssi, 2 op (BI7). 237
Biologian kertaus, 2 op (BI8). 238
Vaelluskurssi I, 2 op (LI11). 239
Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12). 239
8.6. Maantiede (GE). 239
Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2). 241
Sininen planeetta, 2 op (GE2). 241
Yhteinen maailma, 2 op (GE3). 243
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4). 244
Maantieteen kenttäkurssi, 2 op (GE5). 245
Maantieteen kertaus, 2 op (GE6). 246
Vaelluskurssi I, 2 op (LI11). 246
Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12). 246
8.7. Fysiikka (FY). 246
Fysiikka luonnontieteenä, 2 op (FY1-2). 248
Energia ja lämpö, 2 op (FY3). 249
Voima ja liike, 2 op (FY4). 250
Jakosollinen liike ja aallot, 2 op (FY5). 251
Sähkö, 2 op (FY6). 252
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7). 253
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8). 253
Fysiikan kertaus, 2 op (FY9). 254
Fysiikan työkurssi, 2 op (FY10). 255
Fysiikan projektit, 2 op (FY11). 255

8.8. Kemia (KE). 256
Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-2). 258
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3). 260
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4). 261
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5). 262
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6). 264
Kemian työkurssi, 2 op (KE7). 265
Kemian kertauskurssi, 2 op (KE8). 266
8.9. Filosofia (FI). 266
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1). 268
Etiikka, 2 op (FI2). 270
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3). 271
Totuus, 2 op (FI4). 273
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (FI5). 274
Talouden etiikka, 2 op (BK21). 274
8.10. Psykologia (PS). 274
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1). 276
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2). 278
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3). 279
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4). 281
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5). 282
Psykologian kertaus abeille, 2 op (PS6). 284
Sosiaalipsykologia, 2 op (PS7). 285
Psykologia yhteiskunnassa, 2 op (PS8). 286
Kuluttajakäyttäytyminen, 2 op (BK19). 287
8.11. Historia (HI). 287
Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2). 290
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2). 290
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3). 291
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4). 293
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5). 295
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6). 296
Historian kertausjakso, 2 op (HI7). 297
Antiikin maailma, 2 op (HI8). 298
Kaupunkihistoria, 2 op (HI9). 299
8.12. Yhteiskuntaoppi (YH). 300
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1). 303
Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2). 304

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3). 305
Lakitieto, 2 op (YH4). 306
Yhteiskuntaopin kertausjakso, 2 op (YH5). 307
Talouden ja yhteiskunnan ilmiöitä, 2 op (BK20). 308
8.13. Uskonto (KT). 308
8.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1). 311
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1). 311
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2). 312
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3). 314
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4). 316
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5). 317
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6). 319
Uskonnon kertausjakso, 2 op (UE7). 320
8.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2). 321
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1). 321
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2). 323
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3). 324
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4). 326
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5). 327
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6). 329
Uskonnon kertausjakso, 2 op (UO7). 330
8.14. Elämänkatsomustieto (ET). 331
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1). 333
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2). 335
Kulttuurit, 2 op (ET3). 337
Katsomukset, 2 op (ET4). 339
Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5). 340
Tulevaisuus, 2 op (ET6). 342
Elämänkatsomustiedon kertausjakso, 2 op (ET7). 343
8.15. Terveystieto (TE). 344
Terveys voimavarana, 2 op (TE1). 346
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2). 348
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3). 349
Terveystiedon kertaus, 2 op (TE4). 351
Terveyttä tekemässä, 2 op (TE5). 352
8.16. Liikunta (LI). 352
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1). 354

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2). 355
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3). 355
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4). 356
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5). 357
Liikunnan teemakurssi, 2 op (LI6). 357
Vanhat tanssit, 2 op (LI7). 358
Kuntosalikurssi, 2 op (LI8). 358
Harrasteliikunta I, 2 op (LI9). 359
Harrasteliikunta II, 2 op (LI10). 359
Vaelluskurssi I, 2 op (LI11). 360
Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12). 360
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4). 360
8.17. Musiikki (MU). 360
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1). 362
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2). 363
Genre – globaali uteliaisuus, 2 op (MU3). 365
Demo – luovasti yhdessä, 2 op (MU4). 366
Sävellyspaja ja musiikin tuottaminen, 2 op (MU5). 367
Vapaa säestys, 2 op (MU6). 367
Laulaminen ilmaisukeinona, 2 op (MU7). 368
Musiikkiesitykset ja tapahtumat I, 2 op (MU8). 369
Musiikkiesitykset ja tapahtumat II, 2 op (MU9). 369
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6). 370
8.18. Kuvataide (KU). 370
Omat kuvat ja jaetut kulttuurit, 2 op (KU1). 373
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2). 374
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3). 376
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4). 377
Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5). 378
Valokuvaus ja digitaalinen kuvailmaisu, 2 op (KU6). 379
Graafinen suunnittelu, 2 op (KU7). 380
Meidän koulu, 2 op (ÄI12KU8). 382
Arkkitehtuuri ja muotoilu, 2 op (KU9). 382
Taideprojekti, 2 op (KU10). 383
Ideointi ja innovointi, 2 op (BK4). 384
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 384
8.19. Opinto-ohjaus (OP). 384
Minä opiskelijana, 2 op (OP1). 385

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2). 386
8.20. Lukiolaisen bisneskoulu (BK_). 388
Johdatus lukion bisnesopintoihin, 1 op (BK1). 390
Liiketoiminta ja markkinointi, 2 op (BK2). 390
Vuorovaikutus-, viestintä- ja neuvottelutaidot, 2 op (BK3). 391
Ideointi ja innovointi, 2 op (BK4). 392
Johtajuuden monet kasvot, 2 op (BK5). 392
Minä yrittäjänä-omat liikeideat ja tuotteistaminen, 1 op (BK6). 392
Kauppakorkeaan-kansantaloustiede, 2 op (BK7). 393
Diplomi-insinööriksi-tuotantotalous, 2 op (BK8). 393
Kestävä liiketoiminta ja ympäristöteknologia, 2 op (BK9). 394
Lukiolaisen sijoittajakoulu, 2 op (BK10). 394
GraniWorks, 2 op (BK11). 395
Tapahtumatuotanto, 2 op (BK12). 395
Yrityskiihdyttämö, 2 op (BK13). 396
Hackathon, 2 op (BK14). 396
Kansainväliset liiketoimintaympäristöt, 2 op (BK15). 396
Business English, 2 op (BK16). 397
Affärssvenska, 2 op (BK17). 397
Robotiikka ja koodaus, 2 op (BK18). 397
Kuluttajakäyttäytyminen, 2 op (BK19). 397
Talouden ja yhteiskunnan ilmiöitä, 2 op (BK20). 397
Talouden etiikka, 2 op (BK21). 397
Tekoälyn perusteet, 2 op (BK22). 397
Tekoälyn jatkokurssi, 2 op (BK23). 397
8.21. Tietotekniikka ja teknologia (TVT). 397
Sähköiset oppimisympäristöt, 1 op (TVT1). 398
Yrittäjän tietotekniikkataidot, 2 op (TVT2). 398
Ohjelmointi I - Python-ohjelmointi, 2 op (TVT3). 399
Ohjelmointi II - ohjelmoinnin alkeiskurssi, 2 op (TVT4). 400
Ohjelmointi III - ohjelmoinnin jatkokurssi, 2 op (TVT5). 400
Tietoturva ja eettinen hakkerointi, 2 op (TVT6). 401
Verkko- ja mobiilijulkaisu, 2 op (TVT7). 402
Tietotekniikan ja teknologian temaopintokokonaisuus, 2 op (TVT8). . . 402
TT-projektiopintokokonaisuus, 2 op (TVT9). 403
Robotiikka ja koodaus, 2 op (BK18). 403
Tekoälyn perusteet, 2 op (BK22). 403
Tekoälyn jatkokurssi, 2 op (BK23). 404

8.22. Temaattiset opinnot (TO). 404
Kansainvälinen opiskelijavaihto, 2 op (TO1). 404
Kansalaisen turvakurssi, 2 op (TO2). 404
Lukiolaisen TET, 2 op (TO3). 405
Liikennekasvatuskurssi, 2 op (TO4). 405
Tutortoiminnan kurssi, 2 op (TO5). 406
Model European Parliament, 2 op (TO6). 406
Hygieniapassi, 1 op (TO7). 406
8.23. Lukiodiplomit (LD). 407
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD10). 408
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD11). 408
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD10). 409
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 409
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4). 409
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6). 409
8.24. Integraatio-opintojaksot. 409
Business English, 2 op (BK16). 409
Affärssvenska, 2 op (BK17). 410
Robotiikka ja koodaus, 2 op (BK18). 410
Kuluttajakäyttäytyminen, 2 op (BK19). 411
Talouden ja yhteiskunnan ilmiöitä, 2 op (BK20). 412
Talouden etiikka, 2 op (BK21). 412
Tekoälyn perusteet, 2 op (BK22). 413
Tekoälyn jatkokurssi, 2 op (BK23). 413
Ideointi ja innovointi, 2 op (BK4). 414
Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2). 414
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 418
Vaelluskurssi I, 2 op (LI11). 418
Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12). 419
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4). 419
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6). 420
Meidän koulu, 2 op (ÄI12KU8). 421
9. Liitteet. 423
9.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta. 423
9.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko. 423
9.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 430

9.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 430
9.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 436
9.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 436
9.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 441
9.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . . 442

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- *lukiolaki (714/2018)*
- *valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)*
- *Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma*
- *vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.*

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä

koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Kauniaisten lukion opetussuunnitelma 2021 määrittelee ja ohjaa kaikkea Kauniaisten lukion toimintaa. Sen perustana ovat lukiolaki, valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. Paikallinen opetussuunnitelma on laadittu noudattaen Opetushallituksen julkaisemia Opetussuunnitelman perusteita (2019). Opetussuunnitelman toteuttamista täsmennetään lukuvuosittain erillisellä toimintasuunnitelmalla.

Kauniaisten lukion opetussuunnitelmatyötä laadittaessa on huomioitu Kauniaisten kaupungin strategia 2018-2022 sekä Kauniaisten lukion tulevaisuusohjelma 2017-2021. Opetussuunnitelman laadinnassa on tehty yhteistyötä Gymnasiet Grankulla samskola:n, Porkkalan lukion sekä pääkaupunkiseudun lukioiden lops-tutor opettajien kanssa. Työskentelyn tukena on käytetty myös asiantuntijoita luennoitsijoina.

Opetussuunnitelmatyötä on tehty lukuvuosien 2019-2020 ja 2020-2021 aikana opettajien muodostamassa lops-ryhmässä. Opettajakuntaa on osallistettu opetusuunnitelmatyöhön koko prosessin ajan. Opiskelijakuntaa on edustanut GW:n hallitus, joka on osallistunut opetussuunnitelmatyöhön muun muassa kommentoimalla opetussuunnitelman eri osia. Opiskelijoiden huoltajia on osallistettu kyselyin sekä haastatteluin. Kauniaisten lukion kouluyhdistys on kommentoinut joitakin opetussuunnitelman osia.

Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön lukuvuoden 2021-2022 alkaessa 1.8.2021, jolloin uudet ensimmäisen vuoden opiskelijat aloittavat opiskelunsa sen mukaisesti. Opetussuunnitelma tulee kokonaisuudessaan käyttöön elokuussa 2023, kun kaikki kolme lukion vuosikertaa opiskelevat sen mukaisesti.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- *lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset*
- *oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja #menetelmät*
- *lukion toimintakulttuurin pääpiirteet*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako*
- *lukion kieliohjelma*
- *itsenäisen opiskelun periaatteet*
- *laaja-alaisen osaamisen osa-alueet*
- *oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi*
- *opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain*
- *kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen*
- *ohjaussuunnitelma*
- *oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus*
- *kieli- ja kulttuuriryhmien opetus*
- *yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa*
- *yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa*
- *kansainvälinen yhteistyö*
- *työelämäyhteistyö*
- *opiskeluhuolto*

- *opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi*
- *toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.*

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia,

vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukiossa korostuvat seuraavat arvot:

SIVISTYS

- Sivistys on arvostavaa asennetta tietoa, kulttuuria ja muita ihmisiä kohtaan.
- Sivistynyt ihminen on halukas kartuttamaan tietojaan ja osaamistaan laaja-alaisesti ja hallitsee monipuoliset ajattelun ja opiskelun taidot.
- Sivistynyt ihminen ottaa vastuuta ympäristöstään, kunnioittaa ihmisten erilaisuutta ja kykenee yhteistyöhön.

VASTUULLISUUS

- Vastuullinen yksilö ottaa vastuuta itsestään ja omasta toiminnastaan. Hän ymmärtää vastuunsa ja toimii lähiympäristön, yhteiskunnan ja globaalin ympäristön hyväksi.
- Vastuullisuuden tavoitteisiin kuuluu myös kohtuullisuus elämäntavoissa ja omissa vaatimuksissa.

Vastuun ulottamisen osa-alueet

ROHKEUS

- Rohkeus on ennakkoluulottomuutta työtavoissa, rakenteiden uudistamisessa sekä yksilön ja yhteisön vahvuuksien hyödyntämisessä.
- Ennakkoluuloton yhteisö tukee yksilön halua ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ympäristöönsä.
- Elinvoimainen ja moniääninen yhteisö rakentuu uudistamis- ja kehittämishalua tukevassa ilmapiirissä, jossa yksilöllä on mahdollisuus kekseliäisyyteen ja omiin valintoihin.
- Rohkeus on myös edelläkävijyyttä yksilön sekä yhteisön asettamissa tavoitteissa.

HYVINVOINTI

- Hyvinvointi muodostuu psyykkisestä, fyysisestä sekä sosiaalisesta osa-alueesta.
- Tavoitteena on hyvinvoiva yhteisö, jonka jäsenenä yksilön on turvallista olla.
- Opiskelijalla on kyky kohdata haasteita sekä selviytyä ja palautua niistä.
- Tasapainoiseksi yksilöksi kehittymistä tuetaan osallistamalla opiskelijoita monenlaiseen toimintaan, mahdollistamalla heille monipuolisia kurssivalintoja sekä auttamalla heitä vahvuuksiensa kehittämisessä.

3. Opetuksen toteuttaminen

Opetussuunnitelman ainekohtaisissa osioissa selvitetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Paikallinen tarkennus

Opetussuunnitelman ainekohtaisissa osioissa selvitetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Paikallinen tarkennus

- Opiskelija on aktiivinen toimija ja itse vastuussa omasta oppimisestaan.
- Korostetaan opettajan ja opiskelijan, opiskelijoiden keskinäistä sekä opiskelijoiden ja asiantuntijoiden välistä vuorovaikutusta.
- Rakentavaa palautetta antamalla motivoidaan opiskelijaa ja autetaan häntä kehittämään opiskelutaitojaan. Opiskelijan ja opettajan välinen vuorovaikutus auttaa ymmärtämään opiskelijoiden oppimisvalmiuksia.

3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Paikallinen tarkennus

- Laajennetaan opiskeluympäristöjä hyödyntäen paikallisia yrityksiä, sidosryhmiä sekä oppilaitoksia.
- Kauniaisten lukion läheinen yhteistyötaho on Gymnasiet Grankulla Samskola.
- Työelämäyhteyksiä luodaan erityisesti Lukiolaisen bisneslinjan kurssien, verkostoitumisen sekä opiskelijayritys GraniWorksin toiminnan kautta.
- Opetetaan opiskelutaitoja lukion alusta lähtien.
- Kehitetään opiskelijoiden vertaistukimahdollisuuksia.
- Kehitetään yhteisopettajuutta.
- Kannustetaan opettajia uusien opetus- ja opiskelumenetelmien kokeiluun ja kehittämiseen myös yhdessä opiskelijoiden kanssa.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiirin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon

luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa

tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Paikallinen tarkennus

Oppiva yhteisö

- Kauniaisten lukiossa pyritään siihen, että jokainen opiskelija kokee olevansa tärkeä. Tavoitteena on kasvattaa opiskelijoista vastuullisia oppijoita, jotka välittävät ympäristöstä, itsestään ja omista tehtävistään sekä läheisistään. Tavoitteena on luoda onnistumiskokemusten kautta innostunutta ja aktiivista toimintaa.
- Lukiossa halutaan tuottaa opiskelijoille mieleenpainuvia kokemuksia. Kokemukset voivat liittyä oppimiseen, sisältöihin ja yhteisöllisyyteen.
- Kauniaisten lukiossa on mahdollisuus laaja-alaisiin lukio-opintoihin, sillä lukiossa on laaja kurssitarjonta eri aineissa.
- Kauniaisten lukiossa voi valita bisnesopintoja, jotka antavat eväitä lukion aikaiseen ja jälkeiseen elämään sekä innostavat opiskelijoita jatko-opintoihin.
- Kauniaisten lukiossa järjestetään paljon erilaisia tapahtumia, kuten GraniTalkseja ja Studia Granialia-luentoja, joissa kuullaan innostavia puheenvuoroja eri aloilta. Lukuvuoden avajaisjuhlassa esiintyvät yrityselämän vaikuttajat. Hackathoneissa opiskelijatiimit ratkovat yritysten asettamia haasteita.
- Kehitetään tapoja arvioida säännöllisesti työyhteisön toimintaa. Arvioinnin pohjalta luodaan uusia toimintatapoja ja samalla luovutaan tarpeettomista toiminnoista.
- Opetetaan tulevaisuuden työelämä- ja opiskelutaitoja, kuten tiedonhakuun, -käsittelyyn, tuottamiseen ja esittämiseen liittyviä taitoja.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

- Opiskelijoita kuullaan heitä koskevissa asioissa ja heille annetaan yhteisöllisyyttä rakentavia vastuullisia tehtäviä.
- Lukiossa osallistetaan opiskelijat koulun kehittämiseen muun muassa
    - viihtyvyys- ja toimivuuskyselyin
    - toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnittelussa ja toteuttamisessa
    - tiimien ja työryhmien jäseninä tai vierailijoina
    - opetuksen suunnittelussa sekä oppimistapojen valinnassa
    - oppimisen ja opetuksen arvioinnissa.
- Osallisuus näyttäytyy GraniWorksin toiminnassa avoimena ilmapiirinä, jonka ansiosta opiskelijoiden on helppo tuoda omat mielipiteensä esille. GraniWorksin toimintaan osallistuu eri vuositasojen opiskelijoita, jotka toimivat yhdessä koulun toiminnan kehittämiseksi.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

- Opetuksen tavoitteena on tukea nuoria heidän opinnoissaan seuraamalla heidän oppimistaan ja työntekoa, antamalla heille rakentavaa palautetta sekä korostamalla hyviä opiskelutaitoja ja pitkäjänteisyyttä opiskelussa.
- Tuetaan aktiivisesti opiskelijan hyvinvointia koulun arjessa.
- Opiskelijalle tarjotaan toimivat tukipalvelut.
- Noudatetaan kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaista suunnitelmaa.
- Kestävä kehitys huomioidaan kaikessa toiminnassa ja opetuksessa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

- Suhtaudutaan opiskelijoihin arvokkaina yksilöinä.
- Noudatetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.
- Noudatetaan kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaista suunnitelmaa.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

- Kauniaisten lukio on kaksikielisen kunnan ainoa suomenkielinen lukio.
- Kauniaisten lukion laaja kieliohjelma ja monipuolinen taito- ja taideaineiden tarjonta tukevat monipuolista kulttuurituntemusta.
- Opintomatkat ja opiskelijavaihdot kuuluvat oleellisena osana koulun toimintaan.

Kauniaisten lukion bisneslinja

- Kauniaisten lukion bisneslinjalla opitaan liiketoimintataitoja.
- Kestävän liiketoiminnan sekä yritysvastuun ja etiikan näkökulmat ovat merkittävä osa bisneslinjan toimintafilosofiaa.
- Bisneslinja tarjoaa opiskelijoille teoreettisen oppimisen ohella mahdollisuuksia oppia käytännön liiketoimintaa GraniWorksin erilaisten käytännön projektien avulla.
- Bisneslinjan opinnot edistävät opiskelijan kaupallisen alan jatko-opintovalmiuksia.
- Kauniaisten lukion bisneslinjalla toteutetaan aktiivista korkeakoulu- ja yritysyhteistyötä.
- Työelämävalmiuksia edistetään hyödyntämällä laajaa yhteistyöverkostoa.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Paikallinen tarkennus

- Lukion alussa huoltajia tiedotetaan kodin ja koulun välisistä yhteistyötavoista.
- Ryhmänohjaajat informoivat huoltajia koulun käytänteistä sekä pitävät yhteyttä opiskelijoiden huoltajiin tarvittaessa.
- Kauniaisten lukiossa on perinteenä järjestää paneeleja ja luentotilaisuuksia. Huoltajia voidaan kutsua osallistumaan näihin tilaisuuksiin yleisöksi tai asiantuntijoiksi.
- Järjestetään säännöllisesti vanhempainilta opiskelijoiden huoltajille.
- Huoltajia osallistetaan koulun ajankohtaisiin asioihin ja kehittämiseen esimerkiksi kyselyjen ja palautteen avulla.
- Koulun tiedostuskanavat ovat sähköiset viestintäalustat, kuten kotisivut, sähköinen oppilastietojärjestelmä Wilma sekä sosiaalisen median kanavat.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektoivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus,

kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiselle.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Paikallinen tarkennus

Korkeakouluyhteistyö

- Opintojaksoissa voidaan tehdä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja hyödyntää korkeakoulujen avoimia materiaaleja.
- Pääasiallisia korkeakouluyhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto ja LUT-yliopisto
- Kannustetaan opiskelijoita osallistumaan korkeakoulujen jatko-opinto- ja työelämätapahtumiin.
- Korkeakoulujen opiskelijoita kutsutaan kouluun kertomaan opinnoistaan.
- Avoimista korkeakouluopinnoista tiedotetaan opiskelijoille.
- Yhteistyötä tehdään Työväen akatemian kanssa, jossa on tarjolla avoimen yliopiston kursseja.
- Jaetaan tietoa koulutusaloista ja uranäkökulmista oppitunneilla.

Työelämävalmiudet

- Lukiossa järjestetään bisneslukioon ja työelämään liittyviä tapahtumia (esim. Alumni-ja työelämäpäivä).

- Tehdään yritysyhteistyötä sekä paikallisten Kauniaisten yrittäjien että muiden yritysten kanssa.
- Yrittäjyys- ja työelämätiedon opetus sisällytetään opintojaksoihin. Hyödynnetään aineenopettajien omia kontakteja omaan opetettavaan aineeseen liittyen.
- Osallistutaan ura- ja työelämätapahtumiin, joissa opiskelijoiden tulee tehdä tilaisuuteen liittyvät oppimistehtävät: havainnointi ja raportointi.
- Hyödynnetään yrittäjyyteen ja työelämään liittyvää valmista materiaalia opintojaksoilla.
- Huoltajien työelämäkontaktien hyödyntämistä pyritään lisäämään.

Kansainvälinen osaaminen

- Jaetaan kansainvälisillä kursseilla (MEP, Erasmus ja kansainväliset kurssit) saatuja kokemuksia kaikille opiskelijoille erilaisissa yhteyksissä (esim. päivänavaukset, luentotilaisuudet).
- Hyödynnetään vaihto-oppilaiden kokemuksia.
- Kehitetään kotikansainvälisyyttä.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukion ohjaustoiminnan ja opiskelun tukipalveluiden tavoitteena on, että jokainen opiskelija tuntee olevansa tervetullut ja arvostettu koulussa sekä voivansa opiskella kykyjensä ja kiinnostustensa mukaisesti turvallisessa oppimisympäristössä. Opiskeluhuolto järjestää yhteistyössä koulun muun henkilökunnan kanssa tarvittavat palvelut, joiden avulla jokaisella opiskelijalla on yhdenvertaiset opiskeluedellytykset.

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja.

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä

muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- *ohjauksen keskeiset käsitteet*
- *ohjauksen tehtävät ja tavoitteet*
- *ohjauksen järjestäminen*
- *ohjauksen toimijat ja työnjako*
- *ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen*
- *ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat*
- *ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa*
- *ohjaustoiminnan arviointi.*

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- *aikaisempi koulutus ja muu osaaminen*
- *suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet*
- *hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen*
- *suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat*
- *opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt*
    - *opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve*
- *korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot*
- *työelämän tutustumisjaksot*
- *arvioitu opiskeluaika*

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa

opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

4.1.1. Ohjaussuunnitelma

Ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Paikallinen tarkennus

Lukion ohjaustyön tavoitteena on varmistaa, että opiskelija saa ohjausta ja tukea siten, että hän selviytyy ja etenee opinnoissaan kykyjensä, tavoitteidensa ja suunnitelmiensa mukaisesti.

Ohjauksessa mahdollistetaan opiskelijoiden osallisuus ja toimijuus opintojensa suunnittelussa. Hyvin toimiva ohjaus sujuvoittaa ja tehostaa koko lukion toimintaa. Ohjaustoiminta jaetaan kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat opiskelijan

- fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen,
- oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen vahvistaminen sekä
- elämän- ja urasuunnittelutaidoissa ohjaaminen.

Ohjauksen järjestäminen

Paikallinen tarkennus

Ohjaus järjestetään lukiossa tavoitteellisesti johdettuna yhteistyönä, jolloin jokaisella toimijalla on oma vastuunsa ja roolinsa. Ohjauksen yhteistyön edellytyksenä on, että kaikilla toimijoilla on yhteisesti muodostettu ja jaettu käsitys tavoitteista ja toimintatavoista.

Ohjauksen toimijat ja työnjako

Paikallinen tarkennus

Opiskelijan ohjauksen ja tuen toimijat

Opiskelija

- on ohjausprosessin aikana aktiivinen ja osallistuva toimija
- kehittää opintojen aikana oppimaan oppimisen taitojaan
- oppii hankkimaan tietoa jatkokoulutuksesta ja työelämästä
- laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman ja jatko-opinto- ja urasuunnitelman
- saa tarvittaessa ohjausta ja tukea opintoihinsa liittyvissä kysymyksissä ja tehdessään tulevaisuuttaan koskevia valintoja ja päätöksiä.

Rehtori ja apulaisrehtori

- huolehtii ohjaukseen ja ylioppilastutkintoon liittyvästä tiedottamisesta henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille, lukioon siirtyville yläkoululaisille sekä tarvittaessa muille koulun ulkopuolisille tahoille
- huolehtii siitä, että ohjauksen eri osa-alueita arvioidaan säännöllisesti

- vastaa koulun ohjauksen henkilökunnasta ja heidän työnjaostaan sekä järjestää tarvittavat resurssit ja tilat ohjauksen käyttöön
- vastaa ohjaukseen liittyvästä opetussuunnitelma- ja strategiatyöstä,
- ohjaa yhteisöllistä hyvinvointiryhmää (YHR) tai tarvittaessa valtuuttaa toisen hyvintointiryhmän jäsenen johtamaan ryhmää
- tekee ohjaukseen liittyvät opiskelijoita koskevat hallinnolliset päätökset
- tukee muita ohjaustyötä tekeviä yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäseniä ja osallistuu tarvittaessa ohjaukselliseen työhön
- apulaisrehtori hoitaa tarvittaessa rehtorin tehtäviä ohjauksessa
- apulaisrehtori osallistuu ohjauksen käytännön järjestelyihin ja tiedotukseen koulussa ja tarvittaessa opiskelijan valintojen ohjaukseen.

Opinto-ohjaaja

- on ohjauksen asiantuntija: hänellä on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta
- toimii asiantuntijana nivelvaiheissa opiskelijoiden kanssa ennen lukiota ja lukion jälkeen
- auttaa opiskelijaa tunnistamaan erilaisia jatko-opintomahdollisuuksia ja ohjaa hakuprosessia

- kehittää opiskelijan taitoja arvioida omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan suhteessa jatko-opintomahdollisuuksiin ja tuleviin siirtymävaiheisiin
- suunnittelee ja on mukana toteuttamassa eheän ohjauksen kokonaisuuden: oppitunnit (ryhmämuotoinen ohjaus), henkilökohtaiset ja pienryhmätapaamiset, erilaiset oppimis- tai itsearviointitehtävät sekä oppilaitos- ja työelämäyhteistyön
- ohjaa opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemisessä ja päivittämisessä sekä seuraa opiskelijan opintosuunnitelman mukaista edistymistä
- huolehtii abien kurssikertymän seuraamisesta 3 vsk:n kolmannen jakson arviointien valmistuttua
- suunnittelee ja koordinoi ohjausta oman lukion sisällä: tekee yhteistyötä ryhmänohjaajien, aineenopettajien ja erityisopettajan kanssa
- toimii osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää ohjauksen pedagogisena asiantuntijana
- järjestää infotilaisuuksia ja tiedottaa ohjauksellisista asioista, esimerkiksi ylioppilastutkinto, yhteishaku- ja jatko-opintotilaisuudet
- toimii ylioppilastutkinnon asiantuntijana ja antaa ohjausta ainevalintoihin yhdessä aineenopettajan kanssa
- tarkistaa opiskelijoiden ilmoittautumiset sekä osallistumisoikeuden ylioppilaskirjoituksiin
- organisoi opinto- ja tutustumiskäyntejä yhteistyössä muiden lukion toimijoiden kanssa
- osallistuu lukion jatko-opinto- ja työelämätilaisuuksien järjestämiseen
- tekee yhteistyötä peruskoulujen, III asteen ja II asteen oppilaitosten, Kauniaisten kaupungin, Etsivän nuorisotyön, TE-toimiston, yritysten, elinkeinoelämän ja muiden ohjaukseen liittyvien sidosryhmien kanssa
- osallistuu vanhempainiltoihin asiantuntijan roolissa
- ohjaa lukion keskeyttämistä miettiviä ja toiseen oppilaitokseen siirtyviä opiskelijoita
- ohjaa lukion oppimäärän suorittanutta, jolla ei ole jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa opintoihin hakeutumisessa ja urasuunnittelussa oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana (jälkiohjaus).

Ryhmänohjaaja

- toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana kannustaen ja ohjaten opiskelijoita lukio-opintojen ajan
- perehdyttää lukion toimintaan ja opiskelun käytänteisiin yhteistyössä tutoreiden, opinto-ohjaajien ja erityisopettajan kanssa
- suunnittelee ja pitää ryhmänohjaustuokiot ja huolehtii ryhmäyttämisestä ryhmänohjaustuokioilla
- tiedottaa opiskelijoita opintoihin liittyvistä ajankohtaisista asioista
- tapaa opiskelijan henkilökohtaisesti vähintää kerran lukuvuodessa
- toimii yhteyshenkilönä huoltajien ja koulun välillä
- seuraa jaksoittain opiskelijoiden poissaoloja, kurssikertymää ja opintosuorituksia abivuoden 3. jakson arvioinnin valmistumiseen saakka
- reagoi tarvittaessa mahdollisimman nopeasti ottamalla yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa huoltajaan esim. kurssikertymän tai poissaolojen takia. Esim. hylätyt ja keskeytyneet kurssisuoritukset on syytä käydä läpi opiskelijan kanssa henkilökohtaisesti jaksoittain. On tärkeässä roolissa ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ja varhaisen puuttumisen toteutumisessa.
- tiedottaa valmistumisvaiheessa olevia opiskelijoita kokonaiskurssikertymän ja pakollisten kurssien puutteista
- ohjaa opiskelijaa tarvittaessa erityisopettajan, opinto-ohjaajan, koulukuraattorin, koulupsykologin, ja terveydenhoitajan sekä aineenopettajan luo
- konsultoi tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmän jäseniä.

Erityisopettaja

- tunnistaa yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajien kanssa tukea tarvitsevat oppilaat ja suunnittelee tukitoimet yhdessä aineenopettajien, opinto-ohjaajien ja opiskeluhuollon kanssa
- huolehtii lukiseulojen ja -testien järjestelyistä ja laatii niiden perusteella tarvittavat lausunnot ylioppilaskokeen erityisjärjestelyjä varten ja tukee niiden harjoittelussa

- tukee ja konsultoi opiskelijoita opiskelutaitoihin liittyvissä kysymyksissä opettamalla opiskelutaitoja ja ohjaamalla opiskelijoita löytämään ja käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa
- tukee ja konsultoi aineenopettajia pedagogisissa kysymyksissä
- laatii tarvittavat pedagogisen tuen suunnitelmat yhteistyössä ryhmänohjaajan kanssa
- toimii osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää
- pitää tarvittaessa yhteyttä opiskelijoiden yhteistyötahoihin
- tukee ja ohjaa opiskelijoita siirtymävaiheissa ja huolehtii osaltaan tarvittavasta tiedonsiirrosta.
- osallistuu yhdenvertaisuuden toteutumiseen nivelvaiheissa
- on mukana esteettömän oppimispolun ja oppimisympäristön toteutumisessa.

Aineenopettaja

- ohjaa ja neuvoo opiskelijaa oppiaineeseensa liittyvissä kysymyksissä ja oppimaan oppimisen sekä opiskelutaitojen kehittämisessä
- seuraa opiskelijan edistymistä oman oppiaineensa opinnoissa, poissaoloja ja kurssimäärän kertymistä. Ottaa tarvittaessa yhteyttä opiskelijaan ja ryhmänohjaajaan
- toimii asiantuntijana ylioppilastutkinnon koekohtaisiin määräyksiin ja ohjeisiin oman oppiaineensa osalta
- tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta: sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään eri opintojaksoilla
- huomioi opetuksessa ja arvioinnissa erilaiset oppijat tehden yhteistyötä erityisopettajan kanssa.

Kuraattori

- tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua, opiskelumotivaatiota, itsenäistymistä ja elämään vaikuttavissa asioissa ohjaa tarvittaessa eteenpäin muihin tukipalveluihin
- on opiskelijoiden tukena sosiaalisissa tilanteissa ja tukee yhteisöllistä hyvinvointityötä opiskelijoiden kanssa
- antaa neuvoja opiskelijan taloudellisiin ja opintososiaalisiin asioihin liittyen
- on lukion yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsen.

Koulupsykologi

- edistää opiskelijoiden psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä auttaa opiskelijaa mielenterveyteen, elämäntilanteeseen ja opiskeluun liittyvissä ongelmissa
- tekee tarvittaessa psykologisia tutkimuksia ja arviointeja, joiden perusteella ohjaa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon
- osallistuu opiskelijan oppimisen tukitoimien suunnitteluun yhteistyössä erityisopettajan kanssa
- toimii lukion yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsenenä.

Terveydenhoitaja

- tekee lakisääteiset kouluterveystarkastukset lukion opiskelijoille
- ohjaa tarvittaessa opiskelijan koululääkärille tai muuhun hoitokontaktiin
- antaa terveyteen liittyvä neuvontaa ja ohjausta opiskelijoille
- toimii yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsenenä.

Muut toimijat

- Opetuspäällikkö toimii kaupungin koulujen ohjaustyön koordinoijana ja johtaa koulujen arviointisuunnitelmaa.
- Koulusihteeri osallistuu ohjaukseen liittyvään tiedotukseen, hallinnointiin ja asiakaspalveluun opiskelijoille ja huoltajille.
- Opiskeluhuollon toimijat tekevät monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Ohjaus siirtymävaiheessa

Paikallinen tarkennus

Rehtori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja muun ohjauksen ja tuen henkilökunnan avustuksella ohjaavat lukioon siirtymässä olevaa yhdeksäsluokkalaista. Ohjauksessa toimitaan yhteistyössä yläkoulujen avulla. Tarvittavia tietoja siirretään soveltuvien työkalujen kuten nivelvaiheeseen suunniteltujen lomakkeiden avulla.

Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin.

Opiskelijalla on oikeus saada jatko-opintoihin liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Opinto-ohjausta annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta.

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Jälkiohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018).

Lukion jälkeisen nivelvaiheen ohjauksesta vastaa pääsääntöisesti opinto-ohjaaja.

Ohjauksen menetelmät ja työtavat

Paikallinen tarkennus

Opiskelijan ohjaukseen kuuluvat seuraavat työtavat:

- opinto-ohjaustunnit
- henkilökohtainen opinto-ohjaus ja pienryhmäohjaus
- ryhmänohjaajan tuokiot
- henkilökohtaiset haastattelut (ryhmänohjaaja ja / tai opinto-ohjaaja)
- sähköiset ja kirjalliset ohjausmateriaalit, opinto-opas, nettilinkit
- henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma perustetaan kirjallisena ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opiskelijan ja opinto-ohjaajan yhteistyössä. Sitä täydennetään koko lukio-opiskelun ajan. Opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

Paikallinen tarkennus

Oppilaitoksen ulkopuolisia yhteistyötahoja ohjauksen järjestämisessä ovat muun muassa: pääkaupunkiseudun korkeakoulut, perus- ja toisen asteen oppilaitokset, Kauniaisten kaupunki, Espoon kaupunki, Työväen Akatemia, TE-toimisto, Granin lukion alumnit, Granin lukion bisneslinjan yhteistyöverkostot ja GraniWorks, Kauniaisten yrittäjät, Talous ja nuoret TAT, Etsivä nuorisotyö, pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveyspalvelut sekä kolmannen sektorin toimijat ja Kauniaisten suomalainen seurakunta.

Ohjaustoiminnan arviointi

Paikallinen tarkennus

Ohjaustoimintaa arvioidaan säännöllisesti. Tässä hyödynnetään opiskelijoille ja huoltajille tehtäviä kyselyjä sekä muuta opiskelijapalautetta. Arvioinnin tulosten perusteella kehitetään ohjausta.

Ohjauksen toimijat huolehtivat riittävästä täydennyskouluttautumisesta ajantasaisen tutkimus- sekä muun tiedon saamiseksi.

Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi:

- opiskelijalähtöisyys
- saavutettavuus, esteettömyys
- tasa-arvo, yhdenvertaisuus
- osallistaminen, avoimuus
- palvelujen ja henkilöstön ammattimaisuus
- tutkimusperusteisuus.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja

opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- *tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille*
- *tukitoimien tarpeen arviointi*
- *tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan*
- *tuen toteuttaminen*
- *tuen toteutumisen seuranta ja arviointi*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.*

4.2.1. Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Paikallinen tarkennus

Erityisopettaja tiedottaa opiskelijoita ja huoltajia erityisopetuksesta, ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyistä, saatavilla olevasta oppimisen tuesta ja sen saavutettavuudesta heti lukio-opintojen alkaessa oppilaanohjaus-tunneilla, Wilman kautta, koulun kotisivuilla ja vanhempainilloissa. Opiskelijoita ja huoltajia ohjataan olemaan aktiivisia tukitoimien arviointia ja järjestämistä varten. Opinto-ohjaaja, aineenopettaja ja ryhmänohjaaja ohjaavat tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ohjaten tämän tarvittaessa erityisopettajalle. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa esimerkiksi tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemusta varten. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden asiantuntijoiden kanssa.

4.2.2. Tukitoimien tarpeen arvioiminen

Paikallinen tarkennus

Tukitoimien tarpeen arviointi tehdään opintojen alkuvaiheessa opetushenkilöstön yhteistyönä. Arviointi perustuu tietoon, jota voidaan saada opiskelijoilta ja huoltajilta, opinto-ohjaajilta, taustatietolomakkeilla ja alkuseulontojen, kuten lukiseulan, avulla. Käytettävissä oleva tieto voi myös olla opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtoon pohjautuvaa tietoa perusopetuksesta. Tarvittaessa voidaan pitää palaveri opiskelijan ja tämän huoltajan kanssa. Arvioinnissa tarpeellista tietoa saadaan myös yhteisopettajuuden keinoin. Tarvittaessa opiskelija ohjataan laajempiin oppimisvalmiutta kartoittaviin tutkimuksiin esimerkiksi tarkkaavuuden ja keskittymisen vaikeuksien selvittämiseksi.

4.2.3. Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Paikallinen tarkennus

Erityisopettaja tukee sekä opiskelijaa että opettajia oppimisen tuen suunnittelussa. Kauniaisten lukiossa tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä sähköiseen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Lomakkeen täyttäminen aloitetaan yhdessä opiskelijan kanssa ja sen täyttämiseen voivat osallistua kaikki opiskelijaa opettavat opettajat opiskelijaa hyödyttävien pedagogisten tukitoimien kirjaamiseksi. Tukitoimet voidaan kirjata joko yhdessä opiskelijan kanssa tai hänen suostumuksellaan. Kirjattujen tukitoimien tulee olla sellaisia, että ne ovat konkreettisia ja lukion arjessa toteutettavissa. Lomakkeeseen kirjatut tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla.

4.2.4. Tuen toteuttaminen

Paikallinen tarkennus

Erityisopettaja tapaa säännöllisesti tukea tarvitsevia opiskelijoita opintojensa aikana. Näissä tapaamisissa arvioidaan opintosuunnitelmaan kirjattujen pedagogisten ratkaisujen toimivuutta. Opiskelijaa kannustetaan olemaan aktiivinen ja avoin itseään koskevien tukitoimien suhteen.

Keskusteleva ilmapiiri oppimisvaikeuksista mahdollistaa jatkuvan seurannan ja arvioinnin myös aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan oppimisen tuki toteutetaan oppitunneilla, koetilanteissa ja henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Oppimisen tuki edellyttää yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja. Niitä voivat olla esimerkiksi koetilanteessa tarvittava lisäaika, mahdollisuus rauhalliseen ja aistiärsykkeettömämpään työtilaan tai aineenopettajien yhteisopettajuuteen. Opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen voi tarkoittaa esimerkiksi ohjeiden ymmärtämisen varmistamista tai kirjallisia ohjeita laajempien ja haastavampien tehtävänantojen yhteydessä. Muita oppimisen tukimuotoja voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Tuen suunnittelussa huomioidaan, että opiskelijalle tulee oppimisvaikeuksista huolimatta riittävä määrä sellaisten taitojen harjoittelua, jotka ovat edellytyksenä ylioppilaskokeista suoriutumiselle.

Erityisopetus on opiskelutaitojen opettamista esimerkiksi yhdessä opiskellen. Erityisopetuksessa tuetaan opiskelijan itseymmärryksen kehittymistä oppijana sekä ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.

4.2.5. Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Paikallinen tarkennus

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Tässä yhteydessä opiskelijan oma näkemys ja itsearviointitaidot korostuvat. Yhteistyötä voidaan tehdä myös tarvittaessa huoltajien kanssa. Tukitoimien toimivuutta seuraavat osaltaan ryhmänohjaaja, aineenopettajat, opinto-ohjaajat sekä erityisopettaja. Tukitoimien onnistunut seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä.

4.2.6. Yhteistyö, vastuut ja työnjako

Paikallinen tarkennus

Rehtori

- vastaa koulun tukijärjestelyiden organisoinnista
- lähettää lausunnot ja hakemukset Ylioppilastutkintolautakuntaan ja huolehtii erityisjärjestelyiden toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa

Opinto-ohjaaja

- huomioi opiskelijan tuen tarpeet kurssivalintojen tehdessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa ja jatko-opintoihin hakeuduttaessa

Ryhmänohjaaja

- seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tuen tarvetta
- välittää pyydettäessä tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle.

Aineenopettaja

- välittää havaitsemansa opiskelija tuen tarpeet ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- vastaa opintosuunnitelmaan kirjattujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan
- voi jakaa tietoa hyviksi ja toimiviksi havaitsemistaan tukitoimista oman aineryhmänsä sisällä

Erityisopettaja

- osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen lukion alkaessa yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajien kanssa

- välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, huoltajille ja koulun muulle henkilöstölle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- osallistuu tarvittaessa huoltajapalavereihin ja opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan
- tapaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa säännöllisesti ja seuraa tuen tarvetta ja sen toteutumista lukio-opintojen aikana
- huolehtii lukiseulojen ja -testien järjestelyistä ja kirjoittaa lukitodistukset niitä tarvitseville
- antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta ylioppilastutkinnon kokeisiin sekä laatii tarvittavat hakemukset Ylioppilastutkintolautakuntaan yhdessä opiskelijan kanssa ja kertoo opiskelijalle lausuntojen muista hyödyntämismahdollisuuksista
- ohjaa tukea tarvitsevia opiskelijoita opiskelutaitoihin liittyvissä kysymyksissä opettamalla opiskelutaitoja ja ohjaamalla opiskelijoita löytämään ja käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa
- tukee ja konsultoi aineenopettajia pedagogisissa kysymyksissä
- ohjaa opiskelijoita siirtymävaiheissa ja huolehtii osaltaan tarvittavasta tiedonsiirrosta. Erityisopettajaa voidaan konsultoida jatko-opintoihin hakemiseen liittyvissä asioissa.

4.3. Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhuoltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

Paikallinen tarkennus

Vastuu opiskelijoiden ja työyhteisön hyvinvoinnista on koko koulun henkilökunnalla. Oppilaitosyhteisön toimintakulttuurin kehittämistä ja yhteisöllistä työtä johtaa rehtori.

Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä

ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. Tämä järjestetään yhteistyössä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lukion opiskeluhuoltoa ohjaa ja arvioi Kauniaisten kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä TEJO, jonka toimintaan osallistuvat kaupungin toimialoista sosiaali- ja terveystoimi, nuoriso- ja vapaa-ajan toimi, yhdyskuntatoimi sekä sivistystoimi.

4.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskeluhuolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen

mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

Paikallinen tarkennus

Tärkeä osa opiskelijahuoltoa on Kauniaisten lukion avoin ja osallistava toimintakulttuuri. Tämä edistää opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Avoimena ja itseään arvioivana organisaationa Kauniaisten lukio pyrkii tunnistamaan opiskelijan tarpeet ja muuttamaan sekä suuntaamaan toimintansa niiden perusteella. Kauniaisten lukion lakisääteiset suunnitelmat ohjaavat opiskeluhuollon suunnittelua ja toteutumista. Opiskeluhuollon toimijat edistävät omassa toiminnassaan avoimen toimintakulttuurin syntymistä.

Kauniaisten lukiossa yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä arvioi omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa. Tämän lisäksi tehdään arviointeja koulutuksen järjestäjän (Kauniaisten kaupunki) tai muun tahon, kuten valtakunnallisen Kouluterveyskyselyn, toimesta.

Lukion opiskelijoiden huoltajilla on tärkeä rooli oman nuoren elämässä vanhemman eri rooleista käsin. Huoltajien osallisuutta edistetään hyvällä tiedotuksella koteihin. Koulu välittää tietoa Wilman, koulun kotisivujen, sosiaalisen median ja tiedotteiden kautta. Vanhempainiltoja järjestetään jokaiselle vuositasolle. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus palautteen antamiseen, koulun kehittämisen ja toimintamallien kommentointiin. Huoltajille ja opiskelijoille suunnataan säännöllisesti lukion laatua mittaava kysely, jonka perusteella koulua kehitetään.

Osallisuus lisää hyvinvointia, joten opiskelijoita kuullaan sellaisissa asioissa, jotka vaikuttavat heihin kuten hyvinvointiin, koulun oppimisympäristöihin ja opiskelijoiden viihtyvyyteen.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Kauniaisten lukion yhteisöllisen opiskeluhuollon toiminnan tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta, opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Lisäksi ongelmien syntymisen ennaltaehkäisy sekä varhaisen tuen turvaaminen sitä tarvitseville on yhteisöllisen opiskeluhuollon vastuulla.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto vastaa lukion opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja toteuttamisen koordinoinnista, sekä yhteisöllisestä arvioinnista. Se luo rakenteet lukion opiskeluhuollon toiminnalle ja laatii koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman yhteistyössä koulun henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja muiden viranomaisten kanssa.

Kauniaisten lukiossa toimii oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä, yhteisöllinen hyvinvointiryhmä YHR. YHR:n toiminnasta ja samalla koulun yhteisöllisestä opiskeluhuollosta vastaa rehtori. YHR kokoontuu kokouksiin vähintään kerran jaksossa ja aina tarvittaessa, sekä järjestää ryhmän työskentelypäiviä.

Kauniaisten lukion yhteisölliseen oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltoryhmään kuuluu seuraavia jäseniä:

- rehtori
- opinto-ohjaajat
- opettajien edustaja
- koulupsykologi
- koulukuraattori
- terveydenhoitajat
- erityisopettaja.

Tapaamisiin kutsutaan tarvittaessa muita asiantuntijoita tai koulun henkilökuntaa sekä joihinkin kokouksiin myös opiskelijoiden ja huoltajien edustajia. Toimintasuunnitelmissa määritellään YHR:n tavoitteet kullekin lukuvuodelle. Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä arvioi omaa toimintaansa lukuvuosittain sekä uudistaa tarvittaessa toimintatapojaan. Koulu tekee yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseksi yhteistyötä ulkopuolisten tahojen kanssa.

Tapauskohtaiset opiskeluhuoltoryhmät

Tapauskohtaiset opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia asiantuntijaryhmiä, jotka kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelun edustaja, jolle huoli opiskelijasta on herännyt.

Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annetun suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan

vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea opiskelua. Koko henkilökunta ohjaa tarvittaessa opiskelijaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon pariin. Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja vain hänen suostumuksellaan.

Kauniaisten lukion yksilöllisen opiskeluhuollon asiantuntijoita ovat koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja sekä -lääkäri.

Kauniaisten lukion opiskeluhuolllon asiantuntijoiden toimenkuvat on kuvattu tarkemmin paikallisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ohjaa asiantuntijoiden työtä lukiossa, esimerkiksi määräaikojen toteutumisessa.

4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

Opiskeluhuolto opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Opiskeluhuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhuollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhuoltohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- *opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen*
- *opiskeluhuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.*

2. Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhuollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- *toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä*
- *toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi*
- *yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi*
- *yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi*
- *oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt*
- *opiskeluhuollon kokonaisuudesta tiedottaminen*
- *yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhuollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa*
- *terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö*
- *opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen*
- *toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä*

- *tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa*
- *tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen*
- *yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa*
- *suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä*
- *toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.*

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- *kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen*
- *edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla*
- *yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta*
- *yhteistyö huoltajien kanssa*
- *yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa*
- *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille*
- *suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.*

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- *kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa*
- *johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa*
- *sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet*
- *psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen*
- *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille*
- *toimintavalmiuksien harjoittelu*
- *suunnitelman arviointi ja päivittäminen.*

3. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- *opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö*
- *monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet*
- *opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa*
- *opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys*
- *sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa*
- *opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi*
- *tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).*

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- *opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa*
- *opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä*
- *opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa*
- *käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä*
- *käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta*
- *menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.*

5. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- *seurattavat asiat*
- *tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho*
- *seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhuollon kehittämisessä*
- *seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.*

Paikallinen tarkennus

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat:

1. Kauniaisten kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus,
2. Kauniaisten lukion paikallinen opetussuunnitelma, johon sisältyy kuvaus opiskeluhuollosta ja
3. Kauniaisten lukion oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma.

Kaupunkitasolla opiskeluhuoltoa ohjaa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy paikallinen opiskeluhuoltosuunnitelma. Kauniaisten kaupungissa on laadittu myös erillinen Opiskeluhuollon käsikirja, jossa linjataan kaupungin käytänteitä ja toimintamalleja opiskelijan tukemiseksi. Opiskeluhuoltotyötä tukee lisäksi kaupungin Ehkäisevän päihdetyön ohjelma.

Kaikki koulun opiskelijan ohjaukseen ja tukemiseen liittyvät suunnitelmat ovat liitteinä Kauniaisten lukion opiskeluhuoltosuunnitelmassa, joka valmistuu v. 2021.

Taulukko opiskeluhuollon suunnitelmista ja niiden päivitysaikataulusta:

Suunnitelma	**Valmis**	**Seuraava päivitys**
Opiskeluhuoltosuunnitelma	2021	2024
Väkivalta, kiusaaminen ja häirintä	2021	2025
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma	2020	2024
Kriisisuunnitelma	2021	2023
Kurinpitosuunnitelma	2021	2023
Poissaolomalli	2020	2022
Päihdesuunnitelma	2021	2025

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin

ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- *menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- *periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä*
- *henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä*
- *suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille*
- *yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa*
- *menettelytavat suunnitelman seurantaa sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.*

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukion laatima suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja menettelytavoista laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden ja mahdollisten muiden tahojen, kuten huoltajien, sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden viranomaistahojen kanssa. Opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä kuullaan ennen suunnitelman hyväksymistä. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa hyvissä ajoin ennen sen hyväksyttämistä.

Erillinen kurinpitosuunnitelma sisältyy liitteenä Kauniaisten lukion opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen

opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus

edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukiossa kunnioitetaan jokaisen oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä tuetaan ja monikulttuurisuutta arvostetaan. Kaikki oppilaitoksen toimijat ovat vastuussa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti.

Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opetus järjestetään niin, että se parhaalla mahdollisella tavalla tukee opiskelijan monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa. Opiskelijoita myös informoidaan heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Paikallinen tarkennus

- Opiskelijan opiskelemasta opintojaksosta annetaan arvosana opintojakson päätyttyä.
- Suoritus kesken -merkintä (SK) annetaan opintojaksosta, jota ei ole voitu arvioida. Kesken jääneen opintojakson suoritusoikeus määritellään opinto-oppaassa.
- Jos opiskelija jättää opintojakson kesken, merkitään jaksotodistukseen opintojakson keskeytys (K).
- Opiskelijalla on mahdollisuus hylätyn arvosanan korottamiseen. Opiskelija voi uusia hylätyn arvosanan yhden kerran uusintakuulustelussa. Jos uusintayritys ei onnistu, hänen täytyy osallistua kyseiselle opintojaksolle uudelleen.
- Hyväksyttyä arvosanaa on mahdollista korottaa osallistumalla opintojaksolle uudelleen tai suorittamalla opintojakso itsenäisesti. Hyväksytyn opintojakson voi suorittaa uudelleen itsenäisesti vain kerran. Opettaja määrittelee tapauskohtaisesti itsenäisellä suorituksella uusittavan opintojakson sisällön ja työtavat.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Paikallinen tarkennus

Opinnot, joita ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti, ilmoitetaan oppiaineiden kuvauksissa. Muutoin opiskelija voi tietyin edellytyksin suorittaa opintojakson itsenäisesti sovittuaan asiasta opettajan kanssa. Itsenäisesti suoritetun opintojakson tulee sisältää osioita, jotka tukevat monipuolista arviointia. Itsenäisesti suoritettava opintojakso voi sisältää joiltakin osin läsnäoloa, esim. vierailukäyntejä, luennoitsijoiden kuulemista jne.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Paikallinen tarkennus

Jokaisen jakson päätyttyä opiskelijan opintojaksoista saamat arvosanat sekä muut merkinnät näkyvät Wilmassa, josta opiskelijan opinnoissa edistymistä voi seurata.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritetut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman

perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	*lukioasteikko*	*asteikko 1–3*
1 (tyydyttävä)	*5 (välttävä)*	*1*
2 (tyydyttävä)	*6 (kohtalainen)*	*1*
3 (hyvä)	*7 (tyydyttävä)*	*2*
4 (hyvä)	*8 (hyvä)*	*2*
5 (kiitettävä)	*9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)*	*3*

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritetut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritetut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	*joista voi olla hylättyjä opintoja enintään*
2–5 opintopistettä	*0 opintopistettä*
6–11 opintopistettä	*2 opintopistettä*
12–17 opintopistettä	*4 opintopistettä*
18 opintopistettä tai enemmän	*6 opintopistettä*

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat

päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. *opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*
2. *lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
3. *se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)*

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja

oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. *opiskelijaksi ottamista*
2. *23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
3. *suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
4. *opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
5. *oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan

todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. *Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.*
2. *Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.*
3. *Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.*

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *suoritetut opinnot*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko*
- *selvitys kielten oppimääristä*

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- *merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.*

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritetut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritetut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso*

- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukion arviointikulttuurin pääperiaatteet, arviointiin liittyvät yhteiset toimintatavat, arvioinnin toteutus ja arviointiin liittyvät käytänteet ovat seuraavat:

- Opintojakson alussa opiskelija asettaa itselleen tavoitteet ja arvioi omaa oppimistaan opintojakson aikana sekä sen lopuksi.
- Opiskelijan työmenetelmiä, oppimisprosessia, oppimistuloksia ja edistymistä arvioidaan monipuolisesti. Erilaisten tuotosten arvioinnin lisäksi havainnoidaan opiskelijan oppimista ja työskentelyä. Arvioinnin tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia.
- Opintojaksoilla opiskelija saa ymmärrettävää ja kannustavaa palautetta.
- Opiskelijan tietojen ja taitojen omaksumista arvioidaan rakentavasti.
- Opettaja kehittää työtään itsearvioinnin ja saamansa palautteen perusteella.

Arviointiin liittyvien yhteisten toimintatapojen toteutumisen seuraaminen:

- Koko kouluyhteisö kehittää ja arvioi arviointiaan ja arviointitapojaan säännöllisesti.

6. Lukiolaisen bisneskoulu ja bisneslinja

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukiossa syksyllä 2016 aloittaneen Lukiolaisen bisneskoulun tavoitteena on auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa ja intohimonsa, kehittää yritystoiminta-, liiketoiminta-, vuorovaikutus- ja työelämätaitoja, opettaa projektinhallintaa sekä vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Lukiolaisen bisneskoulun opinnot mahdollistavat laajemman käsityksen ja osaamisen kaupan ja talouden osa-alueista, jolloin on helpompi hakeutua näiden alojen korkeakouluopintoihin suoraan lukiosta.

Bisnesopintoihin kuuluu laaja valikoima yrittäjyysteen liittyviä opintojaksoja ja talouteen integroituvia opintojaksoja, mm. tuotesuunnittelua, robotiikkaa, koodausta, markkinointia ja johtamista, kansainvälistä taloutta, kuluttajakäyttäytymistä sekä kieli- ja viestintäopintoja. Opiskelijalla on mahdollisuus työskennellä lukio-osuuskunnassa tai perustaa oma yritys.

Syksyllä 2019 aloittanut Lukiolaisen bisneslinja vahvistaa lukiomme jo ennestään vahvaa yrittäjyyslukion brändiä. Lukiolaisen bisneskoulun bisneskurssit ovat avoimia kaikille lukion opiskelijoille, lukuun ottamatta muutamia moduuleja, jotka ovat tarkoitettu bisneslinjan opiskelijoille. Alumneista ja lähiseudun yrittäjistä koottu mentori- ja sparrausverkosto vahvistaa Lukiolaisen bisneskoulun liiketoimintaosaamista. Mentorit toimivat bisnesmoduulien asiantuntijoina liiketoimintasuunnitelman eri osa-alueilla. Mentorit myös ohjaavat opiskelijoiden omaa yritystoimintaa, auttavat verkostoitumisessa ja esiintyvät lukion tapahtumissa. Lukiolaisen bisneskoulun päävalmentaja koordinoi asiantuntijaverkoston toimintaa ja yritysyhteistyötä yhdessä vastuuopettajien kanssa. Linjalla opiskelevat saavat henkilökohtaista ohjausta bisnesideoiden toteuttamiseen. Linjan opiskelijoille tarjotaan erikoisopintoja, vierailukäyntejä yrityksiin ja oppilaitoksiin ja kansainvälistä toimintaa yhteistyöverkostojen kautta.

Visiomme on, että Kauniaisten lukiosta valmistuu yritteliäitä, oma-aloitteisia nuoria, joilla on aktiivinen elämänasenne ja jotka hallitsevat tulevaisuuden elämässä ja työelämässä tarvittavat taidot. Lukiossamme panostetaan ja kannustetaan yrittäjämäiseen toimintatapaan. Kaikki eivät tähtää yrittäjiksi, mutta kaikki voivat toimia yrittäjämäisellä asenteella.

OPINNOT LINJALAISILLE

Bisneslinjan opintokokonaisuuteen kuuluu 16 opintopistettä, joista pakollisia on 10 ja valinnaisia kuusi. Linjalla opiskelevien pakollisiin opintoihin kuuluu ensimmäisenä lukuvuonna suoritettava opintokokonaisuus Liiketoiminta ja innovointi muuttumassa maailmassa (BK 1-3) ja toisena vuonna suoritettava opintokokonaisuus Ideoi, toteuta ja onnistu (BK 4-6). Valinnaiset opinnot (kuusi opintopistettä) opiskelija voi valita kiinnostuksensa mukaan bisneskoulun muusta opintotarjonnasta. Opiskelija on oikeutettu Lukiolaisen bisneskoulun diplomiin suoritettuaan 16 bisneskoulun opintopistettä. Bisneskoulun opinnoista opintojaksot BK 1 ja BK 3 on tarkoitettu vain bisneslinjalla opiskeleville ja opintojaksot BK 4 ja BK 6 on tarkoitettu ensisijaisesti bisneskoulussa opiskeleville. Linjalla opiskelevat ovat etusijalla, kun valitaan opiskelijoita kansainvälisiin projekteihin ja erilaisiin yhteistyöhankkeisiin.

BISNESOPINNOT KAIKILLE LUKIOLAISILLE

Bisneskoulun opinnot ovat avoimia myös yleislinjalla opiskeleville lukuunottamatta opintojaksoja BK 1 ja BK 3, jotka on tarkoitettu vain linjalaisille. Yleislinjalla opiskelevat voivat valita bisneslinjan ensimmäisen ja toisen vuoden opintojaksoista yleissivistävinä liiketoiminnan opintojaksoina BK 2, BK 4, BK 5 ja BK 6, mikäli opetusryhmissä on tilaa. Myös kolmannen vuoden opintojaksot sekä muut valinnaiset bisnesopinnot ovat yleislinjalaisten valittavissa. Kaikki opiskelijat voivat hakeutua myös lukio-osuuskunta GraniWorksin opiskelijahallitukseen, jossa opitaan tiimiyrittäjyyttä sekä taloushallinnon, markkinoinnin ja myynnin perusteita. Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus toteuttaa omia tuoteideoita, perustaa omia yrityksiä ja toteuttaa intohimojaan valitsemallaan toimialalla.

7. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

7.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

7.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- *hyvinvointiosaaminen*
- *vuorovaikutusosaaminen*

- *monitieteinen ja luova osaaminen*
- *yhteiskunnallinen osaaminen*
- *eettisyys ja ympäristöosaaminen*
- *globaali- ja kulttuuriosaaminen.*

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä*
- *osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla*
- *saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.*

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiensa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Paikallinen tarkennus

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tulevat näkyviksi Kauniaisten lukion toimintakulttuurissa.

Hyvinvointiosaaminen

- Kauniaisten lukiossa tärkeänä pidetään huolenpitoa itsestä ja muista:
    - Opiskeluhuolto on käytettävissä koko ajan.
    - Lukiossa edistetään välitöntä keskustelukulttuuria luomalla avoin, turvallinen, kannustava ja arvostava ilmapiiri.

    - Tapakasvatusta ja kohteliaita käytöstapoja korostetaan kaikessa toiminnassa.
- Opiskelijoita rohkaistaan kehittämään omien vahvuuksiensa tunnistamista ja käyttämistä sekä identiteettinsä rakentamista:
    - Lukiossa on toimintatapoja, joilla osallistetaan opiskelijoita lukion toimintaan, esimerkiksi oppilaskuntaa edustava sekä opiskelijayritystä pyörittävä GraniWorks.
    - Opiskelijoille opetetaan monipuolisia opiskelutaitoja ja sitä kautta autetaan heitä löytämään omia vahvuuksiaan oppijana.
    - Opiskelijoiden kykyä pyytää ja ottaa vastaan ohjausta pyritään tukemaan ja kehittämään.
- Lukiossa korostetaan sinnikkyyttä muutosten ja yllätysten maailmassa:
    - Tarjotaan tukea joustavaan ja pitkäjänteiseen opiskeluun.
    - Opiskelijaa kannustetaan sopivan haastavilla tehtävillä.
- Strukturoidaan oppitunnit mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, joissa työtavat vuorottelevat harkitusti ja luovat rauhallisia oppimishetkiä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Tunne- ja empatiataidot ovat vuorovaikutusosaamisessa olennaisia.
    - Muistetaan kaikessa vuorovaikutuksessa kunnioittavan kohtaamisen 6 K:ta:
        - Kiinnostu.
        - Kysy.
        - Kuuntele.
        - Kannusta.
        - Kunnioita.
        - Kiitä.
- Sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot tukevat vuorovaikutusta:
    - Kehitetään dialogisuutta ja yhteistoiminnallisuutta opetuksessa.
    - GraniWorks ja muu opiskelijatoiminta edistävät yhteisöllisyyttä.
- Opiskelijan kielitietoisuutta ja rakentavan viestinnän taitoja vahvistetaan:
    - Opettajat toimivat esimerkkeinä siinä, miten ryhmässä viestitään: arvostaen, kuunnellen ja keskusteluun kannustaen.
    - Opiskelijaa ohjataan kohti ainekohtaista kielen ja käsitteistön hallintaa.
    - Opiskelijan tilannekohtaisia viestintätaitoja kehitetään.
    - Opiskellaan myös ilman sähköisiä laitteita, kasvokkain kommunikoiden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Korostetaan lukion asemaa yleissivistävänä kouluna.
- Opintojen tavoitteena on herättää uteliaisuutta ja motivaatiota oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenlaisilla tavoilla, kuten
    - oppiaineiden välisellä yhteistyöllä
    - yhteisillä tapahtumilla (esimerkiksi GraniTalksilla, Studia Granialialla)
    - yhteistyöllä korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa
    - työelämäyhteistyöllä
    - aktiivisella osallistumisella erilaisiin kehityshankkeisiin.
- Kaikissa opintojaksoissa korostetaan lähdekriittisyyttä, jatkuvaa oppimistaitojen kehittämistä ja monilukutaitoa.
- Kannustetaan opiskelijoita kokeilemaan, erehtymään ja onnistumaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Kauniaisten lukio on valtakunnallinen edelläkävijä bisneslinjan ja GraniWorksin myötä.
- GraniWorksin alaisuudessa toimii uudistettu oppilaskunta.
- Tavoitteena on saada opiskelijat aktiivisesti ja aloitteellisesti osallistumaan ja vaikuttamaan päätöksentekoon niin lukiossa kuin laajemminkin yhteiskunnassa.

- Lukiossa opetetaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoja ja taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojaksot suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan eettisyyden ja vastuullisuuden näkökulmasta.
- Järjestettäessä yleisöluentoja huomioidaan kestävän kehityksen näkökulma luentoaiheiden valinnassa (esimerkiksi GraniTalksissa, Studia Granialiassa).
- Huomioidaan arjen toiminnoista päätettäessä Kauniaisten kaupungin kestävää kehitystä tukevat päätökset, kuten päästövähennysohjelma, ja pyritään toimimaan sekä tekemään päätöksiä (esimerkiksi roskien lajittelu, ruokahävikin pienentäminen) sen mukaisesti.
- Pyritään huomioimaan ilmastonmuutos globaalina haasteena esimerkiksi järjestettäessä kansainvälisiä opintojaksoja.
- Bisneslinjan opintojen punaisena lankana on kestävä liiketalous.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Osallistutaan kansainvälisiin hankkeisiin (esimerkiksi Erasmus+-ohjelmaan).
- Kehitetään omaa kansainvälisten opintojaksojen opetustarjontaa.
- Hyödynnetään vaihto-oppilaiden kokemuksia.
- Jaetaan kansainvälisillä opintojaksoilla saatuja kokemuksia kaikille opiskelijoille erilaisissa yhteyksissä.
- Opetetaan kulttuuritietoisuutta ja realistisen sekä suvaitsevan maailmankuvan muodostumista.
- Kehitetään kotikansainvälisyyttä.

8. Oppiaineet

8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa ***monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen*** *sekä* ***yhteiskunnallinen osaaminen****. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa ***eettisyyttä****,* ***ympäristöosaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.*

8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *yleiskielen hallinta*
- *tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- *kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteistä ja luovaa osaamista sekä opiskelijan kriittistä monilukutaitoa vahvistetaan, kun opintojaksossa analysoidaan sekä tuotetaan eri tekstilajeja.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä. Suullisissa tehtävissä korostuvat keskustelu- ja ryhmätyötaidot.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyttä ja ympäristöosaamista vankennetaan opintojaksossa käytettävien aineistojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Kieli ja tekstitietoisuus sekä Vuorovaikutus 1, 2 op (ÄI2-3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen

- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuvat, kun opiskelija hyödyntää moduulissa kirjoitettavissa teksteissä yleistietoaan ja eri oppiaineissa oppimiaan asioita. Myös opintojaksolla luettavat erilaiset tekstit tukevat monitieteistä osaamista. Monitieteinen ja luova osaaminen harjaantuvat lisäksi niin vuorovaikutustilanteiden kuin aineistona olevien monilukutaitoa vaativien tekstien myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään kaikilla moduulin kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä. Viestintärohkeutta vankennetaan perehtymällä kielikäsityksiin, kielipolitiikkaan ja kielenohjailuun.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaamista tukevat kriittinen lukutaito ja yhteiskunnallisesti vaikuttaviin mediateksteihin tutustuminen sekä kuuntelu-, palautteenanto- ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyttä ja ympäristöosaamista vahvistetaan kulttuurisen kestävän kehityksen näkökulmasta lisäämällä opiskelijan kielitietoutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Tunne- ja empatiataidot vahvistuvat kaunokirjallisuuden, teatteriesitysten ja elokuvien avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kulttuurinen ymmärrys vahvistuu kaunokirjallisuuden, teatteriesitysten ja elokuvien avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaamista tukevat kriittinen lukutaito, yhteiskunnallisesti vaikuttaviin mediateksteihin tutustuminen sekä vaikuttamisen ja argumentoinnin erilaisiin keinoihin ja muotoihin perehtyminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaamista tukee myös media- ja viestintäkulttuurin ymmärtäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Kirjoittaminen 1 sekä Vuorovaikutus 2, 2 op (ÄI6-7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen tulevat esiin esimerkiksi monilukutaidon kehittämisessä sekä oman laajan tekstin tuottamisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään moduulin kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu suullisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*

- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyvät maailmankirjallisuuteen ja Suomen kirjallisuuteen tutustumisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu suullisen ja kirjallisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyvät esimerkiksi viestintäkulttuurin ymmärtämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen painottuvat esimerkiksi kirjallisuuden tai aineistojen aihepiirivalinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu kirjallisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen tulevat esiin monilukutaidon sekä kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon kehittämisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen painottuvat esimerkiksi eettisen vuorovaikutuksen tarkastelemisessa ja opintojaksossa käsiteltävien aineistojen aihepiirivalinnoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Meidän koulu, 2 op (ÄI12KU8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Teatterintekijät, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua näytelmällisen tekstin tulkitsemiseen ja tunnistaa omia ilmaisullisia kykyjä
- saada esiintymisvarmuutta ja vahvistaa ryhmässä työskentelyn taitoja
- tutustua teatterityön prosesseihin ja sitoutua esityksen työstämiseen
- saada perusvalmiudet luovaan esiintymiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- improvisaatioharjoitukset oman ilmaisun pohjana
- näytelmällisen roolin harjoituttaminen
- valmisteltu teatteriesitys
- osallistuminen pitkäkestoiseen ryhmätyöhön

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu ilmaisutaidon harjoitusten, ryhmätyöskentelyn sekä esiintymiskokemuksen myötä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen korostuvat, kun opintojaksossa valmistetaan näytelmällinen esitys.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaamista kehitetään työskentelemällä yhteisöllisesti ja vahvistamalla opiskelijan ilmaisutaitoja sekä viestintärohkeutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija saa käsityksen näyttämöllisen tuotoksen työprosessista ja harjaantuu sitoutumaan siihen. Moduuli voidaan myös integroida kulloinkin sopivaan oppiaineeseen, kuten taito- ja taideaineisiin.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Luova kirjoittaja, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa kirjallista ilmaisua fiktiivisten tekstien alueella
- syventää tekstilajien ja -tyylien tuntemusta
- vahvistaa valmiuksia keskustella omista teksteistä
- rohkaistua tekstien julkaisemiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaisten fiktiivisten tekstien ideoiminen ja kirjoittaminen
- palautekeskustelu omista teksteistä
- tutustuminen erilaisiin luovan kirjoittamisen virikkeisiin
- luova kirjoittaminen ilmaisun ja viestinnän muotona

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Luovaa osaamista vahvistetaan opintojaksossa kirjoitettavien fiktiivisten tehtävien avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä. Ryhmätyötaidot, keskustelun ja palautteen antamisen taidot korostuvat.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaamista kehitetään opintojakson tehtävillä, joiden kautta opiskelija voi käsitellä haluamiaan aiheita ja löytää keinoja ilmaista itseään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija perehtyy luovan kirjoittamisen merkitykseen ja tutustuu erilaisiin työprosesseihin ja luovan kirjoittamisen genreihin.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Lukupiiri, 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tunnistaa eri aikoina ja eri kulttuureissa kirjoitettujen kaunokirjallisten teosten merkitys
- osata analysoida ja tulkita kaunokirjallista tekstiä sekä kirjallisesti että suullisesti
- kokea lukuelämyksiä kaunokirjallisuuden parissa ja keskustella kokemuksistaan muiden opiskelijoiden kanssa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- itsenäinen lukeminen ja lukemisprosessin aikana havaintojen tekeminen
- kirjalliset analyysit ja tulkinnat luetuista teoksista
- kirjallisuuskeskustelu luetuista teoksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan ja kulttuurista ymmärrystä kehitetään lukemalla eri aikoina ja eri kulttuureissa kirjoitettuja kaunokirjallisia teoksia.

Hyvinvointiosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään kaikilla opintojakson kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä. Ryhmässä viestimisen taitoja vankennetaan kirjallisuuskeskusteluilla.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen kehittyy ja tunne- ja empatiataidot vahvistuvat kaunokirjallisuuden lukemisen myötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija tutustuu kotimaiseen ja ulkomaiseen kaunokirjallisuuteen kokonaisteoksina ja katkelmina. Hän harjaantuu analysoimaan ja tulkitsemaan lukemaansa sekä keskustelemaan kirjallisuudesta.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kielenhuolto, 1 op (ÄI16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hahmottaa suomen kielen lause- ja virkerakenteen keskeisimmät piirteet
- tietää oikeinkirjoituksen periaatteet
- parantaa kirjoittamistaitoja, mikä auttaa koko lukio-opiskelua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kielenhuollon perusasioita välimerkeistä kongruenssiin ja lause- sekä virkerakenteisiin
- tekstin rakenne, tyyli ja aineiston pohjalta kirjoittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteistä ja luovaa osaamista kehitetään kaikilla opintojakson tehtävillä, joiden avulla vahvistetaan yleiskielen hallintaa ja kirjallisen ilmaisun taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään kaikilla opintojakson tehtävillä, joiden avulla vahvistetaan yleiskielen hallintaa ja kirjallisen ilmaisun taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaamista kehitetään kaikilla opintojakson tehtävillä, joiden avulla vahvistetaan yleiskielen hallintaa ja kirjallisen ilmaisun taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija kertaa kielenhuollon keskeiset asiat.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa*
- *osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita*
- *on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa*
- *kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia*

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi*

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen*
- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*
- *kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta*

Kielitietoisuuden kehittyminen

- *tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan*
- *oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu kirjallisen ja suullisen viestintärohkeuden tukemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteistä ja luovaa osaamista sekä opiskelijan kriittistä monilukutaitoa vahvistetaan, kun opintojaksossa analysoidaan sekä tuotetaan eri tekstilajeja.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä. Suullisista tehtävistä korostuvat keskustelu- ja ryhmätyötaidot.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyttä ja ympäristöosaamista vankennetaan opintojaksossa käytettävien aineistojen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä Vuorovaikutus 1, 2 op (S22-23)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelevaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuvat, kun opiskelija hyödyntää opintojaksolla kirjoitettavissa teksteissä yleistietoaan ja eri oppiaineissa oppimiaan asioita. Myös opintojaksolla luettavat erilaiset tekstit tukevat monitieteistä osaamista. Monitieteinen ja luova osaaminen harjaantuvat lisäksi niin vuorovaikutustilanteiden kuin aineistona olevien monilukutaitoa vaativien tekstien myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään kaikilla opintojakson kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä. Viestintärohkeutta vankennetaan perehtymällä eri kielimuotoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaamista tukevat kriittinen lukutaito ja yhteiskunnallisesti vaikuttaviin mediateksteihin tutustuminen sekä kuuntelu-, palautteenanto- ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyttä ja ympäristöosaamista vahvistetaan kulttuurisen kestävän kehityksen näkökulmasta lisäämällä opiskelijan kielitietoutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kirjallisuus 1, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyyttista kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Tunne- ja empatiataidot vahvistuvat kaunokirjallisuuden avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kulttuurinen ymmärrys vahvistuu kaunokirjallisuuden avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaamista tukevat kriittinen lukutaito, yhteiskunnallisesti vaikuttaviin mediateksteihin tutustuminen sekä vaikuttamisen ja argumentoinnin erilaisiin keinoihin ja muotoihin perehtyminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaamista tukee myös media- ja viestintäkulttuurin ymmärtäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kirjoittaminen 1 sekä Vuorovaikutus 2, 2 op (S26-27)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot*
- *sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys*
- *asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet*

Vuorovaikutus 2

- *kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen*
- *yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa*
- *esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen tulee esiin esimerkiksi monilukutaidon ja kriittisen lukutaidon kehittämisessä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen näkyy esimerkiksi monenlaisissa ryhmä- ja parityötavoissa, erilaisissa viestintätilanteissa, kuten palautteen antamisessa ja saamisessa ja kielitietoisuuden vahvistamisessa.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu kirjallisen ja suullisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kirjallisuus 2, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan*
- *kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta*
- *eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esimerkiksi kielen ja identiteetin pohtimisessa, sekä maailmankirjallisuuteen ja Suomen kirjallisuuteen tutustumisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen näkyy esimerkiksi monenlaisissa ryhmä- ja parityötavoissa, erilaisissa viestintätilanteissa, kuten palautteen antamisessa ja saamisessa ja kielitietoisuuden vahvistamisessa. Tunne- ja empatiataidot kehittyvät kaunokirjallisuuden avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Vuorovaikutus 3, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista*
- *syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- *kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö*
- *vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen*

- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyvät esimerkiksi viestintäkulttuurin ymmärtämisessä.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu suullisen ja kirjallisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kirjoittaminen 2, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson kaikilla kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen painottuvat esimerkiksi kirjallisuuden tai aineistojen aihepiirivalinnoissa.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen konkretisoituu kirjallisen viestintärohkeuden tukemisessa. Käsiteltävät aiheet, aineistot ja opittavat taidot tukevat opiskelijan hyvinvointia ja identiteetin muodostumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen tulevat esiin monilukutaidon sekä kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon kehittämisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen painottuvat esimerkiksi eettisen vuorovaikutuksen tarkastelemisessa ja opintojaksossa käsiteltävien aineistojen aihepiirivalinnoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

8.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi-*** *ja* ***vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.*

*Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

*Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
A-oppimäärä	*B2.1 (A2.2)*	*B2.1 (A2.2)*	*B1.2 (A2.1)*
B1-oppimäärä	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
B3-oppimäärä	*A2.2*	*A2.2*	*A2.1*
Äidinkielenomainen oppimäärä	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei*

ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.2.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1)

Opintojaksot

Kieli-identiteetti ja vuorovaikutustaidot, 4 op (RUA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*

- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).*

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta*
- *tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- *pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit eri medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja heikkouksiaan.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan erilaisten kielenkäyttöstrategioiden avulla ja rohkaisemalla ilmaisemaan ajatuksiaan ja mielipiteitä kohdekielellä.
- Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan harjoittelemalla rakentavan vuorovaikutuksen strategioita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kulttuurisista eroista kielenkäyttötilanteissa ja kohtaamisissa eri taustoista tulevien henkilöiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan yhdellä numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Syvennetään kulttuurista ymmärrystä tutustumalla suomenruotsalaisiin ja pohjoismaalaisiin kulttuurin, taiteen sekä pohjoismaisten ilmiöiden kautta.
- Pyritään laajentamaan käsitystä Kauniaisista kaksikielisenä kaupunkina.

Vuorovaikutusosaaminen

- Syvennetään vuorovaikutustaitoja rohkaisemalla opiskelijoita ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

- Vahvistetaan kieli-identiteettiä kehittämällä kielellisiä valmiuksia.
- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja omasta luovuudestaan kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi*
- *kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

- *pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta*
- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Lisätään opiskelijan tietoisuutta yhteiskunnallisista kysymyksistä ja harjoitellaan viestintää yhteiskunnallisista aiheista kohdekielellä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitetaan rakentavan vuorovaikutuksen taitoja ja nämä omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään yhteiskunnan toiminnasta ja tasa-arvosta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Herätetään opiskelijoiden uteliaisuutta eri tiedonhankinnan tapoihin ja vahvistetaan opiskelijoiden kykyä arvioida tiedon luotettavuutta.
- Haastetaan opiskelijoita uusilla, luovilla ongelmanratkaisuilla pohtimaan kestävän tulevaisuuden visioita teknologian ja digitalisaation näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitetaan vaativaa sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Painotetaan ruotsin kielen taidon antamia mahdollisuuksia tulevaisuuden opinnoissa ja työelämässä.
- Harjoitetaan työelämässä vaadittavia sekä suullisia että kirjallisia taitoja.
- Opintojaksossa harjoitetaan opiskelijan kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.
- Opiskelijaa rohkaistaan ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvarastoaan*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*

- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tarkastellaan globaaleja ympäristökysymyksiä ja niiden vaikutuksia yksilötasolla ja yhteisöissä sekä vahvistetaan opiskelijan kielellisiä valmiuksia ymmärtää ja tuottaa kieltä ympäristökysymyksiä käsittelevissä tilanteissa ja löytää yhteisiä ratkaisuja.
- Opintojakson aikana pohditaan maapallon tulevaisuutta, omia asenteita ja käyttäytymismalleja ympäröivään maailmaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja sen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *ruotsin puhujien taustojen tai äidinkielten vaikutus puhetilanteissa*
- *dialogisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitetaan ja syvennetään opiskelijan taitoa tuottaa ja ymmärtää kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
- Kehitetään opiskelijan taitoja toimia ryhmässä.
- Vahvistetaan rakentavaa vuorovaikutusta eri kielenkäyttötilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arviointi koostuu opintojakson aikaisista näytöistä ja Opetushallituksen laatimasta suullisesta kielitaidon kokeesta, josta tulee erillinen todistus.
- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suoritettavaksi itsenäisesti (kts. opintojakson arviointi).

Inför studentexamen, 2 op (RUA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa ja syventää kielen eri osa-alueiden hallintaa
- antaa hyvät valmiudet osallistua ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolisia kuullun- ja tekstinymmärtämisharjoituksia
- rakenteiden ja sanaston kertausta
- kirjoittamisen harjoittamista erilaisin kirjoitustehtävin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Sveriges många ansikten, 2 op (RUA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustutaan ruotsalaiseen koulujärjestelmään
- syvennetään osaamista Ruotsista ja ruotsalaisuudesta kulttuurin, maantieteen ja historian kautta
- pyrkimys pohjoismaisten kontaktien solmimiseen koulutasolla ja yhteistyön tekeminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventyy opintojakson aiheisiin erilaisten projektitöiden avulla parin ja ryhmän kanssa
- kieltä käytetään aktiivisesti suullisissa harjoitteissa
- opintojaksoon sisältyy opintomatka Ruotsiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijan sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot kehittyvät ja syvenevät opintojakson luonteen takia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijan käsitys ja ymmärtäminen pohjoismaisesta kulttuuriperimästä ja moninaisuudesta syvenee.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisenä tehtävänä on tutustuttaa opiskelija Ruotsiin koulun ja oppimateriaalien ulkopuolella, työskentelyn tapahtuessa osin koulussa ja osin opintomatkalla. Opintojakson aikana tutustutaan ruotsalaiseen koulujärjestelmään sekä syvennytään Ruotsiin ja ruotsalaisuuteen kulttuurin, maantieteen ja historian kautta.

Affärssvenska, 2 op (BK17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.2.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja ruotsi arjessani, 4 op (RUB11-12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja heikkouksiaan.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan erilaisten kielenkäyttöstrategioiden avulla ja rohkaisemalla opiskelijaa käyttämään ruotsia arkipäivän tilanteissa.
- Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan harjoittelemalla rakentavan vuorovaikutuksen strategioita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kulttuurisista eroista kielenkäyttötilanteissa ja kohtaamisissa eri taustoista tulevien henkilöiden kanssa.
- Tutustutaan maamme kaksikielisyyteen ja laajennetaan käsitystä kotimaisista ja pohjoismaisista kielistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Lisätään kulttuurista ymmärrystä tarkastelemalla suomenruotsalaisuutta ja pohjoismaalaisuutta kulttuurin, taiteen sekä pohjoismaisten ilmiöiden kautta.
- Pyritään laajentamaan käsitystä Kauniaisista kaksikielisenä kaupunkina.

Vuorovaikutusosaaminen

- Syvennetään vuorovaikutustaitoja rohkaisemalla opiskelijoita ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan kieli-identiteettiä kehittämällä kielellisiä valmiuksia.
- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja omasta luovuudestaan kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Tutustutaan ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin.
- Vahvistetaan monilukutaitoa ja harjoitellaan vaikuttamisen taitoja ja keinoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Laajennetaan opiskelijan käsitystä erilaisista elinympäristöistä, kulttuureista ja elämäntavoista, myös suhteessa omaan elämänkatsomukseen.
- Pohditaan ympäröivän luonnon merkitystä ja kestävän tulevaisuuden teemoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Tuetaan monipuolisesti opiskelijaa löytämään omia vahvuuksiaan, jotta luottamus omiin taitoihin ja tulevaisuuteen lisääntyy.
- Rohkaistaan opiskelijaa käyttämään ruotsia koulun ulkopuolella ja tuomaan kielitaitoaan esille esimerkiksi työnhakutilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Tutustutaan jatko-opiskelumahdollisuuksiin sekä kehitetään työelämävalmiuksia ja yrittäjyysajattelua.
- Harjoitellaan esimerkiksi työhakemuksen tekemistä ja työhaastattelutilanteissa tarvittavaa sanastoa ja fraaseja.
- Opiskelijan ymmärrys kielitaidosta tärkeänä tulevaisuuden työelämävalmiutena kasvaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*

- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitetaan ja vahvistetaan opiskelijan keskustelu- ja esiintymistaitoja.
- Syvennetään ryhmässä toimimisen ja rakentavan vuorovaikutuksen taitoja.
- Rohkaistaan opiskelijaa puhumaan aktiivisesti ruotsia myös koulun ulkopuolella.
- Opintojaksolla korostuu opiskelijan oma aktiivisuus vuorovaikutustilanteissa sekä pari- ja ryhmätyöskentely, mikä kehittää yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arviointi koostuu opintojakson aikaisista näytöistä ja Opetushallituksen laatimasta suullisesta kielitaidon kokeesta, josta tulee erillinen todistus.
- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti (kts. opintojakson arviointi).

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ja syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille.
- Syvennetään eri tekstilajien kuten esimerkiksi fiktiivisten tai ei-fiktiivisten, kertovien, kuvaavien, pohtivien tai kantaa ottavien tekstien ymmärtämistä ja tuottamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojakson keskeisenä käsiteltävänä sisältönä on ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntapa.
- Opintojaksolla käsitellään myös teknologian vastuullista käyttöä ja lisäksi sosiaalisen median tuntemus ruotsin kielellä laajenee.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksossa harjoitellaan erilaisia vaikuttamisen keinoja kuten esimerkiksi mielipidetekstin laatimista.
- Käsiteltävät teemat liittyvät mm. kestävään kehitykseen ja elämäntapaan, sananvapauteen, mediakriittisyyteen, eettisyyteen ja vastuullisuuteen sosiaalisen median käytössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Tukea ruotsin perustaitoihin, 1 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata ja harjoitella ruotsin kielen keskeisiä perusrakenteita ja sanastoa
- tukea opiskelijan omien kieltenopiskelutaitojen kehittymistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ruotsin kielen tärkeimpien perusrakenteiden kertaaminen monipuolisesti sekä kirjallisesti että suullisesti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on tarkoitettu ensimmäisen vuoden opiskelijoille tukemaan ruotsin opintoja lukiossa ja kertaamaan peruskoulussa opittuja ruotsin kielen perusteita.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa ja syventää kielen eri osa-alueiden hallintaa
- saada hyvät valmiudet osallistua ruotsin ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan ja syvennetään tarpeen mukaan rakenteita ja aikaisempien opintojaksojen sanastoa
- harjoitetaan laajasti ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Sveriges många ansikten, 2 op (RUB20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua ruotsalaiseen koulujärjestelmään
- syventää osaamista Ruotsista ja ruotsalaisuudesta kulttuurin, maantieteen ja historian kautta
- pyrkimys pohjoismaisten kontaktien solmimiseen koulutasolla ja yhteistyön tekeminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventyy opintojakson aiheisiin erilaisten projektitöiden avulla parin ja ryhmän kanssa
- kieltä käytetään aktiivisesti suullisissa harjoitteissa
- opintojaksoon sisältyy opintomatka Ruotsiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijan sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot kehittyvät ja syvenevät opintojakson luonteen takia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijan käsitys ja ymmärtäminen pohjoismaisesta kulttuuriperimästä ja moninaisuudesta syvenee.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisenä tehtävänä on tutustuttaa opiskelija Ruotsiin koulun ja oppimateriaalien ulkopuolella, työskentelyn tapahtuessa osin koulussa ja osin opintomatkalla. Opintojakson aikana tutustutaan ruotsalaiseen koulujärjestelmään sekä syvennytään Ruotsiin ja ruotsalaisuuteen kulttuurin, maantieteen ja historian kautta.

Affärssvenska, 2 op (BK17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.3. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.*

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

Kieliopinnot vahvistavat ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
Englanti, *A-oppimäärä*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*
Muut kielet, *A-oppimäärä*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*
Englanti, *B1-oppimäärä*	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Muut kielet, *B1-oppimäärä*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1(A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
Englanti, *B2-oppimäärä*	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Muut kielet, *B2-oppimäärä*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.2)*
Englanti, *B3-oppimäärä*	*B1.1*	*B1.1*	*A2.2*
Aasian ja Afrikan kielet, *B3-oppimäärä*	*A2.1*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*
Muut kielet, *B3-oppimäärä*	*A2.1*	*A2.1*	*A2.1*

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielisen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*

- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen

todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.3.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Kieli-identiteetti ja monimuotoinen englanti, 4 op (ENA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*

- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- vahvistetaan vuorovaikutustaitoja pari- ja ryhmätöissä

Hyvinvointiosaaminen

- luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan ja asettaa omalle taitotasolleen sopivia tavoitteita
- laaditaan kieliprofiili, jotta opiskelija tunnistaa kielelliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- korostetaan englannin merkitystä lingua francana

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- syvennetään vuorovaikutustaitoja rohkaisemalla opiskelijoita ilmaisemaan mm. kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- tutustutaan monipuolisesti kohdekielen kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin esimerkiksi englanninkieliseen kaunokirjallisuuteen ja ajankohtaisiin ilmiöihin

Monitieteinen ja luova osaaminen

- vahvistetaan monilukutaitoa käyttämällä monimediaisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- vahvistetaan edelleen vuorovaikutustaitoja pari- ja ryhmätöitä painottaen
- harjoitellaan aktiivista toimijuutta ja kansalaisuutta sekä tutustutaan vaikuttamisen keinoihin

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon merkityksestä kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa

Yhteiskunnallinen osaaminen

- korostetaan yhteiskunnallista osaamista tekstien teemojen kautta ja tutustutaan ajankohtaisiin asioihin käyttäen erilaisia tekstityyppejä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmäss*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutustutaan tieteellisen tekstin piirteisiin ja harjoitellaan tiedonhankinnan taitoja monipuolisesti

Yhteiskunnallinen osaaminen

- harjoitellaan lähdekriittisyyttä, tekstien tulkitsemista ja tuottamista
- hahmotetaan yhteiskunnan kestävää tulevaisuutta teknologian ja digitalisaation näkökulmasta erilaisia lähteitä hyödyntämällä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- täydennetään kieliprofiilia

Yhteiskunnallinen osaaminen

- harjoitetaan työelämässä vaadittavia suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja kirjoittamalla esimerkiksi ansioluettelo sekä kirjallisesti että audiovisuaalisesti
- pohditaan omia vahvuuksia jatko-opintojen suhteen ja laaditaan esimerkiksi motivaatiokirje yliopistoon

Vuorovaikutusosaaminen

- käytetään englantia erilaisissa vaativissakin kielenkäyttötilanteissa, kuten työpaikkahaastattelussa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- tarkastellaan opintojakson aihepiirejä globaalista näkökulmasta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- vahvistetaan aihepiiriin liittyvää sanastoa, jotta opiskelija pystyy kertomaan ympäristöasioista suullisesti ja kirjallisesti

Yhteiskunnallinen osaaminen

- pohditaan ympäristöongelmia ja niiden ratkaisuja ja samalla mietitään omaa käyttäytymistä ruohonjuuritasolla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- harjoitellaan monipuolista suullista kielitaitoa
- huomioidaan vuorovaikutustilanteeseen liittyvät erilaiset kulttuuriset ja kielelliset näkökulmat

Vuorovaikutusosaaminen

- vahvistetaan vuorovaikutustaitoja erityisesti pari- ja ryhmätyöskentelyssä
- painotetaan anglosaksiseen kulttuuriin kuuluvia kohteliaita käyttäytymismalleja

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arviointi koostuu opintojakson aikaisista näytöistä ja Opetushallituksen laatimasta suullisesta kielitaidon kokeesta, josta tulee erillinen todistus.
- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti (kts. opintojakson arviointi).

English basics, 1 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata ja harjoitella englannin kielen keskeisiä perusrakenteita ja sanastoa
- parantaa opiskelutaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan monipuolisesti englannin kielen tärkeimmät perusrakenteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on tarkoitettu ensimmäisen vuoden opiskelijoille vahvistamaan englannin kielen perustaitoja. Suositellaan käytäväksi ensimmäisen opintojakson jälkeen, jos opiskelija tarvitsee kertausta.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Reading and writing, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- parannetaan luetunymmärtämisen opiskelutekniikoita
- harjoitellaan monipuolisesti kirjoittamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan eri tekstilajeihin ja kirjoitetaan erilaisia tekstejä, esimerkiksi mielipidekirjoituksia, puheita ja blogikirjoituksia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on tarkoitettu sekä 2. että 3. vuositason opiskelijoille vahvistamaan ja syventämään luetunymmärtämisen ja kirjoittamisen taitoja.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Abikurssi, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada ohjausta ja tukea ylioppilaskokeeseen valmistautumisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kuullun- ja tekstinymmärtämisharjoituksia
- rakenteiden ja sanaston kertausta
- kirjoittamisen harjoittamista

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Edellytetään, että opintojaksot ENA1-ENA6 on suoritettu ennen opintojakson ENA11 suorittamista.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Business English, 2 op (BK16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.3.2. Vieraat kielet, saksa, A-oppimäärä (SAA)

Opintojaksot

Kieli-identiteetti ja vuorovaikutustaidot, 4 op (SAA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan harjoittelemalla erilaisia kielenkäyttöstrategioita ja rohkaisemalla ilmaisemaan ajatuksiaan ja mielipiteitä kohdekielellä.
- Opiskelijaa rohkaistaan hyödyntämään kaikkea hankkimaansa kielitaitoa eri kielten opiskelussa.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja heikkouksiaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kulttuurisista eroista kielenkäyttötilanteissa ja kohtaamisissa eri taustoista tulevien henkilöiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelijaa ohjataan kielitietoisuuteen ja kielen rakenteiden analyyttiseen tarkasteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Vahvistetaan kieli-identiteettiä arvioimalla ja kehittämällä omia kielellisiä valmiuksiaan.
- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja omasta luovuudestaan kohdekielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Syvennetään kulttuurista ymmärtämistä tutustumalla eri kulttuuri-ilmiöihin ja kulttuurien eroihin ja opitaan ilmaisemaan itselle tärkeitä kulttuurin osa-alueita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SAA4)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Harjoitellaan kohdekielistä viestintää yhteiskunnallisista aiheista.
- Rakentavan vuorovaikutuksen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään yhteiskunnan toiminnasta ja tasa-arvosta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (SAA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakson aikana tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin teksteihin.
- Harjoitellaan vaativaa sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.
- Haastetaan opiskelijoita uusilla, luovilla ongelmanratkaisuilla pohtimaan kestävän tulevaisuuden visioita teknologian ja digitalisaation näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SAA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.
- Opiskelija rohkaistuu saksan kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksossa harjoitetaan opiskelijan kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SAA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan kielellisiä valmiuksiaan ymmärtää ja tuottaa kieltä globaaleja ympäristökysymyksiä käsittelevissä tilanteissa ja löytää yhteisiä ratkaisuja.
- Pohditaan maapallon tulevaisuutta, omia asenteita ja käyttäytymismalleja ympäröivään maailma.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SAA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ja syvennetään vuorovaikutustaitoja erilaisissa puheviestinnän tilanteissa.
- Kehitetään opiskelijan ryhmän jäsenenä toimimisen taitoja.
- Vahvistetaan rakentavaa vuorovaikutusta eri kielenkäyttötilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arviointi koostuu kurssin aikaisista näytöistä ja Opetushallituksen laatimasta suullisen kielitaidon kokeesta, josta annetaan erillinen todistus.
- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti (kts. opintojakson arviointi).

Saksan abikurssi, 2 op (SAA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada hyvät valmiudet osallistua ylioppilaskirjoituksiin
- vahvistaa ja syventää kielen eri osa-alueiden hallintaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolisia kuullun- ja tekstinymmärtämisharjoituksia
- rakenteiden ja sanaston kertausta
- kirjoittamisen harjoittamista erilaisin kirjoitustehtävin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

8.3.3. Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (RAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon luominen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1, 2 op (RAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*

- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tuetaan tiedon hakemista ja tuottamista kohdekielellä.
- Korostetaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja niiden hahmottamista ongelmien ratkaisuissa omaa kielialuetta laajemmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hahmotetaan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin ja tietolähteisiin sekä taidemuotoihin.
- Ratkaisujen tuottaminen muiden kanssa hakemalla uusia, luovia tarkastelukulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Jatketaan kielenopiskelutaitojen kehittämistä tunnistamalla itselle sopivia strategioita.
- Korostetaan kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Maailmankansalaisen taitojen hahmottaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ajattelun ja analysointitaitojen kehittäminen avoimien ja merkityksellisten tehtävänantojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.3.4. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon vahvistaminen.

Perustaso 1, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tuetaan tiedon hakemista ja tuottamista kohdekielellä.
- Korostetaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja niiden hahmottamista ongelmien ratkaisuissa omaa kielialuetta laajemmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hahmotetaan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin ja tietolähteisiin sekä taidemuotoihin.
- Ratkaisujen tuottaminen muiden kanssa hakemalla uusia, luovia tarkastelukulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Jatketaan kielenopiskelutaitojen kehittämistä tunnistamalla itselle sopivia strategioita.
- Korostetaan kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Maailmankansalaisen taitojen hahmottaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ajattelun ja analysointitaitojen kehittäminen avoimien ja merkityksellisten tehtävänantojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.3.5. Vieraat kielet, venäjä, B2-oppimäärä (VEB2)

Oppiaineen tehtävä

Lukioasetuksen (810/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan on mahdollista opiskella vierasta kieltä myös B1-oppimääränä, mikäli lukioasetuksen mukaiset edellytykset A-kielen opiskelusta sekä toisen kotimaisen kielen opiskelusta täyttyvät. Vieraan kielen B1-oppimäärän opetussuunnitelma laaditaan paikallisesti toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (VEB21)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon luominen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1, 2 op (VEB22)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (VEB23)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (VEB24)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (VEB25)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (VEB26)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1, 2 op (VEB27)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tuetaan tiedon hakemista ja tuottamista kohdekielellä.
- Korostetaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja niiden hahmottamista ongelmien ratkaisuissa omaa kielialuetta laajemmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hahmotetaan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin ja tietolähteisiin sekä taidemuotoihin.
- Ratkaisujen tuottaminen muiden kanssa hakemalla uusia, luovia tarkastelukulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2, 2 op (VEB28)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Jatketaan kielenopiskelutaitojen kehittämistä tunnistamalla itselle sopivia strategioita.
- Korostetaan kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Maailmankansalaisen taitojen hahmottaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ajattelun ja analysointitaitojen kehittäminen avoimien ja merkityksellisten tehtävänantojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.3.6. Vieraat kielet, espanja, B3-oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (EAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan uusia ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon luominen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 2, 2 op (EAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla arkipäivän kielenkäyttötilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan lisää ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan edelleen opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.

Hyvinvointiosaaminen

- Oman minäkuvan vahvistaminen kielitaidon kehittyessä.
- Kielellisen itsetunnon luominen turvallisessa oppimisympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 3, 2 op (EAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon vahvistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1, 2 op (EAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (EAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (EAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (EAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*

- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (EAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.3.7. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*

- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan uusia ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon luominen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 2, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla arkipäivän kielenkäyttötilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan lisää ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan edelleen opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.

Hyvinvointiosaaminen

- Oman minäkuvan vahvistaminen kielitaidon kehittyessä.
- Kielellisen itsetunnon luominen turvallisessa oppimisympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon vahvistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Hyvinvointiosaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*

- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1, 2 op (SAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tuetaan tiedon hakemista ja tuottamista kohdekielellä.
- Korostetaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja niiden hahmottamista ongelmien ratkaisuissa omaa kielialuetta laajemmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hahmotetaan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin ja tietolähteisiin sekä taidemuotoihin.
- Ratkaisujen tuottaminen muiden kanssa hakemalla uusia, luovia tarkastelukulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2, 2 op (SAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Jatketaan kielenopiskelutaitojen kehittämistä tunnistamalla itselle sopivia strategioita.
- Korostetaan kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Maailmankansalaisen taitojen hahmottaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ajattelun ja analysointitaitojen kehittäminen avoimien ja merkityksellisten tehtävänantojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.3.8. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan uusia ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon luominen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 2, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla arkipäivän kielenkäyttötilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan lisää ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan edelleen opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.

Hyvinvointiosaaminen

- Oman minäkuvan vahvistaminen kielitaidon kehittyessä.
- Kielellisen itsetunnon luominen turvallisessa oppimisympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 3, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon vahvistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (RAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (RAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1, 2 op (RAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyy vuorovaikutukseen A2.2. tavoitteiden mukaisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tuetaan tiedon hakemista ja tuottamista kohdekielellä.
- Korostetaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja niiden hahmottamista ongelmien ratkaisuissa omaa kielialuetta laajemmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hahmotetaan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin ja tietolähteisiin sekä taidemuotoihin.
- Ratkaisujen tuottaminen muiden kanssa hakemalla uusia, luovia tarkastelukulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2, 2 op (RAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Jatketaan kielenopiskelutaitojen kehittämistä tunnistamalla itselle sopivia strategioita.
- Korostetaan kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Maailmankansalaisen taitojen hahmottaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ajattelun ja analysointitaitojen kehittäminen avoimien ja merkityksellisten tehtävänantojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.3.9. Vieraat kielet, venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista

tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan uusia ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon luominen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 2, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rohkaistaan vuorovaikutukseen kehittyvällä kielitaidolla arkipäivän kielenkäyttötilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Avataan lisää ikkunoita kulttuurisesti ja kielellisesti.
- Vahvistetaan edelleen opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota uuden kielen oppimista kohtaan.

Hyvinvointiosaaminen

- Oman minäkuvan vahvistaminen kielitaidon kehittyessä.
- Kielellisen itsetunnon luominen turvallisessa oppimisympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä arjen kohtaamisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luodaan opiskelijoille turvallinen oppimisympäristö kehittää omaa kielitaitoaan.
- Kielellisen itsetunnon vahvistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittyvän kielitaidon myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota opittavaa kieltä kohtaan.
- Havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja.
- Lisätään ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Harjoitellaan tiedonhankintaa kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakennetaan opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kykyä ilmaista kielellisesti tunteita ja kehitetään aktiivisen kuuntelijan taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa käsitellään fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja laaja-alaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Autetaan opiskelijaa hahmottamaan ihmisen elämänkaarta kohdekieltä käyttävissä yhteiskunnissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetellaan ilmaisemaan kulttuurikokemusten tuottamia elämyksiä ja näin syvennetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan nauttimaan kohdekielisistä taidemuodoista ja tuetaan opiskelijan omaa luovuutta hänen taitojensa mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tutustutaan kohdekielen kielialueen historiaan ja kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien ja tulevaisuuden suunnitelmien ilmaiseminen kohdekielellä, identiteetin rakentaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii kertomaan lukio-opinnoistaan ja pohtimaan jatko-opiskelumahdollisuuksia ja ammatinvalintaa sekä vertailemaan työelämää kotimaassa ja kohdekielen maassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija oppii työnhakuprosessissa tarvittavaa suullista ja kirjallista viestintää kohdekielen ja kulttuurin mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Harjoitellaan ajankohtaisten aiheiden sanastoa monipuolisesti vuorovaikutuksessa ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja aihealueita eri medioiden autenttista materiaalia käyttäen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustutaan eri tieteenaloja käsitteleviin yleisluontoisiin teksteihin opiskelijan kielitaidon taso huomioiden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1, 2 op (VEB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tuetaan tiedon hakemista ja tuottamista kohdekielellä.
- Korostetaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja niiden hahmottamista ongelmien ratkaisuissa omaa kielialuetta laajemmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Vahvistetaan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien ongelmien tarkastelussa ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Hahmotetaan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin ja tietolähteisiin sekä taidemuotoihin.
- Ratkaisujen tuottaminen muiden kanssa hakemalla uusia, luovia tarkastelukulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2, 2 op (VEB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Jatketaan kielenopiskelutaitojen kehittämistä tunnistamalla itselle sopivia strategioita.
- Korostetaan kielitaidon merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Maailmankansalaisen taitojen hahmottaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ajattelun ja analysointitaitojen kehittäminen avoimien ja merkityksellisten tehtävänantojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

8.4. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****,* ***eettistä ja ympäristöosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista.***

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. ***vuorovaikutusosaamista****. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.*

Matematiikan opiskelu tukee ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *sekä* ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessa.*

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa*
- *ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä*
- *rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen*

- *harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä*
- *kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota*
- *harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita*
- *rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen*
- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.*

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	***Lyhyen oppimäärän moduuli***
MAA2	*MAB2*
MAA3	*MAB3*
MAA6	*MAB8*
MAA8	*MAB5*
MAA9	*MAB7*

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritetut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

8.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Matematiikan opintojen opiskelu tulee aloittaa tällä opintojaksolla.

8.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAY1 on suoritettu ennen opintojakson MAA2 suorittamista.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*

- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA2 on suoritettu ennen opintojakson MAA3 suorittamista.

Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa | f(x) | = a tai | f(x) | = | g(x) | olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*
- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*

- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAA4 opintojakso hänelle pitkän matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA3 on suoritettu ennen opintojakson MAA4 suorittamista.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä sin f(x) = a tai sin f(x) = sin g(x)*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä sin2 x + cos2 x = 1*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä

niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAA5 opintojakso hänelle pitkän matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA4 on suoritettu ennen opintojakson MAA5 suorittamista.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.

- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA5 on suoritettu ennen opintojakson MAA6 suorittamista.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAA7 opintojakso hänelle pitkän matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA6 on suoritettu ennen opintojakson MAA7 suorittamista.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA2 on suoritettu ennen opintojakson MAA8 suorittamista.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä

niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAY1 on suoritettu ennen opintojakson MAA9 suorittamista.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*
- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia

uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAA10 opintojakso hänelle pitkän matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA7 on suoritettu ennen opintojakson MAA10 suorittamista.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*

- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*
- *käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA7 on suoritettu ennen opintojakson MAA12 suorittamista.

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää ymmärrystä analyysin peruskäsitteistä
- osata muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitoja
- perehtyä jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppia soveltamaan normaalijakaumaa
- osata käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia

uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Tämä opintojakso suositellaan suoritettavaksi ennen ylioppilaskirjoituksia tai pakollisten opintojaksojen suorittamisen jälkeen.

Matematiikan opiskelutaidot ja perusteet, 1 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa matemaattista osaamista
- kehittää opiskelumenetelmiä ja työtapoja
- oppia hyödyntämään teknisiä apuvälineitä erilaisten matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- oppia valitsemaan oikeanlainen tarkastelutapa erilaisissa ongelmissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijakohtaisesti valittujen matemaattisten haasteiden käsittely ja matemaattisten taitojen parantaminen
- oikeanlaisen ongelmanratkaisutavan löytäminen matemaattisissa tehtävissä

- matematiikan opiskelussa tarvittavien työtapojen kehittäminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAA14 opintojakso hänelle MAB11 Matematiikan opiskelutaidot ja perusteet (1op) opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Kertaava ja syventävä opintojakso, jonka sisällöt sovitaan opiskelijan kanssa. Opintojakson on tarkoitus tukea opiskelijaa matematiikan opinnoissa. Opintojakson sisältö sovitaan opiskelijan kanssa sellaiseksi, että opiskelija kertaa ja parantaa osaamistaan niissä asioissa, jotka hän kokee haastaviksi ja hankaliksi. Opintojakso mahdollistaa itsenäisen suorittamisen opettajan antamien esimerkkien, opetusvideoiden ja tehtävien avulla. Opintojakso voidaan suorittaa 1 tai 2 opintopisteen laajuisesti. Opettaja ja opiskelija sopivat opintojakson laajuuden niin, että se vastaa opiskelijan tuen tarvetta.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi itsenäisesti, mutta siitä tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAY1 on suoritettu ennen opintojakson MAA14 suorittamista.

Pitkän matematiikan työkurssi, 2 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa matemaattisia taitoja teknisiä apuvälineitä hyödyntäen
- hankkia varmuutta, miten teknisiä apuvälineitä hyödynnetään erilaisten funktioiden analysoinnissa
- kehittää matemaattista ajattelua hahmottamalla matemaattisia ongelmia teknisten apuvälineiden avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- matemaattinen ongelmanratkaisu
- arkielämän ja matematiikan väliset yhteydet
- laskennalliset harjoitukset teknisiä apuvälineitä monipuolisesti käyttäen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAA15 opintojakso hänelle pitkän matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana opiskelija perehtyy matemaattisen ajattelun tapoihin ja oppii käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä mallintaessaan myös tavallista laajempia ilmiöitä. Opiskelija voi itse vaikuttaa, minkä tyyppisiin ilmiöihin hän haluaa syventyä.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Tämän opintojakson voi suorittaa, kun opintojaksoista MAY1, MAA2, MAA3, MAA4, MAA5, MAA6 ja MAA7 on suoritettu ainakin viisi.

Analyysin työkurssi, 2 op (MAA16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää funktioihin liittyvät keskeiset käsitteet
- syventää taitoja erilaisten funktioiden analysoimisessa
- oppia tunnistamaan erilaisia funktioita
- omaksua erilaisten funktioiden ominaisuuksia
- osata laskennallisesti käsitellä erilaisia funktioita
- oppia muodostamaan funktioita erilaisten ehtojen perusteella
- oppia hyödyntämään teknisiä apuvälineitä erilaisten funktioiden analysoinnissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- polynomifunktioiden jaollisuus
- paloittain määritellyt funktiot
- itseisarvofunktiot
- erilaisten funktioiden ominaisuudet
- jatkuvuus, derivoituvuus ja integroituvuus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAA7 on suoritettu ennen opintojakson MAA16 suorittamista.

Diskreetti matematiikka, 2 op (MAA17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- laajentaa kokonaiskuvaa matematiikasta
- tutustua matematiikan ajankohtaisiin tutkimustuloksiin
- kehittää ryhmässä toimimisen taitoja
- syventyä matemaattisen ajattelun tapoihin ja käyttää puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä mallintaessa myös tavallista laajempia ilmiöitä
- harjoitellaan tiedonhakua ja omatoimista opiskelua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustuminen joihinkin matematiikan nykyisiin tutkimusalueisiin ja -tuloksiin
- mahdollisia tutustumiskohteita esimerkiksi verkkoteoria, peliteoria
- kryptologia, inversio-ongelmat, fraktaaligeometria tai topologia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä

niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa, ja se voi vaihdella lukuvuosittain.

- Suositellaan, että opintojakso MAA11 on suoritettu ennen opintojakson MAA17 suorittamista.

8.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.

- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään tulee hänen sopia MAB2 ja MAA2 opintojaksojen korvaavuudesta ja mahdollisesta lisänäytöstä opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAY1 on suoritettu ennen opintojakson MAB2 suorittamista.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään tulee hänen sopia MAB3 ja MAA3 opintojaksojen korvaavuudesta ja mahdollisesta lisänäytöstä opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAB2 on suoritettu ennen opintojakson MAB3 suorittamista.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAB4 opintojakso hänelle lyhyen matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAB3 on suoritettu ennen opintojakson MAB4 suorittamista.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.

- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään tulee hänen sopia MAB5 ja MAA8 opintojaksojen korvaavuudesta ja mahdollisesta lisänäytöstä opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAB4 on suoritettu ennen opintojakson MAB5 suorittamista.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6-7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.

- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan yhdellä numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään tulee hänen sopia MAB6-7 ja MAA9 opintojaksojen korvaavuudesta ja mahdollisesta lisänäytöstä opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

- Suositellaan, että opintojaksot MAY1 ja MAB4 on suoritettu ennen opintojakson MAB6-7 suorittamista.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAB8 opintojakso hänelle lyhyen matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAB4 on suoritettu ennen opintojakson MAB8 suorittamista.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.

- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAB9 opintojakso hänelle lyhyen matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAB5 on suoritettu ennen opintojakson MAB9 suorittamista.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrataan pakollisten kurssien keskeiset sisällöt
- muodostaa eheyttävä kokonaiskuvan matematiikan kurssien sisällöistä
- oppia valitsemaan oikeanlainen tarkastelutapa erilaisissa ongelmissa
- ostata käyttää teknisiä apuvälineitä monipuolisesti erilaisten matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- ylläpitää laskennallisia valmiuksia
- valmistautua lyhyen matematiikan ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pakollisten kurssien keskeisten sisältöjen kertaaminen ja syventäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.

- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Tämä opintojakso suositellaan suoritettavaksi ennen ylioppilaskirjoituksia tai, kun lyhyen matematiikan pakolliset opintojaksot on suoritettu.

Matematiikan opiskelutaidot ja perusteet, 1 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa matemaattista osaamista
- kehittää opiskelumenetelmiä ja työtapoja
- oppia hyödyntämään teknisiä apuvälineitä erilaisten matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- oppia valitsemaan oikeanlainen tarkastelutapa erilaisissa ongelmissa
- opintojakson voi suorittaa myös 2 opintopisteen laajuisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijakohtaisesti valittujen matemaattisten haasteiden käsittely ja matemaattisten taitojen parantaminen
- oikeanlaisen ongelmanratkaisutavan löytäminen matemaattisissa tehtävissä
- matematiikan opiskelussa tarvittavien työtapojen kehittäminen
- sisältö sovitaan opiskelijan kanssa sellaiseksi, että opiskelija kertaa ja parantaa osaamistaan niissä asioissa, jotka hän kokee haastaviksi ja hankaliksi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

- Jos opiskelija vaihtaa matematiikan oppimäärää lyhyestä pitkään tämä opintojakso korvaa pitkän matematiikan opintojakson MAA14 Matematiikan opiskelutaidot ja perusteet (1op).

Opintojakson vapaa kuvaus

- Tämä on kertaava ja syventävä opintojakso, jonka sisällöt sovitaan opiskelijan kanssa. Opintojakson on tarkoitus tukea opiskelijaa matematiikan opinnoissa. Opintojakson sisältö sovitaan opiskelijan kanssa sellaiseksi, että opiskelija kertaa ja parantaa osaamistaan niissä asioissa, jotka hän kokee haastaviksi ja hankaliksi. Opintojakso mahdollistaa itsenäisen suorittamisen opettajan antamien esimerkkien, opetusvideoiden ja tehtävien avulla. Opintojakson voi suorittaa myös 2 opintopisteen laajuisesti. Opettaja ja opiskelija sopivat opintojakson laajuuden niin, että se vastaa opiskelijan tuen tarvetta.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi itsenäisesti, mutta siitä tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAY1 on suoritettu ennen opintojakson MAB11 suorittamista.

Lyhyen matematiikan työkurssi, 2 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa matemaattista osaamistaan
- kehittää opiskelumenetelmiään ja työtapojaan
- oppia hyödyntämään teknisiä apuvälineitä erilaisten matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- oppia valitsemaan oikeanlaisen tarkastelutavan erilaisissa ongelmissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijakohtaisesti valittujen matemaattisten haasteiden käsittely ja matemaattisten taitojen parantaminen
- oikeanlaisen ongelmanratkaisutavan löytäminen matemaattisissa tehtävissä
- matematiikan opiskelussa tarvittavien työtapojen kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAB12 opintojakso hänelle lyhyen matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana opiskelija perehtyy matemaattisen ajattelun tapoihin ja oppii käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä mallintaessaan myös tavallista laajempia käytännönläheisiä ilmiöitä. Opiskelija voi itse vaikuttaa, minkä tyyppisiin ilmiöihin hän haluaa syventyä.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Tämä opintojakso suositellaan suoritettavaksi, kun on suoritettu opintojaksot MAB2, MAB3 ja MAB4.

Tilastollisen matematiikan työkurssi, 2 op (MAB13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää tilastollisen matematiikan käsitteitä
- osaa muodostaa tutkimusongelman ja nollahypoteesin
- osaa testata nollahypoteesin voimassaoloa ongelmaan soveltuvin menetelmin sekä ohjelmistojen kanssa, että valinnaisesti ilman ohjelmistoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- luottamusväli
- tilastollinen testaus ja nollahypoteesi
- khiin neliö
- Poisson-jakauma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijoita ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan keskustelemalla heidän kanssaan opiskelutaidoista sekä niiden kehittämisestä, vaatimustasosta, työn määrästä, ajankäytöstä sekä realistisesta käsityksestä omista taidoistaan ja voimavaroistaan.
- Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta. Opetustilanteisiin luodaan työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.
- Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan, sanoittamaan omaa ajatteluaan, keskustelemaan ja esittämään ratkaisuideoitaan pareittain, ryhmissä ja koko luokan kesken.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen vaatii luovaa ajattelua. Tätä taitoa edistetään käyttämällä ns. joustavaa matematiikkaa eli käydään läpi useita ajatustapoja ja -malleja ongelman ratkaisemiseksi. Rohkaistaan myös opiskelijoita tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.
- Opintojen aikana käsitteitä esitetään usein eri tavoin ja tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa.
- Sanallisen, numeerisen, symbolisen ja kuvallisen esittämisen hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.
- Opiskelijoita tuetaan taidoissa siirtyä erilaisten esitystapojen ja käsitteiden välillä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii yritteliästä asennetta. Tätä kehitetään yhdessä analysoimalla ongelmanratkaisuprosesseja.
- Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.
- Matematiikan opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tehtävien käsittely lisää ymmärrystä eri ympäristöilmiöiden vaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opiskelijan siirtyessä lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään merkitään hyväksytysti suoritettu MAB13 opintojakso hänelle lyhyen matematiikan valinnaiseksi 2 opintopisteen opintojaksoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana opiskelija syväntää tilastollisen matematiikan käsitteitä ja tilastollisen testauksen osaamistaan.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso MAB9 on suoritettu ennen opintojakson MAB13 suorittamista.

8.5. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa

tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan ***hyvinvointiosaamista.*** *Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

Vuorovaikutusosaamisen *osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.*

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin ***monitieteistä ja luovaa osaamista****. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

Yhteiskunnallisen osaamisen *osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Biologian opetus kehittää opiskelijan ***ympäristöosaamista*** *ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia*

kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa ***eettisyyttä*** *vaativissa pohdinnoissa.*

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla*
- *ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta*
- *ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuissa*
- *saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja*
- *ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin*
- *ymmärtää evoluution merkityksen*
- *tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.*

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä*
- *saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla*
- *ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.*

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon

opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan biologiaan tieteenalana ja osana luonnontieteitä. Opintojakson aikana toteutetaan pienimuotoinen tutkimus.

Ekologia ja ihmisen vaikutus ekosysteemiin, 2 op (BI2-3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*

- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Ympäristöongelmia ja niiden ratkaisuja pyritään myös havainnoimaan ja tutkimaan omien tutkimusten kautta lähiympäristössä.
- Opintojakson tutkimuksessa hyödynnetään lähiympäristön ekosysteemejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisolu*

- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätteleminen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso antaa perusteet ymmärtää ja edelleen syventää ymmärtämistä biologiasta tieteenä sekä solun toiminnan merkityksestä eliölle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*
- *osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan*
- *osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudos, elin

- *solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut*

- *elinten muodostuminen eri kudostyypeistä*

Elimistön säätely

- *hermoston rakenne ja toiminta*
- *umpirauhaset ja hormonit*

Aineenvaihdunta

- *ruoansulatuselimistö*
- *verenkiertoelimistö*
- *hengityselimistö*
- *kuona-aineiden eritys*

Liikkuminen

- *tuki- ja liikuntaelimistö*

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- *iho ja lämmönsäätely*
- *aistit*
- *puolustusjärjestelmä*

Lisääntyminen

- *sukuelimet ja sukupuolen kehitys*
- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson aikana opitaan ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa. Tämä toimii tiedollisena pohjana hyvinvoinnin edistämiselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*

- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu yhteiskunnallinen osaaminen. Genomitiedon merkitys sekä lääketieteessä että jalostuksessa vaatii menetelmätiedon lisäksi yhteiskunnallista ja eettistä pohdintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositellaan, että BI3 on suoritettu ennen opintojaksoa BI6.

Biologian työkurssi, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä biologisen tutkimuksen periaatteisiin ja prosessiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- biologisten tutkimusmenetelmien käyttö joko laboratoriossa tai maastossa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojaksossa yhdistetään biologian teoriaa ja käytännön työskentelyä ja havainnointia tehdessä tutkimustyötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voi painottua laboratoriotyöskentelyyn tai työskentelyyn kenttäolosuhteissa. Käytetyt tutkimusmenetelmät ja kohteet muovautuvat ajankohdan ja paikan mukaan. Tutkimustyö tulee tutuksi joko koulussa, kenttäolosuhteissa tai biologisella tutkimusasemalla.

Opintojakso voidaan toteuttaa yhteistyössä Gymnasiet Grankulla samskolan kanssa.

Biologian kertaus, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hallita biologian keskeiset sisällöt
- valmistautua vastaamaan biologian ainereaalin tehtäviin sähköisellä alustalla
- perehtyä biologian opiskelun olennaisiin asioihin
- motivoitua biologian opiskeluun ja seurata ajankohtaista biologista tutkimusta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- biologian keskeisten teemojen kertausta ja opiskelua vaihtelevilla menetelmillä
- ylioppilaskokeen tehtävien harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojakson aikana yhdistellään aiempien opintojaksojen sisältöjä laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vaelluskurssi I, 2 op (LI11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan ***hyvinvointi-*** *ja* ***vuorovaikutusosaamisen*** *kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat*

erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä ***monitieteelliseen ja luovaan*** *työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.*

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa ***yhteiskunnallista osaamista****.*

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävissä kulutusvalinnoissa.*

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.*

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- *ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä*
- *osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä*
- *syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa*
- *osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista*
- *ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksen.*

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.*

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa*
- *osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla*
- *osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin*
- *ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä*
- *seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia*
- *tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja*
- *saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.*

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*
- *osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla*
- *osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat*
- *osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla*
- *osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- *luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*

Ilmakehä ja vesikehä

- *ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa*
- *veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO*
- *sää ja sen ennustaminen*
- *ilmastoalueet*

Kivikehä

- *maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto*
- *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina*
- *endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu monitieteinen ja luova osaaminen.Opintojaksolla tarkastellaan ilmiöitä luonnontieteellisestä näkökulmasta muistaen niiden merkitys ihmisen toimintaan (ihmistieteisiin).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*
- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu eettisyys ja ympäristöosaaminen. Opintojaksolla pohditaan ihmisen toimintaa ja luonnonvarojen hyödyntämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*
- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu yhteiskunnallinen osaaminen. Opintojaksolla tutustutaan digitaalisen globalisaation sekä geomedian merkitykseen ihmisen arjessa ja yhteiskunnan toiminnassa.
- Opintojakso antaa mahdollisuuden tehdä vaikuttamisprojekteja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositellaan, että moduulit GE1, GE2 ja GE3 on suoritettu ennen opintojakson GE4 suorittamista.

Maantieteen kenttäkurssi, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä kohdealueeseen monipuolisesti käyttäen maantieteelle ominaisia tutkimusmenetelmiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- alueen luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiin ilmiöihin tutustuminen
- ilmiöiden syy-seuraussuhteiden havaitseminen ja ymmärtäminen
- opintojakso voi painottua luonnon-, kulttuuri- tai soveltavaan maantieteeseen, jolloin kohdealueena voi olla kotimaan tai Euroopan alue tai kehittyvä maa
- jos alueena on kehittyvä maa, keskeisenä sisältönä ovat: kehitysmaiden ominaispiirteet, erilaiset kehittyvät maat, kehityksen mittaaminen, kehitysavun keinot ja mahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu vuorovaikutusosaaminen. Kenttäkurssilla työskentely kehittää vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyömahdollisuus useiden oppiaineiden kanssa tai yhteistyö toisen koulun kanssa.

Maantieteen kertaus, 2 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hallita maantieteen kurssien keskeinen sisältö
- valmistautua vastaamaan maantieteen ainereaalin tehtäviin sähköisellä alustalla
- oppia maantieteen opiskelun olennaisia asioita
- motivoitua maantieteen opiskeluun ja seuraamaan ajankohtaisia alueellisia ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- maantieteen keskeisten teemojen kertaus ja opiskelu vaihtelevilla menetelmillä
- sähköisten työkalujen käytön harjoittelu
- aiempien ylioppilaskokeiden tehtävien harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen taidoista korostuu monitieteinen ja luova osaaminen yhdisteltäessä aiempaa osaamista opintojaksojen sisällöistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vaelluskurssi I, 2 op (LI11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää ***yhteiskunnallista osaamista*** *antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.*

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista****,* ***globaali- ja kulttuuriosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista****.*

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. ***Monitieteinen ja luova osaaminen*** *saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.*

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita*
- *perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*

- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa*
- *tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla*
- *ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla*
- *osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen*
- *osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä, 2 op (FY1-2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan yhdellä numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Jakosollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- *momentti ja kappaleen kiertyminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syvetävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä*
- *virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija voi suorittaa opintojakson itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.
- Pakolliset ja syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata fysiikan pakollisen ja syventävien opintojaksojen keskeiset sisällöt
- osata muodostaa eheä kokonaiskuva fysiikan opintojen sisällöistä
- osata valita oikeanlainen tarkastelutapa erilaisissa ongelmissa
- valmentautua fysiikan ylioppilaskokeeseen ja/tai jatko-opintoihin tähtäävään pääsykokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fysiikan pakollisten ja syventävien opintojaksojen keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi, kun fysiikan opintojaksot FY1-FY8 on suoritettu.

Fysiikan työkurssi, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osata suunnitella ja toteuttaa fysikaalisia tutkimustöitä
- osata kirjoittaa työselostus suorittamistaan tutkimuksista
- kerätä tietoa fysiikan käytöstä ja/tai tutustua fysiikan käyttöön vapaa-ajan aktiviteeteissa ja työelämän eri aloilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaisten fysikaalisten tutkimustöiden tekeminen
- tutkimusraporttien kirjoittaminen
- fysiikan sovellukset vapaa-ajalla ja työelämässä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu opiskelijalle, joka aikoo suorittaa koko fysiikan oppimäärän.

Fysiikan projektit, 2 op (FY11)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu erilaisten fysiikan projektien, kuten opintomatkojen, toteuttamiseen. Opintojakson tavoitteet ja sisällöt sovitaan aina erikseen projektin luonteen mukaan. Opiskelija voi ehdottaa myös itse omaa projektia, jolloin opintojakson suoritus tapahtuu itsenäisesti.

Opintojakso on tarkoitettu opiskelijalle, joka aikoo suorittaa koko fysiikan oppimäärän.

8.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokitteleminen ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee ***hyvinvointiosaamisen*** *tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.*

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi

kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja ***monitieteistä osaamista*** *tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.*

Luonnontieteellisessä työskentelyssä ***luova osaaminen*** *näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.*

Kemian opetus tukee opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.*

Kemian opetus vahvistaa ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.*

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa*
- *osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti*

- *tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi*
- *osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä*
- *osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä*
- *osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin*
- *saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta*
- *oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa*

- *osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.*
- *Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- *arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- *kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaamiseen liittyen opiskelija oppii arvioimaan yleisesti erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä tutkittuun tietoon perustuen.
- Hyvinvointiosaamiseen kuuluu turvallisuus, joka ilmenee kokeellisten töiden suunnittelussa ja toteutuksessa työturvallisuusnäkökulmien huomioimisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista keskustelua voi herättää esimerkiksi siten, että opiskelija etsii kemiaan liittyvän, vapaasti netissä saatavilla olevan artikkelin, analysoi sen sisältöä ja esittää näkökulmansa asiasta.
- Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan tarkastelemalla kemian merkitystä työelämässä ja jatko-opinnoissa esimerkiksi tekemällä yritysvierailuja, tutustumalla uratarinoihin sekä jatko-opintoaloihin, joissa kemian osaamista tarvitaan.

- Yhteiskunnalliseen sekä globaali- ja kulttuuriosaamiseen liittyen opetuksessa voidaan tutustua ajankohtaisiin artikkeleihin, uutisiin, dokumentteihin tai dataan, joissa käsitellään ilmastonmuutosta, raaka-aineiden riittävyyttä, kiertotaloutta tai vesitaloutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Aineen rakenteen eri malleihin tutustuminen johdattaa opiskelijan luonnontieteellisen tiedon kehittymiseen. Kemian kielen käyttöön harjaantuminen alkaa yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisella. Monitieteisen osaamisen ja monilukutaidon kehittymistä tuetaan käyttämällä opetuksessa videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia.
- Aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksen suunnittelu ja tutkitun tiedon käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Yhteiskunnalliseen sekä globaali- ja kulttuuriosaamiseen liittyen opetuksessa voidaan tutustua ajankohtaisiin artikkeleihin, uutisiin, dokumentteihin tai dataan, joissa käsitellään ilmastonmuutosta, raaka-aineiden riittävyyttä, kiertotaloutta tai vesitaloutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan yhdellä numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemian kokeellisuuden takia moduulia ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*

- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyen opintojakson keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen tulee esille hiiliyhdisteiden kemiaa käsiteltäessä. Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita. Globaali ymmärtäminen edellyttää myös, että pystytään esittämään esimerkiksi hiiliyhdisteiden molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktiot kemian malleja käyttäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi, kun Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus -opintojakso (KE1-2) on suoritettu.
- Kemian kokeellisuuden takia opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme*
- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa*
- *osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen*
- *ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- *reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen*
- *kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet*
- *saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa*
- *ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä*
- *saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio*
- *protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä*
- *additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen*
- *polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteistä ilmiöiden tarkastelua voidaan vahvistaa tekemällä vierailuja korkeakouluihin tai yrityksiin tai hyödyntämällä asiantuntijavierailuja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Suositellaan, että opintojakso KE3 on suoritettu ennen opintojakson KE4 suorittamista.
- Kemian kokeellisuuden takia opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Erilaisten kemiaan liittyvien energiaratkaisujen pohtiminen esimerkiksi väittelyin, paneeli- tai opetuskeskusteluin vahvistaa vuorovaikutusosaamista.
- Vuorovaikutusosaamiseen liittyy myös tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu yhteisöllisesti esimerkiksi pienryhmissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa.
- Opetuksessa esitellään Suomen kaivos- ja metalliteollisuutta pohtien sen hyötyjä ja toisaalta ympäristövaikutuksia
- Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla katalyyttien käyttöä kemiallisissa reaktioissa, esimerkiksi auton katalysaattorissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Suositellaan, että opintojakso KE4 on suoritettu ennen opintojakson KE5 suorittamista.
- Kemian kokeellisuuden takia opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisten tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä. Syventyvällä ymmärryksellä ja kestävillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisten tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä. Syventyvällä ymmärryksellä ja kestävillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ammoniakkisynteesin tarkastelua voidaan käyttää esimerkkinä monitahoisesta, monitieteisestä prosessista.
- Luovaan osaamiseen liittyen tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitetaan reaktionopeuden ja titrauskäyrien kuvaajien piirtämisessä ja tulkitsemisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Suositellaan, että opintojakso KE5 on suoritettu ennen opintojakson KE6 suorittamista.
- Kemian kokeellisuuden takia opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kemian työkurssi, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- nähdä, miten kemiaa konkreettisesti sovelletaan yrityksissä ja teollisuuslaitoksissa sekä millaista koulutusta on eri asemissa olevilla työntekijöillä
- perehtyä syvällisesti joihinkin kemian ilmiöihin ja niitä selittäviin malleihin ja sovelluksiin
- innostua luonnontieteiden opiskelusta ja hakeutumisesta luonnontieteitä soveltaviin jatkokoulutuspaikkoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kemian kokeellisia töitä, mittauksia ja raportointia
- yritys- ja teollisuusvierailuja
- tutustumista jatkokoulutusmahdollisuuksiin
- mahdollinen tiedeopintomatka

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson nimen mukaisesti opintojaksossa tehdään kemian laboratoriotöitä. Opintojaksoon liittyvät myös yritys- ja oppilaitosvierailut. Opintojakson sisällöt mahdollistavat ryhmissä

työskentelyn ja kokeellisen työtavan, joissa painottuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä vuorovaikutusosaamisen laajat tavoitteet.

Opintojakson sisällöt voivat vaihdella lukuvuosittain. Opintojaksolle voi osallistua, kun on suorittanut KE1-2- sekä KE3-opintojaksot.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti sen kokeellisen luonteen ja vierailujen takia.

Kemian kertauskurssi, 2 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata aikaisemmin opiskeltujen valtakunnallisten kemian opintojaksojen keskeiset sisällöt ja syventää tietoja ja taitoja niissä
- saada selkeä käsitys kemian eri osa-alueista ja rutiinia erilaisten kemian tehtävien ratkaisemiseen
- valmistautua ylioppilaskirjoituksiin ja mahdollisiin pääsykokeisiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valtakunnallisten kemian kurssien keskeisten sisältöjen kertaaminen ja syventäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on tarkoitettu kemian ylioppilaskirjoituksiin osallistuville.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

8.9. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan ***vuorovaikutusosaamista sekä*** *kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttista ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti ***monitieteistä ja luovaa osaamista*** *vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.*

Yhteiskunnallisen osaamisen *osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.*

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. ***Eettinen*** *pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä*

*kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.*

***Gloabaali- ja kulttuuriosaamisen** näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.*

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina*
- *osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja*
- *hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä*
- *kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin*
- *oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista*
- *kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperäisesti perustellen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen.
- Opiskelija oppii tieteellisen ajattelun periaatteita ja ymmärtämään eri tieteen perinteiden yhteyksiä ja eroja.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen kehittyy argumentaation ja väittelyn periaatteisiin tutustumalla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen edistyy, kun opiskelija saa välineitä erottaa tiedon muusta informaatiosta ja disinformaatiosta.
- Tieteen ja näennäistieteen rajan ymmärtäminen auttaa oppilaan kriittistä lukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ennen muita filosofian opintojaksoja.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Eettinen argumentaatio edistää oppilaan vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Etiikan opiskelu edistäää oppilaan kykyä itsenäiseen ja kriittiseen ajatteluun ja edistää yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Eettisten näkemysten ja omien sekä muiden arvojen jäsenteleminen kehittää oppilaan hyvinvointiosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Arvojärjestelmän käsite ja relativistisen ja objektivistisen asenteen hahmottaminen edistää oppilaan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositellaan, että opintojakso FI1 on suoritettu ennen opintojakson FI2 suorittamista.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksossa toteutuvat monipuolisesti laaja-alaiset oppimisen osa-alueet. Sekä hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat huomioiduksi.
- Oikeudenmukaisuuskäsitteen ja erilaisten oikeudenmukaisuus- ja tasa-arvokäsitysten kautta oppilas kehittää yhteiskunnallista osaamistaan, eettistä ja ympäristöosaamistaan sekä kulttuuriosaamistaan.
- Erilaisten ideologisten lähtökohtien ymmärtäminen edistää oppilaan yhteiskunnallista osaamista, vuorovaikutusosaamista ja hyvinvointiosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojaksossa toteutuvat monipuolisesti laaja-alaiset oppimisen osa-alueet. Sekä hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat huomioiduksi.
- Erilaisten ideologisten lähtökohtien ymmärtäminen edistää oppilaan yhteiskunnallista osaamista, vuorovaikutusosaamista ja hyvinvointiosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojaksossa toteutuvat monipuolisesti laaja-alaiset oppimisen osa-alueet. Sekä hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat huomioiduksi.
- Oikeudenmukaisuuskäsitteen ja erilaisten oikeudenmukaisuus- ja tasa-arvokäsitysten kautta oppilas kehittää yhteiskunnallista osaamistaan, eettistä ja ympäristöosaamistaan sekä kulttuuriosaamistaan.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksossa toteutuvat monipuolisesti laaja-alaiset oppimisen osa-alueet. Sekä hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat huomioiduksi.
- Erilaisten ideologisten lähtökohtien ymmärtäminen edistää oppilaan yhteiskunnallista osaamista, vuorovaikutusosaamista ja hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojaksossa toteutuvat monipuolisesti laaja-alaiset oppimisen osa-alueet. Sekä hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat huomioiduksi.
- Oikeudenmukaisuuskäsitteen ja erilaisten oikeudenmukaisuus- ja tasa-arvokäsitysten kautta oppilas kehittää yhteiskunnallista osaamistaan, eettistä ja ympäristöosaamistaan sekä kulttuuriosaamistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositellaan, että opintojakso FI1 on suoritettu ennen opintojakson FI3 suorittamista.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen.
- Opiskelijan kyky erottaa tieto valheesta ja tiede näennäistieteestä edistävät sekä monitieteisyyttä ja luovaa osaamista että yhteiskunnallista osaamista.
- Erilaisten tieteen perinteiden hahmottaminen edistää monitieteellista osaamista, kulttuuriosaamista ja yhteiskunnallista osaamista.
- Tieteellisen tutkimuksen ja tieteellisen päättelyn luonteiden ymmärtäminen edistää monitieteistä osaamista, vuorovaikutusosaamista ja yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

- Tieteellisen tutkimuksen ja tieteellisen päättelyn luonteiden ymmärtäminen edistää monitieteistä osaamista, vuorovaikutusosaamista ja yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tieteen etiikan sisältö edistää eettisyys- ja ympäristöosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Erilaisten tieteen perinteiden hahmottaminen edistää monitieteellista osaamista, kulttuuriosaamista ja yhteiskunnallista osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelijan kyky erottaa tieto valheesta ja tiede näennäistieteestä edistävät sekä monitieteisyyttä ja luovaa osaamista että yhteiskunnallista osaamista.
- Erilaisten tieteen perinteiden hahmottaminen edistää monitieteellista osaamista, kulttuuriosaamista ja yhteiskunnallista osaamista.
- Tieteellisen tutkimuksen ja tieteellisen päättelyn luonteiden ymmärtäminen edistää monitieteistä osaamista, vuorovaikutusosaamista ja yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi viimeisenä syventävänä filosofian opintojaksona.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmistautua ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen
- muiden opintojaksojen sisältöjen kertaus
- ylioppilaskokeeseen vastaamisen harjoittelu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Talouden etiikka, 2 op (BK21)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.10. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä.

Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

***Hyvinvointiosaamisen** näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.*

*Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.*

*Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.*

*Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.*

*Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.*

*Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.*

Tavoitteet

.

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen*
- *hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta*
- *osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä*
- *pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja*
- *ymmärtää psykologista tietoa siten, että ppystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen*
- *osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.*

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisen ja ei-tietoisen toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisaatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakson teemat vahvistavat opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista: ihmisen toimintaa tarkastellaan kokonaisuutena, johon vaikuttavat biologiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät.
- Opintojaksolla luodaan yhteyksiä myös psykologian ja muiden tieteiden välille: ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti myös esim. luonnontieteellisestä ja yhteiskuntatieteellisestä näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa, mutta sitä ei suositella.
- Psykologian opinnot tulee aloittaa opintojakson PS1 opiskelusta.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisaation ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso antaa valmiuksia toimia aktiivisesti hyvän kasvuympäristön luomiseksi esimerkiksi vanhempana, kasvattajana ja asiantuntijana, mikä on osa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakso mahdollistaa oman kehityksen tarkastelun suhteessa kehityksen yleisiin lainalaisuuksiin, mikä vahvistaa opiskelijan itseymmärrystä ja hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso PS1 on suoritettu ennen opintojakson PS2 suorittamista.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktiivisuus ja unohtaminen*
- *perustietoa muistin hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Ihmisen tiedonkäsittelyn mahdollisuuksiin ja rajoituksiin perehtyminen vahvistaa opiskelijan kykyä toimia informaatioyhteiskunnassa ja suhtautua kriittisesti hänelle esitettyyn tietoon.

Hyvinvointiosaaminen

- Tiedonkäsittelyn rajoitusten ymmärtäminen voi ohjata opiskelijaa tekemään valintoja, jotka vähentävät hänen psyykkistä kuormitustaan ja omalta osaltaan tukevat hänen hyvinvointiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso PS1 on suoritettu ennen opintojakson PS3 suorittamista.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmin merkitys psyykkiselle toiminnalle*

- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta nostettujen esimerkkien tarkastelu sekä mielenterveys-käsitteen pohdinta tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija saa välineitä oman ja toisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Mielenterveysongelmien ja -häiriöiden syntyyn ja hoitomuotoihin liittyvien biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen näkökulmien tarkastelu kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso PS1 on suoritettu ennen opintojakson PS4 suorittamista.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Persoonallisuuspsykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja samankaltaisuuksia.
- Sosiaalipsykologian opiskelu tarjoaa näkökulmia kulttuurien moninaisuuteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyden ja ympäristöosaamisen kannalta hyödyllisiä sisältöjä ovat esimerkit kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen sekä esimerkit yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Suositellaan, että opintojakso PS1 on suoritettu ennen opintojakson PS5 suorittamista.

Psykologian kertaus abeille, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- luottaa ja saa uskoa omaan onnistumiseensa
- muodostaa kokonaiskuvan lukion psykologian oppimäärästä opintojaksorajat ylittävällä tavalla
- osaa tarkastella ihmisen toimintaa monista eri näkökulmista: psyykkinen, biologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen
- osaa tarkastella ihmisen toimintaa myös poikkitieteellisesti
- tunnistaa erilaiset psykologian ylioppilaskokeen tehtävätyypit ja tuntea hyvän vastauksen piirteitä
- terävöittää vastaustekniikkaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- henkinen valmennus, kannustus
- opintojaksojen PS1 - PS5 pääsisällöt
- psykologian ylioppilaskokeen tehtävätyypit
- psykologian ylioppilaskokeen tehtävien harjoittelu ja vastaustekniikka, mm. vastausten jäsentäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Psykologian oppimäärän kertaaminen auttaa opiskelijaa näkemään opintojaksojen välisiä yhteyksiä ja yhdistelemään asioita uudella, luovallakin, tavalla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Tavoitteellinen ylioppilaskokeeseen valmistautuminen tukee sinnikkyyttä ja yritteliästä asennetta, mikä tukee opiskelijan jatko-opiskelu- ja työelämätaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso valmentaa opiskelijaa psykologian ylioppilaskokeeseen.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti
- Suositellaan, että opintojaksot PS1-PS5 on suoritettu ennen psykologian kertaavan opintojakson PS6 suorittamista.

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua sosiaalipsykologiaan tieteenä
- ymmärtää sosiaalipsykologian tarkastelutasot: yksilö, yksilöiden välinen, ryhmien välinen ja kulttuuri
- ymmärtää ryhmien toimintaperiaatteita ja ryhmädynamiikkaa
- osata analysoida yksilön asemaa erilaisissa ryhmässä useista eri näkökulmista
- ymmärtää kulttuuristen ja yhteiskunnallisten tekijöiden merkitys yksilön ja ryhmän toiminnassa
- perehtyä ihmisten ja ryhmien välisten vuorovaikutussuhteiden tutkimiseen
- tutustua sosiaalipsykologiaan ja sitä sivuaviin koulutusaloihin jatkokoulutusvaihtoehtoina

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sosiaalipsykologia tieteenä
- roolit ja johtajuus
- ryhmän sisäiset suhteet
- viestintä ja vaikuttaminen
- sosiaalinen havaitseminen
- asenteet
- monikulttuurisuus
- sosiaalipsykologinen tutkimus
- opiskelijan valitsema syventymiskohde, mielenkiinnon mukaan
- sosiaalipsykologiaa opiskelevan vierailu oppitunnilla ja / tai yliopiston sosiaalipsykologian luennolle osallistuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Sosiaalipsykologian opintojaksossa käsitellään ympäristön merkitystä yksilön toiminnalle sekä kulttuurien erilaisuutta. Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia kehittyä suvaitsevaksi ja avarakatseiseksi kansalaiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisen toimintaa toisten ihmisten kanssa, erilaisissa ryhmissä, yhteisöissä ja yhteiskunnassa.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.
- Suositellaan, että opintojakso PS1 on suoritettu ennen opintojakson PS7 suorittamista.

Psykologia yhteiskunnassa, 2 op (PS8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä psykologisen tiedon soveltamiseen yhteiskunnan eri osa-alueilla: missä ja miten
- tutustua psykologin työtehtäviin ja / tai siihen, miten psykologista tietoa voidaan soveltaa eri ammateissa ja työtehtävissä
- tutustua psykologian yliopisto-opintoihin sekä psykologin työhön samoin kuin psykologiaa sivuaviin, III-asteen, jatko-opiskelumahdollisuuksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- esimerkkejä sisällöistä: perhe yhteiskunnan instituutiona, viestintä ja media, kasvatus ja koulutus, talous, oikeus, matkailu, turvallisuus, taide ja kulttuuri, urheilu, ympäristö, terveydenhuolto, politiikka, jne.
- psykologisen tiedon soveltaminen eri ammateissa ja toimialoilla
- psykologian opiskelu yliopistossa, psykologin työ sekä psykologiaa sivuavia jatko-opiskelumahdollisuuksia
- psykologiaa opiskelevan vierailu oppitunnilla ja / tai yliopiston psykologian luennolle osallistuminen
- mahdollisuuksien mukaan: vieraat, jotka soveltavat työssään psykologista tietoa ja vierailut paikkoihin, joissa sovelletaan psykologista tietoa
- opiskelija syventyy tarkemmin yhteen, valitsemaansa, teemaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso mahdollistaa pakollista opintojaksoa ja valtakunnallisia valinnaisia opintojaksoja luovemman ja vapaamman tavan tarkastella ihmistä ja hänen toimintaansa yhteiskunnassa.

- Opiskelija voi valita myös monitieteisin lähestymistavan ihmisen toiminnan tarkasteluun, esim. luonnontieteet, kauppatieteet, yhteiskuntatieteet, ravitsemistiede, humanistiset tieteet, lääketiede, liikuntatiede, jne..

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskunnan toimintoja psykologian tieteenalan näkökulmista mahdollisimman monipuolisesti.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.
- Suositellaan, että opintojakso PS1 ja vähintään yksi opintojaksoista PS2-PS5 on suoritettu ennen opintojakson PS8 suorittamista.

Kuluttajakäyttäytyminen, 2 op (BK19)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.11. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.*

*Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.*

*Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiselle.*

*Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.*

*Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.*

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- *saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.*

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta*
- *ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet*
- *ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana*
- *osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista*
- *kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.*

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä*
- *pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen*
- *osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä*
- *osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.*

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu, kun opintojaksolla selvitetään poliittisten ideologioiden vaikutusta kansainvälisessä politiikassa, demokratian ja diktatuurin vastakkainasettelua sekä ihmisoikeuskysymyksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen toteutuu, kun opintojaksolla pureudutaan maailmanpolitiikan syntyyn ja kehitykseen. Keskeisiä teemoja ovat imperialismi, ympäristön muokkaaminen ja ihmisten keskinäisten hierarkioiden muuttuminen.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy opintojaksolla, kun opintojaksolla käsitellään ihmisoikeuskysymyksiä ja ongelmia, etenkin kansanmurhien muodossa. Tavoitteena on kehittää opiskelijoiden historiallista empatiaa ja myötätuntoa ja parantaa heidän ymmärrystään kansainväliseen politiikkaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamisen kehittymistä ja argumentaatiotaitoja harjoittamista on mahdollista arvioida esimerkiksi oppitunneilla käytyjen väittelyiden ja keskusteluiden osalta.
- Opintojaksolla käsitellään asioita, joista on olemassa monia tulkintoja eikä yksiselitteisiä totuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on oman historiallisen tulkinnan tuottaminen.
- Opintojaksolla voidaan tehdä erilaisia kirjallisia töitä esim. uutisseurantaa, joiden arvioinnissa voidaan käyttää opiskelijan itsearviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy opintojaksossa tarkasteltaessa kansallisen identiteetin kehittymistä, suomalaisen yhteiskunnan modernisoitumista ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu, kun opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin.
- Opintojaksossa korostuu kriiseistä selviytyminen, historiapolitiikka ja Suomi osana kansainvälistä kehitystä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun opiskelija ymmärtää suomalaisen kulttuuriperinnön merkityksen osana kansallisen identiteetin rakentamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on oman historiallisen tulkinnan tuottaminen.
- Arviointi kohdistuu historian tietojen ja taitojen osaamiseen sekä soveltamiseen. Digitaalista sisällöntuotantoa voidaan arvioida esimerkiksi paikallishistoriaa tai sukututkimusta koskevien tutkielmien, esseiden tai esitysten avulla.
- Opintojakson arvioinnissa voidaan huomioida erilaiset pari- ja ryhmätyöt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*

- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy opintojaksossa tarkasteltaessa eurooppalaisen yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehitystä. Teemoja ovat mm. demokratia, valistus, poliittiset aatteet ja tasa-arvo. Opintojakson sisältö auttaa ymmärtämään humanistisen ajattelutavan ja tieteellisen maailmankatsomuksen syntyä ja taustaa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksossa sananvapauden merkityksen korostamisena ja erilaisten vuorovaikutusharjoitusten avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojaksolla tutustutaan eri aatteisiin, ja käydään läpi sitä, miten ne ovat vaikuttaneet vallitseviin eri yhteiskuntien arvopohjiin, mikä vahvistaa eettisyys- ja ympäristöosaamista. Opintojakson sisältö auttaa ymmärtämään humanistisen ajat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksossa tarkastellaan eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muuttumista ja sen heijastumista taiteisiin ja tieteisiin, mikä edistää monitieteellistä luovaa ajattelua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on taito tulkita erilaisia lähdeaineistoja kontekstistaan käsin sekä muutoksen ja jatkuvuuden tunnistaminen.
- Opintojakso sopii erinomaisesti opiskelijoiden omien esitysten pitämiseen, ja niihin on mahdollista soveltaa opiskelijoiden itsearvioinnin lisäksi myös vertaisarviointia ja opettajan antamaa jäsenneltyä palautetta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu, kun opintojaksolla tarkastellaan kirkollisen ja maallisen vallan muodostumista, eurooppalaisen kulttuurin juurtumista ja Suomen aseman muutoksia. Keskeisiä teemoja ovat yhteiskunta, kulttuuri ja identiteetti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä.
- Erityisenä arvioinnin kohteena on historian tutkimusmenetelmien ymmärtäminen.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*

- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksossa tarkasteltaessa länsimaisten ja muiden kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globalisoituvan maailman myötä korostuvat maailmankansalaisen taidot: kansainvälistyvän arjen taidot ja historian tuntemisen merkitys, mikä vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamista. Keskeistä on myös hallita kulttuurintutkimuksen käsitteitä.
- Opintojakso auttaa ymmärtämään eri kulttuureja ja asettumaan toisten ihmisten asemaan ja ymmärtämään yhteisöjen ja ihmisten tekoja ja ratkaisuja eri näkökulmista (empatian kehitys), mikä syventää eettisyys ja ympäristöosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojakso auttaa ymmärtämään eri kulttuureja ja asettumaan toisten ihmisten asemaan ja ymmärtämään yhteisöjen ja ihmisten tekoja ja ratkaisuja eri näkökulmista (empatian kehitys), mikä syventää eettisyys ja ympäristöosaamista.
- Opintojaksolla tutustutaan eri kulttuurien ja alkuperäiskansojen luontosuhteeseen, ja siihen miten eri yhteisöt ovat sopeutuneet erilaisiin elinympäristön muutoksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on historian tutkimusmenetelmien ymmärtäminen.
- Opintojaksolla kannustetaan opiskelijoita opettamaan osa sen sisällöstä toisilleen, esimerkiksi siten että työryhmät tutustuvat eri kulttuureihin, joista laativat oman esityksen tai jopa oppitunnin.
- Opintojakso on otollinen myös mahdolliselle tutkielman laatimiselle.
- Erityisenä arvioinnin kohteena on kulttuurinen lukutaito.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Historian kertausjakso, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tuntea, tunnistaa ja harjoittella ylioppilaskirjoitusten erilaisia tehtävätyyppejä
- syventää osaamistaan vastata erilaisiin tehtäviin
- oppia hahmottamaan laajoja, opintojaksojen rajat ylittäviä aihekokonaisuuksia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- historian opintojaksojen kertaus ja vastaustekniikan harjoittelu
- hyvän vastauksen rakenne
- historialliset dokumentit, kuten erilaiset tekstit, maalaukset/piirrokset ja kuvat historiallisen tapahtumien ilmentäjinä sekä niiden lähdekriittinen tarkastelu
- vertaileva vastaustekniikka
- historian aikakausijako, aikakausien rajatapahtumat ja keskeiset sisällöt
- kunkin aikakauden keskeisimmät käsitteet
- ainereaalin kysymysten monimuotoinen tarkastelu
- opintojakson sisältö voidaan suunnitella yhdessä opiskelijoiden kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu, kun harjoitellaan monilukutaitoa digiajassa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen toteutuu, kun opintojakso tukee ja ohjaa sosiaalisten taitojen, yhteistyökyvyn ja yhdessä oppimisen taitojen kehittymistä pienryhmätöiden, analyysien ja pohdintojen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Oppitunneilla opiskellaan historian ainereaalin vastaustekniikkaa ja kerrataan sisällöllisesti keskeisimpiä teemoja mm. vanhojen yo-kysymysten kautta.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Antiikin maailma, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua antiikin Kreikan ja Rooman kulttuuriperintöön
- ymmärtää antiikin sivistyksen yhteydet omaan kulttuuriinsa
- kehittää omia tiedonhankintataitojaan sekä valmiuksiaan esittää monipuolisesti hankkimaansa tietoa suullisesti, kirjallisesti sekä sähköisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- antiikin taide, tiede ja kirjallisuus
- antiikin hallinto ja politiikka

- antiikin Rooman kaupunkikuva

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen toteutuu, kun Antiikin historian opintojaksolla korostuvat länsimaisen demokratian ja sivistyksen syntyvaiheet sekä vaikutus nykypäivään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu, kun antiikin historian tutkiminen edellyttää osittain myös yhteiskuntaopin peruskäsitteiden sekä uskonnon ja maantieteen perusteiden hallintaa.
- Opintojakson aikana käsiteltävät taiteen teemat antavat runsaasti yhteistyö- ja integrointimahdollisuuksia kuvataiteen ja äidinkielen oppiaineiden kanssa. Opintojakson aikana pidettävät mahdolliset esitelmät edellyttävät retorisia taitoja, joita esimerkiksi äidinkielen opinnoissa harjoitellaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikaisen osaamisen näytön arviointi voi olla opiskelijan työskentelyyn kohdennettua (esim. essee, kirjaraportti, pienemmät tehtävät) tai ryhmän tuotoksen arviointia (esimerkiksi ryhmätyönä esitys). Arvioitavissa tuotoksissa voi olla mukana erilaisia taitoja edellyttäviä tehtäviä esimerkiksi erilaisten aineistojen avulla. Arviointi kohdistuu historian tietojen ja taitojen osaamiseen sekä soveltamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voidaan toteuttaa opintomatkana Roomaan tai Ateenaan.

Kaupunkihistoria, 2 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä kaupunkikohtaisesti Euroopan historian merkittäviin käänteisiin ja syventää historian osaamista
- tutustua kaupunkien rakenteeseen sekä siihen, kuinka historialliset tapahtumat ovat vaikuttaneet kaupungin kehitykseen
- tarkastella korkeakulttuurin tai poliittisten ja taloudellisten murrosten lisäksi myös ihmisten arkipäivää, tapoja ja elämänmuotoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- 3 - 5 päivän opintomatka eurooppalaiseen kaupunkiin
- opiskelijoiden etukäteen valmistamat suulliset esitykset
- matkan aikana kirjalliset työt matkaraportti ja oppilaitosvierailut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen toteutuu, kun opintojaksolla käsitellään ihmisoikeuskysymyksiä ja ongelmia, etenkin totaalisen sodan, kansanmurhien ja siviiliväestön koettelemusten muodossa.
- Opintojaksolla on tavoitteena kehittää opiskelijoiden historiallista empatiaa ja myötätuntoa ja parantaa heidän ymmärrystään kansainväliseen politiikkaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä ja ymmärtää tavallisen ihmisen kokemuksia historian suurten tapahtumien pyörteissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaaminen toteutuu, kun lähdekriittiset taidot kehittyvät aineistotehtävien tai aikalaisdokumenttien katselemisen ja pohtimisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen näkyy opiskelijoiden pitämien esitysten ja kaupunkikohteessa tapahtuvien opastusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikaisen osaamisen näytön arviointi voi olla opiskelijan työskentelyyn kohdennettua (esim. essee, kirjaraportti, pienemmät tehtävät) tai ryhmän tuotoksen arviointia (esimerkiksi ryhmätyönä esitys). Arvioitavissa tuotoksissa voi olla mukana erilaisia taitoja edellyttäviä tehtäviä esimerkiksi erilaisten aineistojen avulla. Arviointi kohdistuu historian tietojen ja taitojen osaamiseen sekä soveltamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on maksullinen, ja sen osallistujat valitaan hakemusten ja / tai tentin perusteella.
- Opintojakso voidaan toteuttaa integroituna esimerkiksi vieraiden kielten tai maantieteen opintojaksoihin ja / tai moduuleihin.

8.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään

yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.*

*Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.*

*Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.*

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- *ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä*
- *motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.*

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- *tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.*

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*
- *osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- *osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.*

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä*
- *ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet*
- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- *pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- *osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen toteutuu, kun opintojakso tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa.
- Opintojakso ohjaa pohtimaan yksilön ja yhteiskunnan vastuuta sekä yhteiskunnan ja yksilön välistä suhdetta hyvän elämän näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen korostuu, kun opiskeljaa autetaan ymmärtämään miten yhteiskunta toimii, mitä ymmärretään perusoikeuksilla ja velvollisuuksilla ja millaiset mahdollisuudet kansalaisilla on vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen toteutuu, kun opintojaksossa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia ja yhteiskunnallisen keskustelun taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy, kun tarkastellaan keskinäisiä riippuvuuksia ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen totuetuu, kun kehitetään opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä.
- Arviointi kohdistuu opiskelijan kykyyn ymmärtää yhteiskunnallisten ilmiöiden syitä ja seurauksia sekä kykyyn esittää ja arvioida ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin.
- Opintojakson aikana arvioidaan myös opiskelijan kykyä tulkita ja analysoida erilaisia yhteiskunnallisia aineistoja, esimerkiksi tilastoja tai poliittisia näkemyksiä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen toteutuu, kun opintojaksossa tarkastellaan maailmaa ja globalisaatiota keskinäisriippuvuuden, ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu, kun opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan taitoja harjoittaa monilukutaitoa ja lähdekritiikkiä.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy, kun opintojaksossa käsitellään eurooppalaista identiteettiä ja globaalin kansalaisuuden merkitystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy, kun opintojaksossa korostuu talouskasvun ja ympäristön reunaehtojen yhteensovittaminen, poliittisten päätösten yhteys kestävän yhteiskunnan rakentamiseen, kiertotalous ja globaali kestävä kuluttajuus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on historian tutkimusmenetelmien ymmärtäminen.
- Opintojakson arviointi kohdistuu opiskelijan kykyyn ymmärtää kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä mahdollisuuksia, haasteita ja uhkia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen toteutuu, kun opintojaksolla ohjataan opiskelijaa pohtimaan yksilön ja yhteiskunnan vastuuta sekä roolia hyvän elämän ja oikeusvaltioperiaatteen kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu, kun opintojaksolla harjoitellaan juridisten käsitteiden ymmärtämistä ja käyttämistä. Tällä pyritään vahvistamaan opiskelijan kykyä ymmärtää juridisiin kysymyksiin liittyvää uutisointia keskustelua. Juridisen kielen hallinta vahvistaa myös opiskelijan toimintakykyä kansalaisena tehdessään erilaisia oikeustoimia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opiskelija voi saada tietoa edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävin.
- Opintojakson arviointi kohdistuu opiskelijan kykyyn hankkia ja soveltaa oikeudellista tietoa sekä käyttää juridista ilmaisua ja käsitteitä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisesta opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa, mutta itsenäistä suorittamista ei suositella.

Yhteiskuntaopin kertausjakso, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tuntea ja tunnistaa ylioppilaskirjoitusten erilaiset tehtävätyypit
- syventää osaamista vastata erilaisiin tehtäviin

- oppia hahmottamaan laajoja aihekokonaisuuksia oppiainerajat ylittäen
- tunnistaa meneillään olevia yhteiskunnallisia ilmiöitä taustoineen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson sisältö voidaan suunnitella yhdessä opiskelijoiden kanssa
- yhteiskuntaopin pakollisten (YH 1-3) sekä valtakunnallisten (YH 4) opintojaksojen keskeiset sisällöt opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti
- laajojen asiakokonaisuuksien hahmottamista vaativien tehtävien harjoittelu sekä tilasto-, dokumentti- ja kuvatehtäviin vastaaminen
- opintojaksolla painotetaan ajankohtaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen toteutuu, kun opintojakso tukee ja ohjaa sosiaalisten taitojen, yhteistyökyvyn ja yhdessä oppimisen taitojen kehittymistä pienryhmätöiden, analyysien ja pohdintojen kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu opintojaksossa, kun opiskelija etsii merkityksiä sekä yhdistelee niitä uudenlaisilla tavoilla sekä yli yhteiskuntaopin opintojakso- että eri oppiaineiden välisten rajojen sekä kehittää monilukutaitoa erilaisten lähdeaineistojen käytön ja niihin tutustumisen myötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikana opiskelija saa omaa oppimisprosessiaan tukevaa palautetta ja arvioi oman työskentelynsä ja tavoitteidensa toteutumista.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Suosituksena on Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4) -opintojakson suorittaminen ennen YH5-opintojaksolle osallistumista.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Talouden ja yhteiskunnan ilmiöitä, 2 op (BK20)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.13. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja

katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

*Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.*

*Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.*

***Monitieteinen ja luova osaaminen** vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.*

*Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.*

*Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että*

uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.*

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa*
- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja*
- *tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa*
- *perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa*
- *tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- *ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.*

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

8.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiöinä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla tarkastellaan uskonnon ja tieteen suhdetta sekä tutustutaan uskonnon

poikkitieteelliseen tutkimukseen.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun sekä tiedon, uskon ja disinformaation

  erottamiseen.
- Opintojakson oppisisältöihin kuuluu maailman uskonto- ja katsomustilannetta koskevan

  tilastotiedon tulkinta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen yhteiskunnallisesta merkityksestä.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään

  uskontojen ja katsomusten eettistä ulottuvuutta.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä

  moninaisuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyvien uskonnollisten yhdyskuntien

  pyhäköihin tai muihin tiloihin tai uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujenja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen

  rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakson oppisisältöihin kuuluu maailman kristinuskon eri suuntauksia koskevan tilastotiedon

  tulkinta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä maailmanlaajuisen kristinuskon yhteiskunnallisesta merkityksestä.

- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja kristinuskon eri suuntauksien suhdetta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää yhteistyötä paikallisen seurakunnan tai muun yhteisön kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä kristinuskon kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä moninaisuudesta.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu paikalliseen kirkkoon tai muuhun kohteeseen, tai uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*

- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä

  moninaisuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyvien uskonnollisten yhdyskuntien

  pyhäköihin tai muihin tiloihin tai uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään uskontojen ja katsomusten

  eettistä ulottuvuutta.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen

  rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.
- Osana opintojaksoa voidaan toteuttaa sosiaaliseen vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä

  johonkin kristillisen tai muun järjestön toimintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen ja katsomusten yhteiskunnallisesta roolista Suomessa.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta Suomessa.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.
- Osana opintojaksoa voidaan toteuttaa sosiaaliseen vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä

  johonkin kristillisen tai muun järjestön toimintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*

- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksossa uskonnon tutkimus yhdistyy taiteiden- ja kulttuurintutkimukseen.
- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää luovia projekteja.
- Opintojaksolla voidaan tutustua paikallisten kirkkojen tai muihin uskontoon liittyvien paikkojen

  taiteeseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä niin uskontojen ja katsomusten kuin taiteen ja populaarikulttuurin

  yhteiskunnallisesta roolista.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä ja aineellisesta

  ulottuvuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksolla voidaan tutustua paikallisten kirkkojen tai muihin uskontoon liittyvien paikkojen

  taiteeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla tarkastellaan uskonnon ja tieteen suhdetta sekä tutustutaan uskonnon

  poikkitieteelliseen tutkimukseen.
- Opintojaksossa uskonnon tutkimus yhdistyy esimerkiksi mediatutkimukseen.
- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun sekä tiedon, uskon ja disinformaation

  erottamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen ja katsomusten yhteiskunnallisesta roolista.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta.

- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonnon kertausjakso, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata oppiaineen keskeisimmät sisällöt
- oppia yhdistämään eri opintojaksoilla opiskeltua tietoa ja hahmottaa oppiaineen laaja kokonaiskuva
- oppia yhdistämään eri opintojaksoilla opiskeltua tietoa muiden aineiden tietoon
- tunnistaa ylioppilaskokeiden tehtävätyyppejä
- harjoitella ylioppilaskokeen vastaamistekniikkaa ja tutustua hyvän vastauksen piirteisiin
- harjoitella erilaisten aineistojen käyttöä ja tulkintaa
- harjoitella opiskelutekniikoita
- vahvistaa opiskelijan itsetuntoa oppijana, tukea kasvun ajattelutapaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen UE1-6 keskeisimmät sisällöt
- ylioppilaskokeiden tehtävätyypit ja hyvän vastauksen piirteet
- erilaiset oppiainetta koskevat aineistotyypit
- opiskelun ja oppimisen metataidot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun sekä tiedon, uskon ja disinformaation

  erottamiseen.

- Opintojakson oppisisältöihin kuuluu erilaisten aineistojen, kuten kuvien, uutisten ja tilastotiedon

  tulkinta sekä analyysi

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan kriittisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

8.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*

- *kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana*
- *kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakson oppisisältöihin kuuluu maailman uskonto- ja katsomustilannetta koskevan tilastotiedon tulkinta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen yhteiskunnallisesta merkityksestä.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä moninaisuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan kriittisesti.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyvien uskonnollisten yhdyskuntien pyhäköihin tai muihin tiloihin tai uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*
- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisyys, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisyys sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojaksolla käsitellään kristinuskon ja sen suuntausten eettistä ulottuvuutta.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä kristinuskon kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä

  moninaisuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyviin kirkkoihin tai muihin tiloihin tai

  uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä kristinuskon ja ortodoksisen kirkon yhteiskunnallisesta merkityksestä.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*

- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä

  moninaisuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyvien uskonnollisten yhdyskuntien

  pyhäköihin tai muihin tiloihin tai uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään

  uskontojen ja katsomusten eettistä ulottuvuutta.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen

tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *• tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa*
- *ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan*
- *kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa*
- *luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen

  rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.
- Osana opintojaksoa voidaan toteuttaa sosiaaliseen vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä

  johonkin kristillisen tai muun järjestön toimintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen ja katsomusten yhteiskunnallisesta roolista Suomessa.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta Suomessa.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.
- Osana opintojaksoa voidaan toteuttaa sosiaaliseen vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä

  johonkin kristillisen tai muun järjestön toimintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksossa uskonnon tutkimus yhdistyy taiteiden- ja kulttuurintutkimukseen.
- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää luovia projekteja.
- Opintojaksolla voidaan tutustua paikallisten kirkkojen tai muihin uskontoon liittyvien paikkojen

  taiteeseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä niin ortodoksisen ja muun uskonnollisen taiteen kuin

  populaarikulttuurin yhteiskunnallisesta roolista.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä ja aineellisesta

  ulottuvuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksolla voidaan tutustua paikallisten kirkkojen tai muihin uskontoon liittyvien paikkojen

  taiteeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksossa uskonnon tutkimus yhdistyy esimerkiksi mediatutkimukseen.
- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun sekä tiedon, uskon ja disinformaation

  erottamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen ja katsomusten yhteiskunnallisesta roolista.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja uskonnon suhdetta sekä tieteenetiikkaan liittyviä

  ilmiötä.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonnon kertausjakso, 2 op (UO7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata oppiaineen keskeisimmät sisällöt
- oppia yhdistämään eri opintojaksoilla opiskeltua tietoa ja hahmottaa oppiaineen laaja kokonaiskuva
- oppia yhdistämään eri opintojaksoilla opiskeltua tietoa muiden aineiden tietoon
- tunnistaa ylioppilaskokeiden tehtävätyyppejä
- harjoitella ylioppilaskokeen vastaamistekniikkaa ja tutustua hyvän vastauksen piirteisiin
- harjoitella erilaisten aineistojen käyttöä ja tulkintaa
- harjoitella opiskelutekniikoita
- vahvistaa opiskelijan itsetuntoa oppijana, tukea kasvun ajattelutapaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen UO1-6 keskeisimmät sisällöt
- ylioppilaskokeiden tehtävätyypit ja hyvän vastauksen piirteet
- erilaiset oppiainetta koskevat aineistotyypit
- opiskelun ja oppimisen metataidot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun sekä tiedon, uskon ja disinformaation

  erottamiseen.
- Opintojakson oppisisältöihin kuuluu erilaisten aineistojen, kuten kuvien, uutisten ja tilastotiedon

  tulkinta sekä analyysi

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan kriittisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

8.14. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä.*

Elämänkatsomustieto tukee ***vuorovaikutusosaamisen*** *tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.*

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on ***monitieteinen****, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan* ***luovasti*** *eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.*

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee ***yhteiskunnallisen osaamisen*** *tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.*

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti ***eettisyyden*** *taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään* ***ympäristöosaamisen*** *tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.*

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin

maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen*
- *osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa*
- *osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa*
- *laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään*
- *kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa*
- *kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.*

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen

  rakentumista.
- Hyvinvointiosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään erilaisia hyvän

  elämän malleja sekä elämänhallinnan keinoja.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään erilaisia

hyvän elämän malleja sekä elämänhallinnan keinoja.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä ihmisten identiteettien moninaisuudesta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia osallistuvana kansalaisena toimimiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä erilaisista ihmis- ja maailmankuvista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*
- *osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- *kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät*
- *median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen*
- *aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja*
- *yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- *taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset*
- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- *globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun sekä tiedon, disinformaation ja ajattelun vääristymien erottamiseen.
- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä erilaisten yhteisöjen yhteiskunnallisesta roolista.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia osallistuvana kansalaisena toimimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään ihmisoikeussopimuksia ja -julistuksia, globaalia oikeudenmukaisuutta, ilmastonmuutoksen torjuntaa ja kestävän kehityksen tavoitteita.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään

ihmisoikeussopimuksia ja -julistuksia sekä globaalia oikeudenmukaisuutta.
- Opintojakso lisää ymmärrystä erilaisista yhteisöistä ja alakulttuureista sekä niiden sisäisestä

  moninaisuudesta.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyvissä yhteisöissä tai kokemus- tai

  tietoasiantuntijan vierailun oppitunnilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*

- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasismin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen rakentumista.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla tutustutaan kulttuurin poikkitieteelliseen tutkimukseen sekä tieteellisiin aineistonkeruun menetelmiin.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään kulttuurin käsitettä, kulttuurien kehittymistä, kulttuuriperinteitä, monikulttuurisuutta sekä etnosentrismiä ja kulttuurirelativismia.
- Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurisista stereotypioista sekä monokulttuurisuuden mahdottomuudesta.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu erilaisissa yhteisöissä tai kulttuurikohteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään muun muassa rasismia ja yhdenvertaisuutta.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen

tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*
- *elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla tutustutaan tieteen ja katsomusten suhteeseen monitieteisestä lähtökohdasta.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä erilaisista poliittisista maailmankatsomuksista sekä yhteiskunnallisista aatehistorian murroksista.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Ympäristöosaaminen korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään katsomuksia suhteessa luontoon ja ympäristöön.
- Opintojaksolla harjoitellaan dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia omien arvojen hahmottamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*

- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan niin argumentointi- kuin dialogitaitoja ja saadaan valmiuksia kohdata

  eri tavoin ajattelevia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen ja uskonnottomuuden yhteiskunnallisesta merkityksestä

  ja vaikutuksesta esimerkiksi politiikkaan.
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien ja katsomusten suhdetta.
- Opintojaksolla saadaan valmiuksia kohdata eri tavoin ajattelevia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä uskontojen kulttuurisesta merkityksestä sekä sisäisestä

  moninaisuudesta. Uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä stereotypioita opetellaan tarkastelemaan

  kriittisesti.
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää vierailu oppisisältöihin liittyvien uskonnollisten yhdyskuntien

  pyhäköihin tai muihin tiloihin tai uskonnon edustajan vierailu oppitunnilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson sisällöt ja työskentelymenetelmät tukevat oman identiteetin sekä arvojen rakentumista.
- Opintojakson sisällöt tarjoavat välineitä sopeutua alati muuttuvaan yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen todellisuuteen.
- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso lisää ymmärrystä aikamme ja tulevaisuuden suurista yhteiskunnallisista murroksista.
- Opintojakso tarjoaa välineitä aktiivisena kansalaisena toimimiseen
- Opintojaksoon voidaan sisällyttää yhteiskunnallisen osallistumisen projekti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys korostuu opintojakson ainesisällöissä, joissa käsitellään tieteellisteknologisten, ekologisten sekä globaalien ja paikallisten muutosten eettistä ulottuvuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.
- Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista arviointia esimerkiksi ohjaavalla palautteella sekä itsearviointityökalujen avulla. Lisäksi voidaan harjoitella vertaisarviointia. Osaamisen tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida muun muassa tuntikeskustelujen ja -tehtävien, kokeiden, ryhmäkokeiden, portfolioiden, esseiden tai analyysitekstien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinestä suorittamisesta sovitaan aineenopettajan kanssa. Itsenäinen suorittaminen vaatii aineen perussisältöjen riittävän hyvää hallintaa.

Elämänkatsomustiedon kertausjakso, 2 op (ET7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata oppiaineen keskeisimmät sisällöt
- oppia yhdistämään eri opintojaksoilla opiskeltua tietoa ja hahmottaa oppiaineen laaja kokonaiskuva
- oppia yhdistämään eri opintojaksoilla opiskeltua tietoa muiden aineiden tietoon
- tunnistaa ylioppilaskokeiden tehtävätyyppejä
- harjoitella ylioppilaskokeen vastaamistekniikkaa ja tutustua hyvän vastauksen piirteisiin
- harjoitella erilaisten aineistojen käyttöä ja tulkintaa
- harjoitella opiskelutekniikoita
- vahvistaa opiskelijan itsetuntoa oppijana, tukea kasvun ajattelutapaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen ET1-6 keskeisimmät sisällöt
- ylioppilaskokeiden tehtävätyypit ja hyvän vastauksen piirteet
- erilaiset oppiainetta koskevat aineistotyypit
- opiskelun ja oppimisen metataidot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelujakson työskentelymenetelmiin kuuluu opiskelun ja oppimisen metataitojen harjoittelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso kehittää monilukutaitoa.
- Opintojakso tarjoaa välineitä argumentoinnin harjoitteluun
- Opintojakson oppisisältöihin kuuluu erilaisten aineistojen, kuten kuvien, uutisten ja tilastotiedon

  tulkinta sekä analyysi

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Katsomuksiin, kulttuureihin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyviä stereotypioita opetellaan

  tarkastelemaan kriittisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

8.15. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.*

*Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.*

*Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.*

***Eettisyys ja ympäristöosaaminen** näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.*

*Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti*
- *osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla*
- *osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävän kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- *osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- *tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamista harjoitetaan työskentelytavoissa, joita opintojaksolla vaihdellaan monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteistä ja luovaa osaamista kehittävät erilaiset soveltavat tehtävät. Tehtävät vaativat niin tiedonhakutaitojen kehittämistä, tiedon kriittistä analysointia kuin tiedon tarkastelua yksilötasolta aina terveyskulttuurisiin ja globaaleihin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Tietoa tarkastellaan yksilö- ja yhteiskuntatasolta terveyskulttuurisiin ja globaaleihin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteisyys ja luovuus korostuvat sosiaalipsykologisten mallien ja teorioiden soveltamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Terveyskäyttäytymistä selittävien mallien ja teorioiden avulla arvioidaan myös terveyskäyttäytymiseen liittyviä yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Elintavat ja ekologiset valinnat ovat sidoksissa ympäristöosaamiseen ja valintoja tarkastellaan myös eettisessä valossa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsityksille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Laaja-alainen osaaminen integroituu erilaisiin ympäristöihin, joita opintojaksossa tarkastellaan useista näkökulmista. Opintojakso kehittää monipuolisesti yksilön omaa hyvinvointiosaamista.
- Tutkimustiedon analysointi ja soveltaminen käytäntöön on monitieteistä ja luovaa osaamista, joka tähtää hyvinvointiosaamisen kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen tulee esille psykososiaalisessa ympäristössä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Elintapojen ja kulutustottumusten tarkastelu kehittää ympäristöosaamista. Kulutustottumuksia tarkastella myös eettisistä näkökulmista.
- Riippuvuuksilla on ympäristövaikutuksia ja niitä tarkastellaan myös eettisistä näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Riippuvuuksia ja turvallisuutta tarkastellaan yhteiskunnallisina ja globaaleina haasteina.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Mediaympäristön hallitseminen vaatii monitieteistä osaamista tiedon hankinnan, arvioinnin ja tulkinnan muodossa.
- Tutkimustiedon analysointi ja soveltaminen käytäntöön on monitieteistä ja luovaa osaamista, joka tähtää hyvinvointiosaamisen kehittämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *• osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*

- *• pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *• osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *• osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksolla käsitellään yhteiskunnallisten asioiden, kuten sotepalveluiden, terveyspolitiikan ja teknologian vaikutusta hyvinvointiin.
- Sairauksia ja niiden hoitamista käsitellään yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

- Sairauksien tarkastelu sekä itsehoidon ja omahoidon merkityksen oivaltaminen kehittää opiskelijan omaa hyvinvointiosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Terveyserojen tarkastelua laajennetaan kulttuurisiin, globaaleihin ja eettisiin näkökulmiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Terveyserojen tarkastelua laajennetaan kulttuurisiin, globaaleihin ja eettisiin näkökulmiin.
- Opiskelijoiden tulee pohtia eettisesti kestäviä tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia sekä huomioida myös haasteisiin liittyvät ympäristönäkökulmat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakson tavoitteiden mukaan asioita käsitellään kriittisesti, analyyttisesti, perustelevasti ja kuvaavasti, joka on osa monitieteistä ja luovaa ajattelua.

Vuorovaikutusosaaminen

- Monipuoliset opetusmenetelmät kehittävät vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Terveystiedon kertaus, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia hahmottamaan asiayhteyksiä terveystiedon eri opintojaksojen välille
- kehittää yo-kokeessa vaadittavaa vastaustekniikkaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakso kertaa aiempien opintojaksojen ydinsisältöjä, joita käsitellään monipuolisten harjoitusten avulla
- laaja-alaiset sisällöt kertautuvat monipuolisesti opintojakson aikana

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakso voidaan suorittaa itsenäisesti soveltuvin osin. Itsenäisen suorituksen laajuus on 1op.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on suunnattu terveystiedon kirjoituksiin valmistuville.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Itsenäisesti suoritetun opintojakson laajuus on 1 op.

Terveyttä tekemässä, 2 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kehittää opiskelijan terveysosaamista, johon kuuluvat tiedot, taidot, kriittinen ajattelu, itsetuntemus ja eettinen vastuullisuus.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- laaja-alaisia sisältöjä käsitellään monipuolisesti opintojakson aikana
- elämäntapojen merkitys hyvinvointiin ja niihin vaikuttaminen, ensiaputaidot, terveysteknologia, medikalisaatio ja kuluttajakäyttäytyminen, terveys- ja hyvinvointialat jatko-opintoina, ajankohtaiset asiat sekä ryhmän omat toiveet
- opintojakso sisältää yhteistyötä ammattikorkeakoulujen/yliopistojen kanssa sekä työelämäyhteistyötä vierailijoiden ja vierailujen muodossa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan osaamista arvioidaan tuntitehtävien ja tuntityöskentelyn avulla. Opintojakson suorittaminen edellyttää jatkuvaa työskentelyä ja läsnäoloa.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Tämä opintojakso voidaan valita ensimmäisellä tai toisella vuositasolla. Opintojakso on muita terveystiedon opintojaksoja toiminnallisempi. Opintojakso voidaan valita, vaikka opiskelija ei valitsisi muita valinnaisia terveystiedon opintojaksoja.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.
- Itsenäisesti suoritetun opintojakson laajuus on 1 op.

8.16. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen ***hyvinvointiosaamista*** *sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

Vuorovaikutusosaaminen *kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.*

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. ***Monitieteinen ja luova osaaminen*** *kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.*

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. ***Yhteiskunnallista osaamista*** *vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.*

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät ***eettisyytenä ja ympäristöosaamisena****, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.*

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden ***globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä*
- *osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.*

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- *liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen*
- *opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan pakollisia opintoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi (ks. tavoitteet ja sisällöt).

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan pakollisia opintoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi (ks. tavoitteet ja sisällöt).

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan valtakunnallisia valinnaisia opintoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi (ks. tavoitteet ja sisällöt).

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan valtakunnallisia valinnaisia opintoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi (ks. tavoitteet ja sisällöt).

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan valtakunnallisia valinnaisia opintoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi (ks. tavoitteet ja sisällöt).

Liikunnan teemakurssi, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada tukea liikuntaharrastukselle

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukuvuosittain vaihtuvin teemoin toteutettava liikunnan kurssi, kuten mailapelit, kuntoliikunta tai kehonhuolto
- vaihtoehtoisesti valmistautuminen ja osallistuminen ajankohtaiseen liikunta- tai urheilutapahtumaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakso on mahdollista suorittaa myös 1 opintopisteen opintona.

Vanhat tanssit, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia yleisimmät salonki- ja vakiotanssit
- järjestää tanssiesitykset huoltajille ja koululle

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yleisimmät salonki- ja vakiotanssit

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kuntosalikurssi, 2 op (LI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tuntea voima- ja kuntosaliharjoittelun teoreettiset perusteet
- osata toteuttaa kuntosaliharjoittelua käytännössä
- laatia itselleen sopiva harjoitusohjelma ja toteuttaa sitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kuntosaliharjoitteiden oikeiden suoritustekniikoiden opettelu
- henkilökohtaisen harjoitusohjelman laadinta
- aktiivinen kuntosaliharjoittelu
- harjoittelun seuranta harjoituspäiväkirjan avulla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Harrasteliikunta I, 2 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada tukea ja edistää omaehtoista säännöllistä liikuntaharrastusta
- tuntea sosiaalista yhteenkuuluvuutta
- vahvistaa fyysistä aktiivisuutta ja osallisuutta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson voi suorittaa osallistumalla valtakunnalliselle syventävälle kurssille ja suorittamalla sen ilman numeroarviointia TAI
- opintojakson voi suorittaa osallistumalla ohjattuun kilpavalmennukseen oman lajin valmentajan ohjauksessa TAI
- opintojakson voi suorittaa osallistumalla liikunnalliseen vapaa-ajan toiminnan järjestämiseen, kuten perustamalla harrastusryhmän koulun salivuorolle ja osallistumalla aktiivisesti sen toimintaan
- kaikkiin vaihtoehtoihin kuuluu seuranta harjoituspäiväkirjan avulla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakso on mahdollista suorittaa myös 1 opintopisteen opintona.

Harrasteliikunta II, 2 op (LI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada tukea ja edistää omaehtoista säännöllistä liikuntaharrastusta
- tuntea sosiaalista yhteenkuuluvuutta
- vahvistaa fyysistä aktiivisuutta ja osallisuutta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson voi suorittaa osallistumalla valtakunnalliselle syventävälle kurssille ja suorittamalla sen ilman numeroarviointia TAI
- opintojakson voi suorittaa osallistumalla ohjattuun kilpavalmennukseen oman lajin valmentajan ohjauksessa TAI
- opintojakson voi suorittaa osallistumalla liikunnalliseen vapaa-ajan toiminnan järjestämiseen, kuten perustamalla harrastusryhmän koulun salivuorolle ja osallistumalla aktiivisesti sen toimintaan
- kaikkiin vaihtoehtoihin kuuluu seuranta harjoituspäiväkirjan avulla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakso on mahdollista suorittaa myös 1 opintopisteen opintona.

Vaelluskurssi I, 2 op (LI11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.17. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

*Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se*

tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan ***luovaa ja monitieteistä osaamista****. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös* ***ympäristöosaamisen*** *kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *sekä* ***yhteiskunnallisen osaamisen*** *kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.*

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan*
- *syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan*
- *käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.*

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun*
- *kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa*
- *ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.*

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista*
- *oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin*
- *osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen*
- *huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.*

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä*
- *asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan*
- *osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*
- *ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.*

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa*
- *ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa on mahdollisuus tehdä yhteistyötä KU 1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op) –opintojakson kanssa.
- Painotetaan musiikkiteknologian hyödyntämistä yhteismusisoinnissa ja musiikillisen äänimaiseman luomisessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteellisessä ja luovassa osaamisessa painotetaan musiikkiteknologian soveltamista musiikillisessa keksimisessä, musiikillisen merkityksen perusteita yksilön ja yhteiskunnan sekä musiikin tekijänoikeuksien lähtökohdista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaamista edistetään tutustumalla mahdollisuuksien mukaan paikallisiin sekä lähiseutujen musiikki- ja kulttuuripalveluihin.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana painotetaan yhteismusisoinnin taitojen oppimista ja arviointi perustuu opettajan havainnointiin taitojen kehittymisessä, joten sitä ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaamisessa painotetaan suomalaista ja paikallista musiikkikulttuuria sekä niiden suhdetta globaaleihin musiikkikulttuureihin.

Vuorovaikutusosaaminen

- Yhteismusisoinnin avulle kehitetään opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Musiikin kuuntelu sekä taiteellisten ilmaisuvalmiusten edistäminen kehittävät opiskelijan hyvinvointiosaamista.
- Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustuminen erilaisiin musiikkikulttuureihin sekä musisoiden että tiedollisesti edistää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Suositellaan, että opintojakso MU1 on suoritettu ennen opintojakson MU2 suorittamista.
- Opintojakson aikana painottuu yhtyemusisointitaitojen kehittäminen, joten sitä ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Genre – globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa painotetaan monipuolisten ilmaisumahdollisuuksien oppimista musiikkiteknologia huomioiden.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Kulttuurillisesti moninaisen musisoinnin ohjelmiston, musiikin kantaa ottavuuden ja musiikista viestiminen avulla edistetään opiskelijoiden yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaamisessa painotetaan maailman eri musiikkikulttuureja ja niiden suhdetta suomalaiseen ja paikalliseen musiikkikulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

- Yhteismusisoinnin avulle kehitetään opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Demo – luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa painotetaan monipuolisten ilmaisumahdollisuuksien oppimista musiikkiteknologia huomioiden

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Kulttuurillisesti moninaisen musisoinnin ohjelmiston, musiikin kantaa ottavuuden ja musiikista viestiminen avulla edistetään opiskelijoiden yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

- Yhteismusisoinnin avulle kehitetään opiskelijan vuorovaikutusosaamista.
- Vuorovaikutusosaamista edistetään sisällön ja ohjelmiston suunnittelun avulla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan yhteistyöhön muiden aineiden opintojen kanssa.

Sävellyspaja ja musiikin tuottaminen, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kehittää musiikillisia ilmaisuvalmiuksia luoden musiikkia tai musiikillista äänimaisemaa
- tutkia ja soveltaa erilaisia melodia-, harmonia- ja muotorakenteita
- ymmärtää luovan prosessin rakentuvan erilaisista työvaiheista
- tutkia erilaisten musiikkien kontekstuaalisuutta
- tutustua musiikkiteknologian perusteisiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijalähtöisyys lähtökohtana valittavissa musiikkityyleissä
- opiskelija tuottaa sävellyksen tai musiikkikappaleen yksin tai osana ryhmää
- opiskelija käyttää DAW-ohjelmistoa musiikillisten ideoidensa muokkaamisessa ja tallentamisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Musiikillisten ilmaisuvalmiuksien kehittäminen musiikillisen keksinnän oppimisen avulla edistää opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustuminen musiikkiteknologiaan edistää opiskelijan luovaa ja monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vapaa säestys, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua vapaan säestyksen perusteisiin käytössä olevilla instrumenteilla
- hahmottaa säestämisen merkityksen musiikillisessa ilmaisussa
- tutustua tyylinmukaisiin säestyskäytäntöihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijalähtöisyys ohjelmiston valinnassa
- musiikilliseen keksintään innostaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Yhteismusisoinnin avulla kehitetään opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Musiikin kuuntelu sekä musiikin ilmaisuvalmiuksien edistäminen kehittävät opiskelijan hyvinvointiosaamista. Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Laulaminen ilmaisukeinona, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kehittää opiskelijan valmiuksia laulullisessa ilmaisussa
- hahmottaa laulamisen tyylien sekä tekniikoiden kontekstuaalisuutta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ohjelmiston kokoaminen opiskelijalähtöisesti
- monipuolisen ohjelmiston kokoaminen ja harjoittelu
- yhteistyö mahdollisuuksien mukaan taiteidenvälisissä projekteissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Yhteismusisoinnin avulla kehitetään opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Musisoinnin ilmaisuvalmiuksien edistäminen kehittää opiskelijan hyvinvointiosaamista. Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Musiikkiesitykset ja tapahtumat I, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- koota ja harjoitella monipuolista ohjelmistoa
- hahmottaa esitykseen tähtäävän harjoittelun prosessinomainen luonne
- tutustua musiikkiteknologiaan ja äänentoistolaitteistoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- musiikin esittäminen erilaisissa tilaisuuksissa
- tapahtumien luonteen huomioiminen valittavassa ohjelmistossa
- opiskelija voi halutessaan perehtyä äänentoistoon ja musiikkiteknologiaan tapahtumissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Musisoinnin ilmaisuvalmiuksien edistäminen kehittää opiskelijan hyvinvointiosaamista. Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustuminen musiikkiteknologiaan edistää opiskelijan luovaa ja monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Musiikkiesitykset ja tapahtumat II, 2 op (MU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- koota ja harjoitella monipuolista ohjelmistoa
- hahmottaa esitykseen tähtäävän harjoittelun prosessinomainen luonne
- tutustua musiikkiteknologiaan ja äänentoistolaitteistoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- musiikin esittäminen erilaisissa tilaisuuksissa
- tapahtumien luonteen huomioiminen valittavassa ohjelmistossa
- opiskelija voi halutessaan perehtyä äänentoistoon ja musiikkiteknologiaan tapahtumissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Musisoinnin ilmaisuvalmiuksien edistäminen kehittää opiskelijan hyvinvointiosaamista. Hyvinvointiosaamisessa painottuu turvallisen ääniympäristön luominen musiikillisten äänien ominaisuuksiin tutustumalla, kanssaopiskelijoiden ilmaisuvalmiuksien kunnioittaminen sekä omien musiikillisten vahvuuksien tunnistaminen monipuolisia musisointi- ja kuuntelumahdollisuuksia toteuttamalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tutustuminen musiikkiteknologiaan edistää opiskelijan luovaa ja monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.18. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle

historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

*Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.*

*Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.*

*Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.*

***Yhteiskunnallista osaamista** syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.*

*Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.*

Globaali- ja kulttuuriosaamista *syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.*

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla*
- *kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä*
- *tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy*
- *tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa*
- *ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.*

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa*
- *hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa*
- *osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa*
- *ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.*

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle*
- *syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja*
- *kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa*

- *syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen*
- *osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta*
- *tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.*

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat ja jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria*
- *tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*

- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen ja ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Kuvataiteen yhteydet muihin oppiaineisiin ja oman luovuuden huomaaminen ja löytäminen käytännön harjoitusten kautta.

Hyvinvointiosaaminen

- Luovuus mahdollistuu turvallisessa ympäristössä kun voimme hyvin. Luovuuteen ja sen huomaamiseen sekä hyödyntämiseen liittyy myös sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksossa on mahdollisuus tehdä yhteistyötä MU1 Intro – kaikki soimaan (2 op)-opintojakson kanssa.
- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä.
- Opintojaksolle pyritään kutsumaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Rakennetun ympäristön kulttuuriperinnön tuntemus ja kestävä suunnittelu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Rakennetun ympäristön kulttuuriperinnön tuntemus ja kestävä suunnittelu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä. - Opintojaksolle pyritään kutsumaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita.
- Suositellaan, että opintojakso KU1 on suoritettu ennen opintojakson KU2 suorittamista.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Kuvilla vaikuttaminen taiteessa, mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä. - Opintojaksolle pyritään kutsumaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Taiteen kuvien tulkitseminen yksin ja vertaisryhmässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Kriittisen ja luovan ajattelun taidot, joita kehitetään yksin ja ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemaan liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä.
- Opintojaksolle pyritään kutsumaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia kuvallista ilmaisua piirtäen ja maalaten
- saada mahdollisuus kokeilla erilaisia piirtämisen ja maalaamisen materiaaleja ja tekniikoita ja kehittää omaa ilmaisua myös maalauksen ja piirustuksen perinteisiä rajoja rikkomalla.
- kehittää taitojaan prosessinomaisessa työskentelyssä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- piirustus- ja maalausharjoituksia eri välineillä
- kuvasommittelun ja väriopin keinojen hyödyntämistä kuvien tekemisessä
- oman kuvailmaisun etsimistä ja kehittämistä monipuolisten kokeilujen avulla
- mahdollisuuksien mukaan tutustuminen ajankohtaiseen taidenäyttelyyn

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Uteliaisuus ja halu oppia uusia kuvan tekemisen taitoja ja yhdistellä opittua uudenlaisilla tavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin piirtämisen,- ja maalaamisen tekniikoihin.
- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä.
- Opintojaksolle pyritään kutsumaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita.
- Kuvataiteen valinnaisilla opintojaksoilla opiskelijoita kannustetaan löytämään heitä itseään kiinnostavia kuvailmaisun tapoja.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Valokuvaus ja digitaalinen kuvailmaisu, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- harjaantua ottamaan valokuvia digijärjestelmäkameralla
- tutustua valokuvan historiaan
- oppia analysoimaan valokuvan vaikutuskeinoja eri medioissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valokuvaus digijärjestelmäkameralla
- kuvankäsittelyohjelman käyttö
- kuvajournalismi, studiovalokuvaus ja valaisu, taidevalokuvaus
- opintojaksoon kuuluvat kuvausretket ja mahdollisuuksien mukaan opintojakson teemoihin liittyvä vierailu tai näyttelykäynti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Oman osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi. Opintojakson aikana opittuja taitoja voi hyödyntää esimerkiksi GraniWorks-opiskelijayhteisön toiminnassa.

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Uteliaisuus ja halu oppia uusia kuvan tekemisen taitoja ja yhdistellä opittua uudenlaisilla tavoilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla opiskellaan valokuvauksen perustaitoja ja kehitetään omaa kuvallista ilmaisua.
- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä.
- Opintojaksolle pyritään kutsumaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita.
- Kuvataiteen valinnaisilla opintojaksoilla opiskelijoita kannustetaan löytämään heitä itseään kiinnostavia kuvailmaisun tapoja.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Graafinen suunnittelu, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada perustiedot graafisen suunnittelun ja yritysviestinnän ilmaisun keinoista kuten logot, sloganit ja nimet
- oppia ideoimaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan julkaisuja, joista välittyy toivottu viesti oikealle kohderyhmälle

- harjaantua arvioimaan erilaisten toteutustapojen soveltumista eri viestimiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kuvailmaisun, sommittelun, värinkäytön ja typografian periaatteet suunnittelutyössä
- erilaisten julkaisujen ja visuaalisten viestien analyysi
- kuvittaminen osana graafista julkaisua
- mahdollisuuksien mukaan yritysvierailu tai vierailija
- digitaalisiin kuvankäsittely- ja piirto-ohjelmiin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Oman osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi. Opintojakson aikana opittuja taitoja voi hyödyntää esimerkiksi GraniWorks-opiskelijayhteisön toiminnassa.

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Uteliaisuus ja halu oppia uusia kuvan tekemisen taitoja ja yhdistellä opittua uudenlaisilla tavoilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Graafisen suunnittelun opintojakso antaa perustiedot ja -taidot kuvallisesta viestinnästä erilaisten julkaisujen ideoinnissa, suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- Opintojaksossa työskennellään sekä käsin piirtäen että digitaalisia välineitä hyödyntäen. Opintojakso sopii Lukiolaisen bisneskoulun kursseja suorittaville.
- Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään vierailuja ajankohtaisiin taidenäyttelyihin tai muihin opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin.
- Opintojaksolla on mahdollista tehdä myös yritysvierailuita ja korkeakouluyhteistyötä.
- Kuvataiteen valinnaisilla opintojaksoilla opiskelijoita kannustetaan löytämään heitä itseään kiinnostavia kuvailmaisun tapoja.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Meidän koulu, 2 op (ÄI12KU8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Arkkitehtuuri ja muotoilu, 2 op (KU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä ideoinnin työkaluihin tuotesuunnittelussa ja/tai palvelumuotoilussa
- oppia havainnoimaan esineympäristöä ja rakennettua ympäristöä kestävän suunnittelun, ihmiskeskeisen suunnittelun, käytettävyyden ja estetiikan näkökulmasta
- tutustua arkkitehtuurin ja muotoilun jatko-opintomahdollisuuksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- omaan esineympäristöön ja/tai rakennettuun ympäristöön vaikuttaminen
- ympäristön havainnointi ja tutkiminen valokuvaten, piirtäen ja maalaten
- prototyyppien ja pienoismallien valmistus
- tuotteistaminen
- tutustuminen digitaalisiin 3D mallinnusohjelmiin
- opintojaksolla pyritään järjestämään vierailuja opintojakson teemoihin liittyviin kohteisiin sekä pyytämään vierailijoita koululle mahdollisuuksien mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Oman osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi. Opintojakson aikana opittuja taitoja voi hyödyntää esimerkiksi GraniWorks-opiskelijayhteisön toiminnassa.

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Uteliaisuus ja halu oppia uusia kuvan tekemisen taitoja ja yhdistellä opittua uudenlaisilla tavoilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Rakennetun ympäristön kulttuuriperinnön tuntemus, kestävä suunnittelu ja kiertotalouden ymmärtäminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Kuvataiteen valinnaisilla opintojaksoilla opiskelijoita kannustetaan löytämään heitä itseään kiinnostavia kuvailmaisun tapoja.
- Opintojaksolla opitaan tuotesuunnittelun ja arkkitehtonisen suunnittelun perusteita ja työtapoja.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Taideprojekti, 2 op (KU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kuvataiteellisen projektin suunnittelu ja toteuttaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijan omat kuvakulttuurit ja oman taiteellisen osaamisen hyödyntäminen projektin suunnittelussa ja toteutuksessa
- opintojakson sisältönä voi olla esimerkiksi koulun tapahtumien taiteellisten osioiden toteuttamista kuten: videotuotanto, graafinen suunnittelu, näytelmien lavasteet tms.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Oman osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi. Opintojakson aikana opittuja taitoja voi hyödyntää esimerkiksi GraniWorks-opiskelijayhteisön toiminnassa.

Hyvinvointiosaaminen

- Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla toteutetaan ajankohtainen taideprojekti, jonka aiheet, teemat ja toteutustavat vaihtelevat . Opintojakso perustuu opettajan ja opiskelijan yhdessä suunnittelemaan ja sopimaan kuvataiteelliseen projektiin. Opintojakson suorittamisen lähtökohtana on opiskelijan omat kuvakulttuurit sekä opiskelijan kuvataiteellinen osaaminen ja harrastuneisuus. Opintojakson suorittamisen tavoitteista ja sisällöistä sovitaan moduulin opettajan kanssa etukäteen ennen suorituksen aloittamista.

- Kuvataiteen valinnaisilla opintojaksoilla opiskelijoita kannustetaan löytämään heitä itseään kiinnostavia kuvailmaisun tapoja.
- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa.

Ideointi ja innovointi, 2 op (BK4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.19. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusalavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***yhteiskunnallista*** *ja* ***vuorovaikutusosaamistaan****.*

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään ***hyvinvointiosaamistaan****. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.*

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää* ***eettisen ja ympäristöosaamisen*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.*

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia*
- *saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin*
- *suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään*
- *osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan*
- *tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin*
- *oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan*
- *tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa*
- *oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä*
- *harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa*
- *kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan*
- *toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.*

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija kehittää monitieteistä ja luovaa osaamista tunnistamalla ja kehittämällä omia opiskelutaitojaan.
- Opintosuunnitelmaa, ylioppilastutkintosuunnitelmaa ja jatko-opintosuunnitelmaa rakentamalla opiskelija oppii asettamaan tavoitteita ja oivaltamaan opintoihin liittyvien valintojensa yhteyksiä jatko-opintoihin ja työelämään.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojen suunnitteleminen on yhteydessä itsetuntemukseen: omien vahvuuksien ja osaamisten tunnistaminen, niiden kehittäminen ja käyttäminen.
- Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa, mutta sitä ei suositella.

  Opintojakso OP1 tulee olla suoritettuna ennen OP2-opintojakson opiskelua.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Ohjauksessa opiskelija kehittää työnhakuvalmiuksiaan.
- Työelämän asiantuntijoiden vierailujen kautta opiskelijat saavat käsitystä työelämän vaatimuksista ja rakenteesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Ohjauksessa opiskelijaa kannustetaan oman arvopohjansa ja oppimistarpeiden tutkimiseen ja tunnistamiseen sekä näiden merkityksen pohtimiseen tulevaisuuden työelämän näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelija perehtyy kansainvälisiin koulutus-ja työllistymisvaihtoehtoihin.

Hyvinvointiosaaminen

- Opinto-ohjauksessa keskeisenä osiona hyvinvointiosaamisen kehittämisessä on oman itsetuntemuksen edistäminen, omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Erityisesti pienryhmäohjauksessa opiskelijaa tuetaan ja kannustetaan kehittämään sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamisesta itsenäisesti tulee sopia aineen opettajan kanssa, mutta sitä ei suositella.

8.20. Lukiolaisen bisneskoulu (BK_)

Oppiaineen tehtävä

OPINTOKOKONAISUUDET

Lukiolaisten bisneskoulun opinnot koostuvat kahdesta vain linjalaisille tarkoitetusta opintokokonaisuudesta (Liiketoiminta ja innovointi muuttumassa maailmassa ja Ideoi, toteuta ja onnistu), kolmannen vuoden kaikille tarkoitetuista valinnaisista opinnoista Tartu tulevaisuuteen sekä muista valinnaisista bisnesopinnoista.

Ensimmäisen lukuvuoden opintokokonaisuuden Liiketoiminta ja innovointi muuttuvassa maailmassa (BK 1- 3, 5 op) painopisteinä ovat yrittäjyys- ja työelämätaidot, vastuullinen liiketoiminta sekä viestintä- ja vuorovaikutustaidot. Toisen lukuvuoden opintokokonaisuudella Ideoi, toteuta ja onnistu (BK 4-6, 5 op) opiskelija tutustuu innovoinnin työkaluihin palvelumuotoilussa, kehittää liiketoimintaosaamistaan ja soveltaa oppimiaan taitoja oman yrityksen suunnittelussa ja pyörittämisessä. Kolmannen vuoden opintokokonaisuuden opintojen Tartu tulevaisuuteen katse (BK 7-9, 6 op) on käännetty kohti yo-kirjoituksia, jatko-opintoja ja tulevaisuuden työelämää.

Muut valittavat bisnesopinnot (BK 10-23) tarjoavat erilaisia lähestymiskulmia bisnekseen ja talouteen. Näistä ensimmäisenä lukuvuonna on valittavissa Lukiolaisen sijoittajakoulu (BK 10), muut toisena tai kolmantena opiskeluvuonna.

Tavoitteet

Bisnekoulun opintojen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy talouselämän eri osa-alueisiin ja yritystoiminnan perusteisiin sekä kansainvälisiin liiketoimintaympäristöihin,
- oppii hahmottamaan yritystoiminnan merkityksen niin kansantaloudelle kuin koko yhteiskunnalle,
- syventää tietojaan ja taitojaan talouselämästä osallistumalla lukion osuuskunnan toimintaan, toimimalla omassa yrityksessään tai jossakin muussa yrityksessä,

- ymmärtää talouden olevan väline, jonka tarkoituksena on tuottaa hyvinvointia ympäristön kestävyyden asettamissa rajoissa,
- kehittää työ- ja yrityselämän taitoja: oma-aloitteisuutta, luovuutta, vastuullisuutta ja suunnitelmallisuutta, kieli-, digi-, media- ja kommunikaatiotaitoja,
- omaksuu uuden oppimiseen, luovuuteen ja rohkeuteen kannustavan yrittäjämäisen asenteen,
- saa hyvät valmiudet jatko-opintoihin,
- kykenee motivoitumaan ja löytää omat vahvuutensa,
- luo taloudesta kiinnostuneelle opiskelijalle elämyksellisen oppimispolun niin talouden jatko-opintoihin kuin liike-elämän moninaisiin työtehtäviin.

Osaamisen arviointi

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Opiskeluvuoden opinnot tukevat ja ohjaavat opiskelijaa omien vahvuuksien tunnistamiseen ja käyttämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelussa painottuvat menetelmät, jotka kehittävät opiskelijoiden sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja. Työtavoissa painottuvat tiimioppiminen, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksojen aikana kehitetään uusia ideoita yhdistelemällä asioita uusilla tavoilla sekä yksin että ryhmätyönä**.** Kolmannen vuoden opintojaksoissa yhdistyvät matemaattinen ja tekninen ongelmanratkaisu, ihmisten johtaminen sekä kestävyysmuutoksen hallinta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksot tukevat opiskelijan työelämävalmiuksien ja yrittäjämäisen asenteen rakentumista. Opinnoissa korostuvat yrittäjyyden yhteiskunnallinen merkitys sekä talous- ja liiketoimintaosaaminen sekä taloustieteiden merkitys yhteiskunnalle.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksot vahvistavat ymmärrystä siitä, kuinka yritysten ja yksilöiden ratkaisut voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opinnoissa käsitellään vastuullisen liiketoiminnan merkitystä liiketoiminnassa, globalisaatiota sekä talouden megatrendejä. Opintojen aikana huomioidaan kestävän suunnittelun ja vastuullisen liiketoiminnan periaatteet sekä tarkastellaan kestävään liiketoimintaa taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten vaikutuksien näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opinnoissa opintojaksoilla tutustutaan media- ja viestintäkulttuuriin.

Opintojaksot

Johdatus lukion bisnesopintoihin, 1 op (BK1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia ottamaan vastuuta sekä omasta että ryhmän toiminnasta
- ymmärtää yrittäjämäisen toiminnan, taitojen ja ominaisuuksien merkityksellisyyden työssä ja työelämässä
- kyky arvioida yrittäjyyttä yhtenä ura- ja työllistymisvaihtoehtona
- tunnistaa ja osata tuoda esille omia vahvuuksiaan ja osaamisalueitaan työelämää ajatellen
- ymmärttää verkostoitumisen merkitys

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- omien vahvuuksien tunnistaminen eri työkaluja käyttäen
- työelämätaidot
- henkilöbrändäys ja työn hakemisen trendit
- suunnittelun ja ideoinnin työkaluihin tutustuminen
- osallistuminen projektiin osana ryhmää

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Liiketoiminta ja innovointi muuttuvassa maailmassa.
- Tämä opintojakso on tarkoitettu vain bisneslinjalla opiskeleville opiskelijoille ja se suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena.

Liiketoiminta ja markkinointi, 2 op (BK2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia yrityksen perustamiseen, markkinointiin ja myyntityöhön liittyviä käytännön taitoja
- ymmärtää markkinoinnin, markkinointiviestinnän ja mainonnan käsitteet
- ymmärtää, miten markkinointia suunnitellaan ja tutkitaan
- ymmärtää, miten brändit syntyvät
- tunnistaa, ymmärtää ja soveltaa sosiaalisen median työkaluja ja mahdollisuuksia liiketoiminnassa
- ymmärtää palvelualan merkityksen yhteiskunnassa sekä myynnin ja asiakaspalvelun merkityksen työelämässä
- ymmärtää, miten myyntiä suunnitellaan ja johdetaan
- ymmärtää verkostoitumisen ja asiakkuuksien merkityksen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yritysten toiminta ja markkinointi muuttuvassa liiketoimintaympäristössä
- miten yritys ja yrittäjä toimii vastuullisesti
- markkinoinnin ja myynniin peruskäsitteet
- stp-malli ja digitaalinen markkinointi
- vastuullinen markkinointi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Liiketoiminta ja innovointi muuttuvassa maailmassa.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena.

Vuorovaikutus-, viestintä- ja neuvottelutaidot, 2 op (BK3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada perustietoa graafisen suunnittelun ja yritysviestinnän ilmaisun keinoista
- oppia hyödyntämään erilaisia digitaalisia välineitä ja kuvan- ja äänenkäsittelyohjelmia audiovisuaalisen viestin muotoilussa
- saada valmiuksia työelämän kirjalliseen ja suulliseen vuorovaikutukseen ja viestintään
- ymmärtää tilanteen mukaisen viestinnän merkitys työelämässä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- markkinointi, viestintä ja design
- tulevaisuuden työelämätaidot: yrityksen tavat erottautua joukosta ja viestiä tuotteistaan, palveluistaan ja arvoistaan sekä siitä, mikä tekee tietystä yrityksestä/brändistä erityisen
- työelämässä tarvittavat suullisen ja kirjallisen viestinnän taidot, jotka liittyvät muun muassa työnhakuprosessiin, tiedottamiseen ja markkinointiin
- esiintyminen yksin ja ryhmässä
- ymmärrys yksilö- ja organisaatioviestinnän merkityksestä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Tämä opintojakso koostuu audiovisuaalisen viestinnän ja kuvankäsittelyn opinnoista (1op) sekä vaikuttavan viestinnän opinnoista (1op).
- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Liiketoiminta ja innovointi muuttuvassa maailmassa.

- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena.
- Opintojakso on tarkoitettu vain bisneslinjalla opiskeleville.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Ideointi ja innovointi, 2 op (BK4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Johtajuuden monet kasvot, 2 op (BK5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua johtamiseen eri näkökulmista
- ymmärtää laskentatoimea ja sen merkitystä yrityksen johtamisessa
- syventää johtamisen ja laskentatoimen taitoja yrityssimulaation avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- manager vs leader, itsensä johtaminen, henkilöstöjohtaminen, muutosjohtaminen, sosiokulttuurinen osaaminen
- fact based management, tilit, tilikirjaukset, ALV, palkkakirjaukset, tilinpäätös, kustannuslaskenta, katetuottolaskenta ja investointilaskenta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Ideoi, toteuta ja onnistu.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi toisena opiskeluvuotena.

Minä yrittäjänä-omat liikeideat ja tuotteistaminen, 1 op (BK6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada käytännön kokemusta yrityksen perustamisesta ja yrittäjyydestä
- saada perustiedot yritystoiminnasta ja yrityksen perustamisesta
- oppia oman yrityksen perustamiseen tarvittavia tietoja ja taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oman yrityksen suunnittelu ja toteuttaminen
- projektiin liittyvien työkaluihin tutustuminen
- yritystoiminnan suunnittelu: Liiketoimintasuunnitelma ja business model canvas
- tuotteistaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Ideoi, toteuta ja onnistu.
- Tämä opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti bisneslinjalla opiskeleville opiskelijoille ja se suositellaan suoritettavaksi toisena opiskeluvuotena.

Kauppakorkeaan-kansantaloustiede, 2 op (BK7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä kansantaloustieteen peruskäsitteisiin, tutkimusmenetelmiin ja teorioihin, oppia mittaamaan ja mallintamaan kansantalouden ilmiöitä
- saada hyvät mahdollisuudet hakeutua kaupallisen alan jatko-opintoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- taloustieteen peruskäsitteet
- taloustieteen teorioiden matemaattinen perustelu
- historiallisten ilmiöiden tarkastelu taloustieteen teorioiden kautta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Tartu tulevaisuuteen.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi kolmantena opiskeluvuotena.

Diplomi-insinööriksi-tuotantotalous, 2 op (BK8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia operaatioiden suunnittelua ja johtamista sekä haasteita yrityksen tuotteiden sekä palvelujen tuotantoprosessissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- hankintatoimeen, tuotantoon, prosessinhallintaan, logistiikkaan, laatuun, jakelu- ja toimitusketjun hallintaan, palveluiden hallintaan sekä tuotekehitykseen tutustuminen
- matemaattinen ja tekninen ongelmanratkaisu

- ihmisten johtaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Tartu tulevaisuuteen.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi kolmantena opiskeluvuotena.

Kestävä liiketoiminta ja ympäristöteknologia, 2 op (BK9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä kestävään liiketoimintaan taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten vaikutuksien näkökulmasta
- tutustua ympäristöjohtamisen välineisiin
- tuntea yhteiskunnan toimintojen kannalta keskeisiin ympäristöteknologian alat

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kestävän talouden ansaintalogiikka, kestävyysmuutoksen hallinta, vastuullisuuden mittaaminen
- ympäristöjärjestelmät ja -johtaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Tartu tulevaisuuteen.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi kolmantena opiskeluvuotena.

Lukiolaisen sijoittajakoulu, 2 op (BK10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia sijoittamisen ja osakesäästämisen perusteet
- oppia suunnittelemaan ja hallitsemaan omaa talouttaan
- oppia oman sijoittamiskokemuksen kautta pitkäjänteistä talousajattelua ja riskien hallintaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijat laativat itselleen opettajan avustuksella säästämis- ja sijoitussuunnitelman, jota he pyrkivät noudattamaan lukio-opiskeluidensa ajan

- säästämis- ja sijoitussuunnitelma hyväksytetään vanhemmilla
- opiskelija määrittelee itselleen sopivan summan, jonka hän pyrkii laittamaan sivuun joka kuukausi sijoitustililleen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan aloitettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena ja sen suorittamista on tarkoitus jatkaa koko lukio-opintojen ajan.

GraniWorks, 2 op (BK11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia projektinhallintataitoja ja saada kokemusta itsensä ja muiden johtamisesta
- kehittää tiimityö- ja vuorovaikutustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija toimii GraniWorks- osuuskunnassa opintojensa aikana ja saa työkokemusta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tapahtumatuotanto, 2 op (BK12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada monipuolisia työkaluja vaikuttavien tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen
- saada käytännön kokemusta tapahtumatuotannon eri rooleissa toimimisesta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija perehtyy tapahtumatuottamisen prosesseihin teorian, käytännön harjoitusten ja henkilökohtaisen ohjauksen avulla
- GraniWorksin tapahtumien järjestäminen (GraniTalks, Studia Granialia, Bisneskoulun avajaiset, mentoriaamiaiset ja muut yritystapahtumat

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yrityskiihdyttämö, 2 op (BK13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kartuttaa tietämystään yrityksen perustamisesta ja yrittäjyydestä sekä oppii käytännön perustietoja ja - taitoja mm. markkinoinnista, myynnistä ja hinnoittelusta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija pyörittää ja/tai kehittää yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa perustamaansa yritystä yhden lukuvuoden ajan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Hackathon, 2 op (BK14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- suunnitella ja toteuttaa Hackathon-tapahtuma ja oppia hallitsemaan tapahtumatuottamisen prosessin
- oppia tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitoja sekä omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Hackathonin järjestämiseen liittyvät tehtävät yhdessä yhteistyökumppanin kanssa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainväliset liiketoimintaympäristöt, 2 op (BK15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua kansainvälisen yrityksen toimintaan ja johtamiseen
- ymmärtää monikulttuurisen henkilökunnan johtamisen ja työyhteisön toiminnan dynamiikkaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- globaalit yritykset
- yrityksen kansainvälistyminen

- kansainvälistymispalveluja tarjoavat organisaatiot ja viranomaispalvelut
- sosiokulttuurinen osaaminen ja bisnesetiketti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoon sisältyy opintomatka.

Business English, 2 op (BK16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Affärssvenska, 2 op (BK17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Robotiikka ja koodaus, 2 op (BK18)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kuluttajakäyttäytyminen, 2 op (BK19)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Talouden ja yhteiskunnan ilmiöitä, 2 op (BK20)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Talouden etiikka, 2 op (BK21)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekoälyn perusteet, 2 op (BK22)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekoälyn jatkokurssi, 2 op (BK23)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.21. Tietotekniikka ja teknologia (TVT)

Oppiaineen tehtävä

Tietotekniikalla on lukiossa kaksijakoinen rooli. Toisaalta se on oma oppiaineensa, josta pyritään myös jatko-opiskeluihin, ja toisaalta kyseessä on muiden oppiaineiden apuvälineaine. Opetuksen

tulee palvella molempia rooleja, mutta lukiotasolla korostuu apuvälinerooli. Lisäksi opiskelijalle pitää muodostua kuva siitä, mitä mahdollisuuksia tieto- ja viestintätekniikalla on lähitulevaisuuden yhteiskunnassa ja yritysmaailmassa, mutta myös siitä, minkälaisten moraalis-eettisten valintojen edessä on käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa..

Opiskelijat käyttävät tieto- ja viestintäteknologiaa opinnoissaan päivittäin. Sen tehokas hyötykäyttö edellyttää vahvaa perusosaamista sekä tiedonhaun ja käsittelyn taitoja, joita tietotekniikka aineena palvelee.

Opintojaksot

Sähköiset oppimisympäristöt, 1 op (TVT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osata hyödyntää omaa tietokonettaan opiskelun tukena
- osata käyttää koulun sähköisiä oppimisympäristöjä
- tutustua sähköisen ylioppilaskokeen ympäristöön

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- verkko-oppimisympäristöjen käyttö
- tekstinkäsittelyn, taulukkolaskennan sekä graafisen kuvankäsittelyn alkeet
- sähköisen ylioppilaskokeen laitevaateet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Yrittäjän tietotekniikkataidot, 2 op (TVT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osata käyttää sujuvasti tekstinkäsittelyä, esitysgrafiikkaa ja taulukkolaskentaohjelmia tai -palveluja
- tuntea verkkomarkkinoinnin sekä -viestinnän käyttömahdollisuudet
- hallita oman verkkosivuston pystyttämisen alkeet
- osata viestinnän perusteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- toimisto-ohjelmistojen tai -palvelujen vaihtoehdot ja käyttö
- sosiaalinen media markkinointikanavana

- verkkosivuston käytännön perustaminen ja verkkomarkkinointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintojaksossa pohditaan verkkoviestinnän ja verkossa toimimisen etiikkaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksolla käsitellään yrittämisen teknisiä perustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla syvennetään medialukutaitoa erityisesti teknisestä näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Ohjelmointi I - Python-ohjelmointi, 2 op (TVT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- pystyä käsittämään muuttujan käsite ja ohjelman tila
- hallita ohjelman haarautumisen, ehto, toisto ja aliohjelmarakenne
- kyetä luomaan yksinkertaisia ohjelmia Python-kielellä
- osata soveltaa ohjelmointia yksinkertaisien ongelmien ratkaisuun

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Python ohjelmointi
- ohjelman haarautuminen, ehtorakenne ja toistorakenne
- aliohjelmarakenne ja parametrit, paluuarvo
- yksinkertaiset tietorakenteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.
- Opintojakso on mahdollista suorittaa myös 1 opintopisteen laajuisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolla tutustaan ja tuetaan ohjelmoinnin aloitusta.
- Tavoitteena on tukea myös MAA11-opintojakson tavoitteita.
- Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Ohjelmointi II - ohjelmoinnin alkeiskurssi, 2 op (TVT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää tietokoneohjelmoinnin perusteet
- oppia proseduraalisen ohjelmoinnin perusrakenteet sekä alkeet olio-ohjelmoinnin viiterakenteista
- ymmärtää, mihin tietokoneohjelmointia voidaan käyttää ja minkälaisissa tilanteissa siitä on hyötyä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- olio-ohjelmointikielen, kuten Javan, perusrakenteet
- peruskäsitteet: muuttuja, tietotyyppi, funktiokutsu
- ohjelmistokehitysympäristöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana syvennetään ohjelmointiosaamista kyeten tuottamaan ohjelmisto.
- Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Ohjelmointi III - ohjelmoinnin jatkokurssi, 2 op (TVT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää ohjelmoinnin osaamistaan tietyllä osa-alueella, kuten uuden olio-ohjelmointikielen hallinnalla, mobiiliohjelmoinnilla tai www-palvelinohjelmoinnilla
- tutustua johonkin ohjelmointisuunnittelumalliin valmiin esimerkin pohjalta
- kyetä mallin pohjalta tuottamaan itsenäisesti oma ohjelmisto

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valitun ohjelmointikielen opiskelu
- ohjelmointisuunnittelumalli, säikeet, säikeiden välinen viestintä tai asynkronisen toiminnan malli tai palvelinohjelmointi valitusta kohteesta riippuen
- oman ohjelmointiprojektin toteuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Ohjelmistokehityksen paradigmojen yhteyskunnalliset yhteydet sekä suljettujen ympäristöjen keskittymisen yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Syvennetään kykyä opiskella itsenäisesti ja kriittisesti ohjelmointia verkkolähteistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson alkuvaatimuksena on proseduraalisen tai olio-ohjelmoinnin rakenteiden alkeellinen hallinta.
- Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Tietoturva ja eettinen hakkerointi, 2 op (TVT6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää hyvien ja turvallisten verkko- ja teknologiakäyttäymisten rajat
- tiedostaa riskit mitkä liittyvät hänen toimiinsa verkossa
- ymmärtää mikä on laillista ja laitonta hakkerointia
- tutustua laillisiin tapoihin tunkeutua järjestelmiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- salasanat ja hajaitusalgoritmit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opintokokonaisuudessa käsitellään miten teknistä osaamista voidaan käyttään hyvään ja mikä on hyväksyttävän ja laittoman ja moitittavan toiminnan rajoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään mitä yhteiskunnallista merkitystä on tietoturvaosaamisella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Käsitellään monipuolisia teknisiä lähdeaineistoja kriittisesti sekä syvennetään teknistä medialukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Verkko- ja mobiilijulkaisu, 2 op (TVT7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää www-sivujen perusteet
- ymmärtää verkkokoodauskielten perusteet
- osata käyttää julkaisujärjestelmien toimintoja
- osata luoda staattisen verkkosivun tai vaihtoehtoisesti alkeellisen mobiilisovelman
- osata luoda ja muokata julkaisua varten kuvia ja videomuodossa olevaa sisältöä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- HTML-, CSS-alkeet
- verkkojulkaisujärjestelmät
- julkaisu mobiilijärjestelmille
- kuvan- ja videokäsittelyn perusteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.
- Opintojakso voidaan suorittaa myös 1 opintopisteen laajuisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Tietotekniikan ja teknologian temaopintokokonaisuus, 2 op (TVT8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tavoitteet sovitaan yhdessä opiskelijan kanssa yksilöllisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sisältö sovitaan yhdessä opiskelijan kanssa yksilöllisesti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.
- Opintojakso on mahdollista suorittaa myös 1 opintopisteen laajuisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintokokonaisuus voi koostua esimerkiksi tietokoneiden, mobiililaitteiden ja verkon mahdollisuuksista ilmaisun välineenä, tai muusta teknologiaan keskittyvästä opintokokonaisuudesta.
- Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

TT-projektiopintokokonaisuus, 2 op (TVT9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osata itsenäisesti määritellä syventävä näyttö ja suorittaa sen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Itsenäisesti suoritettava projekti, joka määritellään yhteistyössä opettajan kanssa
- projektin raportointi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Robotiikka ja koodaus, 2 op (BK18)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekoälyn perusteet, 2 op (BK22)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekoälyn jatkokurssi, 2 op (BK23)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.22. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Kansainvälinen opiskelijavaihto, 2 op (TO1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua toisen maan kulttuuriin ja luo yhteyksiä paikallisiin ihmisiin
- kasvaa kansainvälisyyteen ja suvaitsevaisuuteen
- työskennellä projektinomaisesti kansainvälisessä ympäristössä
- hahmottaa oman kulttuurinsa kansainvälisessä kentässä
- kehittää kielitaitoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kurssin aiheeseen ja kohteeseen pohjustava opiskelu
- tutustuminen kohteen kouluelämään ja osallistuminen isäntien järjestämään ohjelmaan
- asuminen perheessä ja siten tutustuminen kohdekulttuurin arkipäivään
- vastavierailun suunnittelu, isäntänä toimiminen ja oman kulttuurin välittäminen
- projektityö, joka tuotetaan yksin tai kohdemaan opiskelijoiden kanssa, tai vaihtoehtoisesti oppimispäiväkirja
- kurssin teema ja kohdemaa vaihtelevat

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansalaisen turvakurssi, 2 op (TO2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua yhteiskunnan turvallisuutta ylläpitäviin järjestelmiin ja laitoksiin
- lisätä valmiuksia toimia vaara- ja katastrofitilanteessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeiset väestönsuojeluun liittyvät asiat

- alueelliseen puolustukseen liittyvät toiminnot
- tutustumiskäyntejä väestön turvallisuuteen liittyviin kohteisiin, kuten poliisilaitokselle, paloasemalle ja varuskuntaan
- leiri- ja harjoittelujakso varuskunnassa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lukiolaisen TET, 2 op (TO3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua työelämään
- kartuttaa työelämätietoutta ja työelämävalmiuksia
- syventää käsitystä organisaatioiden työtehtävistä ja niihin soveltuvista koulutuksista

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Lukiolaisen TET-kurssi mahdollistaa viikon työelämään tutustumisjakson lukio-opintojen aikana. Työelämään tutustumisen paikan opiskelija hankkii itse. Kurssin voi yhdistää Lukiolaisen bisneskoulun opintoihin.
- Kurssi mahdollistaa yhteistyön Kauniaisten kaupungin ja Kauniaisten Yrittäjät ry:n ja muiden sidosryhmien kanssa.

Liikennekasvatuskurssi, 2 op (TO4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- suorittaa ajokorttia varten vaadittavan liikennekasvatuksen teoreettisen osan ja vähintään B-ajokortin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija toimittaa koululle katsastusviranomaisen tai poliisin myöntämän todistuksen kuljettajantutkinnon suorittamisesta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tutortoiminnan kurssi, 2 op (TO5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia toimimaan uusien opiskelijoiden tukihenkilönä ja edistämään ryhmäytymistä ja lukiossa viihtymistä
- harjaantua esiintymään ja olemaan koulun edustajana erilaisissa tapahtumissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutor-opiskelija toimii yhden lukuvuoden ajan uusien opiskelijoiden tukihenkilönä sekä koulun tapahtumissa ja markkinoinnissa opiskelijoiden edustajana

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Model European Parliament, 2 op (TO6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia Euroopan parlamentin päätäntämalli ja toimintatavat käytännössä nuorisoparlamentissa, joka toimii Euroopan unionin tavoin
- harjaantuu vaikuttamaan politiikan keinoin
- rohkaistuu ilmaisemaan omia ja Suomen näkökantoja englanniksi

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija edustaa Kauniaisten lukiota ja Suomea Model European Parliament -tapahtumassa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Hygieniapassi, 1 op (TO7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- suorittaa virallisen hygieniapassin Eviran ohjeistuksen mukaan

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä hyväksyttyä hygieniapassia vastaan.

8.23. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- *vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD10)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*
- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.*

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen lukiodiplomi -opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD11)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa*
- *pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.*

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- *muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.*

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD10)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa*
- *osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.*

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- *opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto*
- *erilaiset toteutustavat ja osa-alueet*

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.24. Integraatio-opintojaksot

Business English, 2 op (BK16)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kehittää suullisia ja kirjallisia viestintätaitojaan liike-elämän englannin kielessä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustuminen talouselämän terminologiaan englannin kielellä
- valitun yrityksen esitteleminen
- perehtyminen kulttuurieroihin ja bisnesetikettiin
- työelämän keskustelutaitojen vahvistaminen
- yritysvierailu ja/tai vierailijoita yritysmaailmasta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Affärssvenska, 2 op (BK17)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Ruotsi, A-oppimäärä
- Ruotsi, B1-oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua talouselämän sanastoon ja terminologiaan ruotsiksi
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen liike-elämän pohjoismaisissa yhteyksissä
- hahmottaa liike-elämän kulttuurieroja pohjoismaiden välillä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija harjoittelee sanastoa erilaisin tavoin (lukien, kirjoittaen ja puhuen)
- opiskelijat esittelevät pohjoismaisia yrityksiä
- opintojaksoon pyritään sisällyttämään yritysvierailu ja/tai vierailijakäynti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Robotiikka ja koodaus, 2 op (BK18)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Tietotekniikka ja teknologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää digitalisaation, tekoälyn ja robotiikan mahdollisuuksia, rajoitteita ja yhteiskunnallisia vaikutuksia
- osata nähdä automaation, digitalisaation sekä koneoppimisen taloudellinen näkökulma
- osata tehdä omatoimisilla roboteilla tai 3d-tulostetuilla materiaaleilla yksinkertainen laite

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ohjelmoinnin perusteet
- 3d-tulostus
- koneoppiminen
- tutustuminen robotiikkaan ohjelmoitavien pienrobottien avulla
- projekti, joka toteutetaan itse rakennettujen ja ohjelmoitavien robottien tai itse tuotettujen osien avulla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi erillisestä pyynnöstä saada suorituksestaan numeroarvosanan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan tehdä vierailuja.

Kuluttajakäyttäytyminen, 2 op (BK19)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Psykologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua kuluttajakäyttäytymiseen monia tieteenaloja yhdistävänä tieteenalana
- ymmärtää tavaroiden sekä palveluiden ostamisen taustalla olevia biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osata suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisen kuluttajakäyttäytymisen tutkimus

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kuluttajakäyttäytyminen tieteenalana, havaitseminen, tarkkaavaisuus, oppiminen, muisti, ostoprosessi ongelmanratkaisuprosessina, tunteet ja motiivit arvot, minäkäsitys, identiteetti, itsetunto ja kuluttajaminäkuva, roolit, ryhmät ja kulttuuri. muoti, trendit, innovaatiot ja innovaatioiden omaksuminen
- pienimuotoisen kuluttajakäyttäytymisen tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Talouden ja yhteiskunnan ilmiöitä, 2 op (BK20)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Yhteiskuntaoppi

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää tietojaan yhteiskunnallisista asioista ja suomalaisen yhteiskunnan nykytilasta
- hahmottaa laajoja yhteiskunnallisia kokonaisuuksia ja omia vaikutusmahdollisuuksiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- talouden ja politiikan ajankohtaiset kysymykset, ajankohtaiset ilmiöt, tilastojen ja graafisten esitysten tulkinta
- Suomen ja muiden EU-maiden yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen vertailu
- päätöksentekijöiden, vaikuttajien ja yrittäjien tapaaminen, poliittiseen ja taloudelliseen päätöksentekoon, oikeuslaitokseen sekä työelämään tutustuminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Talouden etiikka, 2 op (BK21)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Filosofia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oivaltaa etiikan ja talouden yhteydet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan talouden ja etiikan yhteyksiin
- pohditaan arvoja, joille taloutemme perustuu, sekä talousjärjestelmämme etiikkaa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan talouden ja etiikan yhteyksiin. Pohditaan arvoja, joille taloutemme perustuu, sekä talousjärjestelmämme etiikkaa.

Tekoälyn perusteet, 2 op (BK22)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Tietotekniikka ja teknologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ymmärtää mitä tekoäly tarkoittaa
- ymmärtää tekoälyn mahdollisuudet ja rajoitteet
- ymmärtää miten tekoäly vaikuttaa elämäämme käytännössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekoäly

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi itsenäisesti.

Tekoälyn jatkokurssi, 2 op (BK23)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Tietotekniikka ja teknologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppii tekoälyn hyödyntämistä ohjelmallisessa ympäristöissä
- osaa kouluttaa yksinkertaisen tekoälymallin
- tutustuu tekoälyn hyödyntämiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekoälyn ohjelmointi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso vaatii joko ohjelmoinnin osaamista tai kykyä omaksua ohjelmointia.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi itsenäisesti.

Ideointi ja innovointi, 2 op (BK4)

Oppiaineet

- Lukiolaisen bisneskoulu
- Kuvataide

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehtyä ideoinnin työkaluihin tuotesuunnittelussa ja/tai palvelumuotoilussa
- ymmärtää prototyypin merkityksen tuotteen tai palvelun kehittämisessä
- tutustua käyttäjälähtöiseen tuotekehitykseen
- oppia arvioimaan tuotteiden ja palveluiden markkinapotentiaalia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ideointi- ideoiden testaus ja konseptointi
- konseptien analysointi ja jatkokehittely
- opintojaksolla voidaan osallistua erilaisiin yhteistyöprojekteihin ja/tai tehdä korkeakouluyhteistyötä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso kuuluu lukiolaisen bisneskoulun opintokokonaisuuteen Ideoi, toteuta ja onnistu.
- Opintojakso perustuu tiimityöhön, eikä sitä ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.
- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi toisena opiskeluvuotena
- Opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti bisneslinjalaisille. Yleislinjalla opiskelevat voivat valita tämän opintojakson mikäli opetusryhmässä on tilaa.

Ihminen, maapallo ja talous, 6 op (GE1HI1YH2)

Oppiaineet

- Maantiede
- Historia

- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen
- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*

- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakson aikana käsitellään luonnon ja kulttuurin ilmiöitä sekä globaalista että myös lokaalista näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen toteutuu, kun opintojaksossa harjoitellaan perustelemaan esimerkiksi aineistojen avulla omia näkemyksiä ja ymmärtämään toisten näkemyksiä. Lähdekritiikin pyrkimyksenä on asettautua toisen henkilön tai toisessa ajassa elävän asemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy siten, että taloustieteen moduuli muodostaa yhdessä maantieteen ja historian kanssa oman opintojakson.
- Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu, kun opiskelija ohjautuu historiassa yhdistelemään eri tieteenalojen tietoa ja luomaan itselleen uutta tietoa. Historiaa käsitellään taloustieteelle keskeisten käsitteiden avulla sekä analysoimalla tilastoja ja karttoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen korostuu, kun tutkitaan ympäristön ja ilmaston merkitystä ihmisten elämään ja kulttuurien kehitykseen.
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy siten, että yhteiskuntaopin moduuli vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset, yhteiskunnalliset rakenteet ja yksilöiden ratkaisut voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opintojaksossa painotetaan kestävän kehityksen taloudellisia ulottuvuuksia ja talouspoliittisten päätösten yhteyttä kestävän yhteiskunnan rakentamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy siten vahvistetaan opiskelijan kykyä seurata, osallistua ja tulkita talouspoliittista keskustelua. Opintojaksolla voidaan tehdä yhteistyötä tehdä muun muassa kielten, maantieteen, filosofian, psykologian ja matematiikan kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy, kun käsitellään oman talouden hallintaan liittyviä teemoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan oppiaineittain numeroarvosanoilla.

- HI1 moduulin arvioinnissa opiskelija voi saada tietoa edistymisestään esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arviointi HI1 moduulin osalta voidaan toteuttaa esimerkiksi aineistopohjaisena esseekokeena, ryhmämuotoisena kokeena tai erilaisina tehtävinä. Erityisenä arvioinnin kohteena on oman historiallisen tulkinnan tuottaminen.
- YH2 moduulin arviointi kohdistuu opiskelijan kykyyn ymmärtää taloustieteen kieltä ja keskeisiä käsitteitä, taloudellisten ilmiöiden syitä ja seurauksia sekä esittää ja arvioida ratkaisuja taloudellisiin haasteisiin ja ilmiöihin.
- Opintojakson aikana arvioidaan myös opiskelijan kykyä tulkita ja analysoida erilaisia taloudellisia aineistoja, kuten esimerkiksi tilastoja.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Oppiaineet

- Kuvataide
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*
- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.*

Vaelluskurssi I, 2 op (LI11)

Oppiaineet

- Biologia
- Maantiede

- Liikunta

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia retkeilyn perusteita, luonnossa liikkumista ja selviytymistä eri olosuhteissa
- kehittää elämysten kautta luontosuhdettaan ja luonnon havainnointia
- oppii Lapin tai muun retkeilykohteen biologian ja maantieteen erityispiirteitä
- edistää liikunnan itsenäistä harrastamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lappiin tai muulle sopivalle retkeilyalueelle suuntautuva vaellus
- alueen maantieteeseen ja biologiaan tai retkeilyyn liittyvät oppimistehtävät

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vaelluskurssi 2, 2 op (LI12)

Oppiaineet

- Biologia
- Maantiede
- Liikunta

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia retkeilyn perusteita, luonnossa liikkumista ja selviytymistä eri olosuhteissa
- kehittää elämysten kautta luontosuhdettaan ja luonnon havainnointia
- oppia Lapin tai muun retkeilykohteen biologian ja maantieteen erityispiirteitä
- edistää liikunnan itsenäistä harrastamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lappiin tai muulle sopivalle retkeilyalueelle suuntautuva vaellus
- alueen maantieteeseen ja biologiaan tai retkeilyyn liittyvät oppimistehtävät

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Oppiaineet

- Lukiodiplomit

- Liikunta

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa*
- *pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.*

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- *muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.*

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Oppiaineet

- Lukiodiplomit
- Musiikki

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa*
- *osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.*

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- *opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto*
- *erilaiset toteutustavat ja osa-alueet*

Meidän koulu, 2 op (ÄI12KU8)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Kuvataide

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hahmottaa kirjan ja verkkojulkaisun tekoon liittyvät työvaiheet ideoinnista viimeistelyyn
- sitoutua ja harjaantua toimimaan ryhmässä
- oppia työskentelemään pitkäkestoisessa prosessissa
- oppia erilaisia viestintätaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekstien laatiminen
- kouluvuoden tapahtumien kuvaaminen
- taitto-ohjelmaan perehtyminen ja sivutaiton perusteet
- visuaalisen ilmeen suunnittelu ja toteutus
- mahdollisuuksien mukaan toiminta yhteistyössä paikallisten medioiden kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuvat, kun opiskelija sekä tarkastelee että tuottaa opintojaksossa monenlaisia mediatekstejä. Journalistisen tekstin ideoiminen, toteuttaminen ja julkaisu vaativat luovuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutustaitoja kehitetään opintojakson kaikissa tehtävissä, joista monet vaativat taitoa suunnitella ja toteuttaa tekstejä ja kuvia yhteistyönä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista osaamista tukevat muun muassa mediateksteihin tutustuminen ja niiden tuottaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa ideoidaan ja kootaan Kauniaisten suomenkielisten koulujen *Meidän koulu* -julkaisua yhteisopintojaksona suomen kielen ja kirjallisuuden sekä kuvataiteen kesken. Opintojaksossa tuotetaan myös erilaisia sähköisiä sisältöjä sekä taitetaan tarpeen mukaan lukuvuoden abikronikka erillisenä julkaisuna.

9. Liitteet

9.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

9.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	**Taito toimia vuorovaikutuksessa**			**Taito tulkita tekstejä**	**Taito tuottaa tekstejä**
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	**Viestintästrategioiden käyttö**	**Viestinnän kulttuurinen sopivuus**	**Tekstien tulkintataidot**	**Tekstien tuottamistaidot**
A1.1 **Kielitaidon alkeiden hallinta**	*Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.*	*Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus etsiä tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.*	*Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitetun määrän kirjoitusmerkkejä.*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.*
A1.2 **Kehittyvä alkeiskielitaito**	*Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin*	*Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.*	*Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.*	*Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean*

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3 ***Toimiva alkeiskielitaito***	*Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin*	*Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.*	*Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.*	*Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.*
A2.1 ***Peruskielitaidon alkuvaihe***	*Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.*	*Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja*	*Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.*	*Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua*	*Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.*

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2 **Kehittyvä peruskielitaito**	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1 **Toimiva peruskielitaito**	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		*kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta*	*laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*
B1.2 ***Sujuva peruskielitaito***	*Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.*	*Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.*	*Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian luontevasta eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.*	*Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran puhetelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.*	*Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin*

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1 ***Itsenäisen kielitaidon perustaso***	*Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.*	*Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.*	*Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.*	*Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.*	*Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.*
B2.2 ***Toimiva itsenäinen kielitaito***	*Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan*	*Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä. Opiskelija pystyy*	*Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että*	*Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista*

	monipuolista kieltä.	*edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.*	*epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.*	*ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.*	*konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.*
C1.1 ***Taitavan kielitaidon perustaso***	*Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.*	*Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakoidessaan tulevaa.*	*Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.*	*Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyylillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta*

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.

9.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

9.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

9.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

9.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*

- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

9.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

9.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*

- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.*

Keskeiset sisällöt

- *äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa*

- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

- *omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.